

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKA NALOGA

**Socialni kapital prebivalcev tradicionalne
ruralne skupnosti**

Mateja Komac

Mentor: dr. Liljana Rihter

Somentor: mag. Simona Žnidarec Demšar

Ljubljana 2008

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Mateja Komac
Naslov naloge: Socialni kapital prebivalcev tradicionalne ruralne skupnosti
Kraj: Ljubljana
Leto: 2008
Št. strani: 110
Št. razredelnice: 6
Mentor: dr. Liljana Rihter
Somentor: mag. Simona Žnidarec Demšar

Deskriptorji: socialni kapital, omrežja socialne opore, družbena neenakost, družbene razlike, socialna izolacija, skupnost, civilna družba, skupnostno socialno delo

Povzetek: V prvem delu opisujem pojem socialnega kapitala, različne interpretacije, funkcije, vplive ter »prostor« njegovega nastajanja. Pomemben prostor, kjer posameznik uresničuje svoje potrebe, želje, interese in potencialne, je lahko družina, skupina, skupnost, skratka v družbi in v odnosu s posamezniki. V raziskovalnem delu me je zanimalo, s kolikšnim socialnim kapitalom in tudi drugimi kapitalskimi oblikami razpolaga skupnost, ki zajema tri vasice na Bovškem. To je ruralna skupnost, ki je prostorsko precej oddaljena, razpolaga pa tako s socialnim kapitalom kot tudi ostalimi kapitalskimi oblikami. Ljudje imajo številčno šibka in majhna omrežja socialne opore, vendar so le-ta zelo podporna, zanesljiva in jim zagotavljajo občutek varnosti.

Title: The Social Capital of the Inhabitants in a Traditional Rural Community

Descriptors: social capital, social support networks, social inequality, social differences, social isolation, community, civil society, community social work

Abstract: In the first part of my thesis I tried to precisely define and describe the concept of the social capital, its various interpretations, functions, influences and the environment of its formation. An important environment, where an individual can fulfill his or her needs, wishes, interests and potentials can be a family, a group, or a community - in short, within a society and in relation with other individuals. My research was focused on three small villages in the Bovec area, where I have tried to measure the quantity of the social capital that the community has to its disposal. This was a rural community which is relatively remote but has enough social capital as well as other forms of capital. People have numerically inferior and small networks of social support yet these are very supportive, reliable and give people a sense of security.

PREDGOVOR

Pred nekaj leti me je pot pripeljala na področje socialnega dela. Takrat sem bila prepričana, da bi rada pomagala drugim, danes pa opažam, da sem hotela pomagati tako drugim kot tudi sebi. Človek je družabno bitje, ki svoje potrebe, interese, potenciale in želje, uresničuje bodisi v družini, skupini, skupnosti, skratka v okolju (družbi) in v odnosu s posamezniki. Posameznikovo omrežje, pa naj bo veliko ali majhno, naj bodo vezi med posamezniki močne ali šibke, naj ga sestavljajo samo moški ali ženske, mladi ali stari, mora posamezniku nuditi določeno obliko varnosti in pripadnosti skupini.

Socialni kapital je »dobrina«, ki se nahaja v vsakem posamezniku kot »potencial«, hkrati pa je tudi »kapital«, torej vir, resurs v katerega je potrebno vlagati in kasneje tudi črpati. Socialni kapital se lahko ustvarja in razvija v družinah, institucijah, lokalni skupnosti, civilni družbi... Skupnost lahko povezuje in ji omogoča doseganje skupnih ciljev in razvoj, lahko pa se razvija predvsem v korist določenih prebivalcev skupnosti.

V diplomskem delu bom predstavila skupnost, ki leži v dolini, zarežani globoko med gore. Le-ta zajema tri majhne vasice: Lepeno, Sočo in Trento ter obilico prijaznih in gostoljubnih ljudi. Za raziskovanje tega dela sem se odločila predvsem zaradi njihove prostorske oddaljenosti ter oddaljenosti od izobraževalnih, zdravstvenih, kulturnih in trgovskih središč. Gre za skupnost, kjer ljudje živijo v harmoniji z naravo in, po mojem mnenju bolj umirjeno in manj stresno kot ljudje v mestih. Vse to in še obilica naravnih lepot pa privablja v dolino obiskovalce z vsega sveta.

Zahvaljujem se vsem prebivalcem doline, da so me toplo in prijazno sprejeli ter prispevali dragocene podatke za nastanek mojega dela. Še posebej hvala Barbari Kavs in Božu Bradaškja, mentorici dr. Liljani Rihter in somentorici mag. Simoni Žnidarec Demšar, za strokovne nasvete in pomoč pri pisanju naloge, predvsem pa staršem, ki sta me v letih študija spodbujala in podpirala, ter Aljoši za obilico potrpljenja in še več vzpodbud. Hvala!

KAZALO

1	TEORETIČNI UVOD.....	8
1.1	Socialni kapital.....	8
1.1.1	Normativno funkcionalistične opredelitve socialnega kapitala.....	10
1.1.2	Socialni kapital iz perspektive kritične teorije družbe.....	12
1.2	Vrste kapitalskih oblik in »prostor« nastajanja socialnega kapitala.....	14
1.3	Pozitivne in negativne strani socialnega kapitala.....	17
1.4	Omrežja socialne opore.....	19
1.4.1	Modeli socialne opore.....	20
1.4.2	Razsežnosti socialne opore.....	21
1.4.3	Pomen civilne družbe	22
1.5	Skupnost in njena identiteta.....	25
1.5.1	Skupnost kot vir opore.....	28
1.6	Družbene razlike in družbena neenakost.....	30
1.6.1	Ali je neenakost pogoj za revščino?.....	33
1.6.2	Koncept »ranljivosti« in indikatorji izključenosti.....	36
1.7	Skupnostno delo in skupnostna skrb	37
1.8	Skupnostno socialno delo	38
1.8.1	Modeli skupnostnega socialnega dela.....	41
2	PROBLEM	45
3	METODOLOGIJA.....	47
3.1	Vrsta raziskave.....	47
3.2	Merski instrument in vir gradiva.....	47
3.3	Populacija in vzorčenje.....	47
3.4	Zbiranje podatkov.....	48
3.5	Obdelava in analiza podatkov.....	48
4	REZULTATI IN RAZPRAVA.....	49
4.1	Opis skupnosti.....	49
4.2	Kapitalske oblike v skupnosti	58
4.3	Prostor, informiranost in dostopnost.....	59

4.4 Mreže in učinki.....	61
4.5 Omrežja, solidarnost in zaupanje.....	62
5 SKLEPI IN PREDLOGI.....	63
6 LITERATURA.....	65
7 POVZETEK.....	68
8 DODATEK.....	70

UVOD

Socialni kapital je relativno nov koncept, s katerim del sodobnega družboslovja obravnava pomen družbenih omrežji kot resursov za doseganje individualnih in družbenih ciljev. Čeprav obstajajo pomembne razlike, se večina teoretikov strinja, da se socialni kapital nanaša na omrežja, norme in zaupanje ter na načine, kako vse to posameznikom, skupinam in institucijam omogoča boljše sodelovanje in učinkovitejšo doseganje ciljev (Bahovec, 2005).

Dragoš in Leskošek (2003: 60) pravita, da je »socialni kapital v prvi vrsti kolektivna dobrina in je torej najbolj vreden takrat, ko je koristen za celotno skupnost in ne le za nekaj posameznikov.« Na mikroravni – v skupnosti – je torej zelo pomembna interakcija in povezovanje v mreže, v katerih se človek lahko resnično udejanja, ker mu omogočajo informacije, vpliv, mu dajejo mandat in ga krepijo.

»Socialni kapital je za sodobno teorijo in prakso pomemben, ker sega preko individualističnih koncepcij, ki prevladujejo v sodobni ekonomiji, politiki, izobraževanju in nekaterih drugih področjih« (Bahovec, 2005: 233).

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Socialni kapital

Dragoš (2002: 87) v svojem delu pravi, da je »...**socialni kapital dragocena, premalo jasna in težko vidna dobrina**«. Dragocena zato, ker so s količino te dobrine povezane mnoge spremembe na najrazličnejših področjih in nivojih družbene strukture. Od socialnega kapitala so odvisni dogodki na socialnem, civilnodružbenem, političnem, ekonomskem področju, pa tudi trendi na vseh ravneh, od mikro in mezo do makrodružbene in internacionalne ravni.

Ker v literaturi težko najdemo opredelitev, kaj socialni kapital sploh je in posledično, kako se ga lahko meri, se bom najprej osredotočila na njegove lastnosti.

Lastnosti socialnega kapitala so po Dragošu (2002: 74, 75) naslednje:

1. odnosnost je prva lastnost in pomeni, da je treba tudi socialni kapital razumeti kot družbeni odnos in ne kot stvar. Za sestavine socialnega kapitala velja, da postanejo kapitalske šele s pogojem, da jih aktiviramo in uporabimo, kar je mogoče le v relacijah z drugimi posamezniki in skupinami. Dokler take relacije niso vzpostavljene, je o socialnem kapitalu mogoče govoriti le pogojno kot o »potencialu«. Brez odnosov ni kapitala, ne socialnega ne katerega drugega. Zato je treba domnevni potencialni kapital razumeti precej hipotetično in ne kot neko stvar, ki se preprosto nahaja v ljudeh oz. organizacijah in bi jo lahko vzeli v roke in jo aktivirali, kadar koli bi želeli. Ekonomisti so v takšnih primerih še natančnejši, saj tak kapital označujejo za fiktivnega, ker je navidezen in v resnici (še) ne obstaja;

2. učinkovitost označuje bilanco med vložki in učinki, torej primerjavo razmerij med ključnimi sestavinami ob začetku in koncu aktivacije socialnega kapitala. Nekateri elementi socialnega kapitala se lahko pomnožijo ali pa obrabijo, odvisno od načina uporabe.

Na primer zaupanje, se lahko kot osnovna sestavina socialnega kapitala neke skupnosti skozi konkretno akcijo poglobi in utrdi ali pa splahni, če so učinki bistveno drugačni od pričakovanih;

3. manifestnost pomeni sposobnost, da kapital obnavlja samega sebe in to najbolj takrat, ko je navzven viden in očiten. Vaščani, ki uspejo z lastno skupnostno akcijo zgraditi vodovod, bodo še okrepili medosebno zaupanje in tudi postali spodbuden zgled za sosednjo vas, ki le pasivno čaka in naseda neuresničenim obljubam občine, da bo to uredila namesto njih. Pojavno bistvo socialne in vsake druge oblike kapitala je ravno v tem: bolj kot je viden, večji je, in večji kot je, bolj je viden;

4. uspešnost pa se nanaša na tisto, kar s socialnim kapitalom dosežemo.

Večina strokovnjakov se strinja, da je socialni kapital zelo pomemben, vendar pa niso vsi enakega mnenja, kaj pomeni. Nekateri temeljijo na njegovih lastnostih, drugi bolj poudarjajo količino teh lastnosti, spet drugi se osredotočajo na zmožnosti aktiviranja tega, kar označujemo s sintagmo socialni kapital.

V literaturi zasledimo dve prevladujoči interpretaciji socialnega kapitala. Prva je normativno funkcionalistična verzija, ki jo zagovarjajo Coleman, Putnam, Fukuyama in Etzioni (v Kump, 2003) in socialni kapital razume kot norme in odnose, ki povezujejo skupnost z reciprociteto, zaupanjem in vpeljevanjem sankcij za odklone od naštetega. Poudarja pomen zaloge človeških odnosov kot osnove za generiranje človeškega in fizičnega kapitala in koristi, ki jih ima od socialnega kapitala širša skupnost. Socialni kapital je torej v lasti socialne skupine in ne posameznikov.

Druga vrsta interpretacij socialnega kapitala pa je odziv na normativno funkcionalistične razlage, ki si s pomočjo socialnega kapitala prizadevajo krepiti obstoječo družbeno ureditev, ne da bi se vprašale o njeni pravičnosti. Socialni kapital s perspektive kritične teorije družbe torej predstavlja mehanizem za reprodukcijo nepravične družbene ureditve. Bourdieujev koncept socialnega kapitala v ospredje postavlja koristi, ki jih ima posameznik od vključenosti v neko skupino ali širše omrežje medosebnih odnosov. V teh interpretacijah je torej

poudarek na obsegu in strukturi socialnega kapitala posameznikov (Kump 2003: 149).

1.1.1 Normativno funkcionalistične opredelitve socialnega kapitala

Coleman (1988; v Kump, 2003: 149) pojasnjuje, da »...socialni kapital opredeljuje struktura odnosov, ki ljudem omogoča, da dosežajo skupne cilje.« Pri teh navedbah se Coleman osredotoči predvsem na zanj pomembne oblike socialnega kapitala. Prva oblika obravnava raven zaupanja v socialnem okolju in dejanski obseg obveznosti. Socialni kapital je torej večji tam, kjer si ljudje medsebojno zaupajo, to zaupanje pa izražajo z medsebojnim sprejemanjem obveznosti. Druga oblika se nanaša na informacijske kanale. V tem primeru gre za vzdrževanje kapitala s tem, da se izmenjujejo ideje in informacije med posamezniki. Tretjo obliko pa tvorijo norme in sankcije, ki ljudi spodbujajo ali ovirajo pri delu za skupno korist, pri tem pa se odrekajo neposrednim osebnim koristim.

Putnamove trditve so podobne Colemanovim, saj sta oba prepričana, da je socialni kapital koristen tako za skupnost kot za posameznika. Temeljni elementi, ki vzpostavljajo in vzdržujejo socialni kapital, pa so: vzajemnost, zaupanje ter horizontalne mreže. Putnam socialni kapital opredeli kot potezo socialnega življenja, kot so mreže, norme in zaupanje, ki udeležencem omogočajo bolj učinkovito vzajemno delovanje, da bi dosegli skupne cilje (Putnam, 1993; v Kump, 2003).

Kjer je zaupanje, je tudi sodelovanje, in kjer je sodelovanje, se dodatno utrdi zaupanje. Iz tega lahko sklepamo, da so posamezniki in skupnosti, ki razpolagajo s tem potencialom, zmožni realizirati več ciljev, kot pa tisti posamezniki in skupnosti, ki so brez omenjene dobrine.

Greeley (1997; v Dragoš, 2004: 145) opozarja, da »...socialni kapital ne izvira iz posameznikov oz. njihovih individualnih sposobnosti, nagnjenj in interesov, ampak je lociran v strukturi vezi med akterji in da izhaja iz te strukture.«

Nekateri avtorji zato izrecno opozarjajo na različno genezo zaupanja, ki lahko vznikne in učinkuje v socialnih strukturah na treh ravneh:

- zaupanje v izoliranih diadah med dvema posameznikoma,
- zaupanje med posamezniki ob navzočnosti tretje strani (v kontekstu manjše ali večje skupnosti) in
- posameznikovo zaupanje do kolektivitet drugih posameznikov, npr. do organizacije, države, naroda (Paxton, 1999; v Dragoš, 2002).

Lahko se seveda zgodi, da se zaupanje na vseh treh strukturnih nivojih vzajemno krepi. To se predvsem dogaja ob naravnih katastrofah, izrednih razmerah, kot je vojna, ali ob terorističnih napadih, vsekakor pa to ni nujno.

Zopet drugačnega mnenja je Fukuyama, ki meni, da se socialni kapital vzpostavi šele, ko člani skupine zaupajo drug drugemu. Neformalna pravila in vrednote zaupanja, spoštovanja in vzajemnosti delujejo kot socialno lepilo. Socialni kapital se najpogosteje generira v prostovoljnih skupinah in organizacijah, in sicer na osnovi skupnih pravil in norm, ki spodbujajo ali celo pogojujejo sodelovanje. Če imajo ljudje sposobnost, da zaupajo drugim ljudem, potem bo zaupanje generiralo socialni kapital, v nadaljevanju pa bo ta oplemenitil finančni kapital, kratka, vplival bo na gospodarsko blaginjo države (Fukuyama, 1995; v Kump, 2003).

Podobnega mnenja je Callahan, ki pravi, da so vsebina socialnega kapitala »...taki odnosi med posamezniki, skupinami in skupnostmi, ki spodbujajo zaupanje in/ali medsebojne obveznosti /.../ Ta dobrina pa ni enaka privatni lastnini, saj odnosov in norm, ki nastanejo na tej osnovi, nikoli ne more kontrolirati noben posamičen akter« (Callahan, 1999; v Dragoš, 2002: 76).

Idejo socialnega kapitala je razvil tudi Etzioni (1995; v Kump, 2003). Temeljil je na prepričanju, da naj bi večino socialnih storitev zagotavljale in tudi financirale lokalne skupnosti, država pa naj bi to odgovornost prevzela le v primerih, ko je očitno, da lokalne skupnosti teh storitev ne morejo več učinkovito zagotavljati. Etzioni uporablja predvsem jezik komunitarizma, vendar so njegove ideje zelo blizu Colemanu in Putnamu, zlasti ko poudarja socialne odnose kot ključ za generiranje človeškega in fizičnega kapitala.

Cattell (2001; v Dragoš, 2004: 145) nas za razliko od ostalih avtorjev opozarja in potrjuje dejstvo, da je za »...socialni kapital in blaginjo ljudi odločilna prav kvaliteta omrežij, kjer nikakor ni vseeno, ali gre za čvrste ali šibke, homogene ali heterogene vezi, saj te učinkujejo precej različno.«

Zanimiv je tudi pogled Dragoša (2004: 143–145), ker socialno oporo razume kot vir socialnega kapitala in v tem okviru razume tudi njegovo povezanost s socialnimi omrežji. Posameznik neposredno deluje na območju, ki ga lahko označimo za mikroraven družbenosti. Povezuje se z drugimi ljudmi in deluje na podlagi pomenov, ki jih pripisuje stvarim in dogodkom okoli sebe. Posamezniki se pri tem poslužujejo treh pomembnih procesov. Motivacijski procesi posameznike »energizirajo« oz. jih »potiskajo« k povezovanju z drugimi, drugi so procesi medsebojnega prilagajanja pri vzdrževanju interakcij in tretji so procesi strukturiranja teh dogodkov (Turner 1987, v Dragoš, 2004).

Prav mikrookolje oz. področje neformalne ravni, ki zajema vsakdanje družinske, sosedske in lokalne stike, je za nas pomembno. Kajti prav tukaj se »...generirajo razmerja, ki so najtežje vidna in najmanj dosegljiva institucionalnim mehanizmom ter vladnim ukrepom, so pa odločilna za količino socialnega kapitala, ker producirajo učinke bodisi v eno ali v drugo smer« (Leskošek, Dragoš, 2004; v Dragoš, 2004: 145).

1.1.2 Socialni kapital iz perspektive kritične teorije družbe

Znotraj kritične teorije družbe lahko zasledimo popolnoma drugačno interpretacijo socialnega kapitala, saj ga ne interpretira kot benigno entiteto, s pomočjo katere se ustvarja socialna harmonija in ekonomska prosperiteta za vse. Predstavlja ga kot mehanizem za reprodukcijo nepravične družbene ureditve.

Določeni socialni sloji ali skupine lahko, še zlasti v pogojih naraščajoče tekmovalnosti, okrepijo svoj socialni kapital z namenom, da zadržijo dominantni položaj v družbi. Zaradi tega se socialni kapital kaže kot nepravični mehanizem, ki ga srednji in višji razred uporabljata z namenom, da zavarujeta svoje privilegije (Brown, 1995; v Kump, 2003). Sem bi lahko uvrstili nekatere politično ali religiozno

ekstremne skupine, ki navzven delujejo socialno destruktivno, hkrati pa premorejo visoko stopnjo notranjega zaupanja in reciprocitete.

Portes (1998; v Dragoš, 2005: 146) zagovarja prepričanje, da je smiselno s socialnim kapitalom označevati vse »...tiste značilnosti, s katerimi akterji svoj položaj v socialnih omrežjih in drugih strukturah pretvarjajo v lastno korist«. Na podlagi tega skuša oblikovati definicijo, ki temelji na razlikovanju med konsumatorno in instrumentalno motivacijo za človeško delovanje. Pri tem definira štiri vrste socialnega kapitala: ponotranjenje vrednot in omejeno solidarnost, ki temeljita na konsumatornih normah, ter vzajemno menjavo in izsiljujoče zaupanje, ki sta osnovana na instrumentalnih motivacijah. Rezultati socialnega kapitala so tako pozitivni (izpolnjevanje norm, družinska odpora, medomrežne koristi) kot tudi negativni (omejen dostop do priložnosti, omejitve posameznikove svobode, pretirane zahteve za člane skupine in uniformizacija norm) (Portes 1998; v Adam, Rončević, 2003).

Bourdieu je prepričan, da sta kulturni in socialni kapital, enako kot ekonomski kapital, pomembna za reprodukcijo neenakih in nepravičnih socialnih odnosov. Trdi, da enakost možnosti prispeva k produkciji neenakih rezultatov. To ponazarja z naslednjim primerom: čeprav imajo otroci na začetku šolanja enake možnosti, so od začetka neenako opremljeni za tekmovanje. Otroci, ki izhajajo iz srednjega razreda, imajo že na začetku habitus, ki je uglasen s pričakovanji in kulturo šole, medtem ko so drugi otroci v tem svetu močno zbegani, saj se zelo razlikuje od njihovega domačega okolja. Bourdieu ugotavlja, da je podlaga za pridobitev socialnega kapitala obstoj ekonomskega, pa tudi kulturnega in političnega kapitala. Res je, da ima vsak posameznik določeno zalogo socialnega kapitala, vendar pa je obseg le tega odvisen predvsem od širine njegove socialne mreže, pa tudi od drugih kapitalov, ki so mu na voljo.

Pomemben odgovor na Bourdieujev koncept je podala tudi Listerjeva, ki je prepričanja, da se »...teorija socialnega kapitala ne sprašuje o enakosti, ampak da zamaskirana v jeziku komunitarizma in socialne vključenosti namenja pozornost

zlasti socialnim odnosom, ki so nujni za generiranje človeškega kapitala« (Lister, 1998; v Kump, 2003: 153).

Če torej povzamemo bistvo koncepta, se lahko naslonimo na trditev, da »...socialni kapital predstavlja celoto dejanskih in potencialnih virov, ki so povezani s posestjo bolj ali manj trajne mreže odnosov medsebojnega poznavanja in pripoznavanja« (Bourdieu, 1979; v Nastran Ule, 2000: 291).

1.2 Vrste kapitalskih oblik in »prostor« nastajanja socialnega kapitala

Za dobro razumevanje socialnega kapitala je pomembno, da poznamo tudi pomen in lastnosti ostalih kapitalskih oblik, ki so prav tako dragocene in produktivne kot socialni kapital.

- **Naravni kapital** zajema vse naravno razpoložljive fizične potenciale, ki jih lahko uporabimo v produktivne namene (npr. rodovitnost zemlje, vodni viri, lega in izgled pokrajine)
- **Denarni kapital** pomeni tisto količino denarja, ki je namenjena vlaganju v proizvodnjo z namenom, da se doseže večja vrednost od začetne naložbe (Butler, Watt, 2007: 173).
- **Proizvodni kapital** označuje vrednost proizvodnih sredstev (surovin, strojev), skupaj s tistimi človekovimi zmožnostmi, ki so aktivirane v procesu produkcije.
- **Blagovni kapital** je tisti del kapitala v proizvodnem in trgovskem procesu, ki je v obliki zalog izdelkov namenjen prodaji.
- **Človeški kapital** pomeni koncentracijo vseh lastnosti oz. zmožnosti v individualnih telesih in zlasti v glavah posameznikov, ki jih je mogoče produktivno uporabiti (npr. pridobljene izkušnje, obvladovanje tehničnih in socialnih veščin, stopnja izobrazbe, psihična kondicija, genetske predispozicije in večkrat tudi atributi, kot so starost, spol ali videz).
- Posebej velja omeniti tudi **duševni kapital**, ki spada k človeškemu kapitalu in označuje psihične potenciale posameznikov. Ti se lahko uspešno razvijejo in

realizirajo le v primeru, da je posameznik deležen ustrezne socializacije in naklonjenih socialnih razmer (Dragoš, 2002: 74).

Za Colemana je pojem socialni kapital komplementaren pojmu človeški kapital. Opozarja nas na to, da skupnosti, ki sproti ne obnavljajo socialnega kapitala, ogrozijo zalogo svojega človeškega kapitala. To je ponazoril s primerom družine srednjega razreda, kjer se starši ukvarjajo predvsem s poklicnimi karierami in zato premalo časa namenjajo svojim otrokom. S tem je Coleman mislil predvsem na fizično prisotnost staršev in pozornost, ki jo starši namenjajo otrokom. Najbolj izrazit element strukturnega deficita v modernih družinah je enostarševska družina (Coleman, 1988; v Kump, 2003).

Drugačnega mnenja sta Schuller in Field, ki poudarjata pomembne razlike med socialnim in človeškim kapitalom:

- človeški kapital je osredotočen na posameznika, medtem ko je socialni kapital usmerjen na mreže in odnose;
- človeški kapital izhaja iz ekonomske racionalnosti in transparentnosti informacij, socialni kapital pa iz socialno zasnovanih vrednot in norm;
- človeški kapital se meri s številom let šolanja ali številom kvalifikacij, socialni kapital pa z močjo vzajemnih obvez in civilnega delovanja;
- človeški kapital meri vlaganje v izobraževanje s prihodki (plačami), socialni kapital pa s kakovostjo življenja (Schuller, Field, 1998; v Kump, 2003).

Družbene spremembe so v zadnjih desetletjih privedle do vse bolj svobodne izbire v posameznikovem družbenem življenju. V preteklosti je bil posameznik rojen v tradicionalno družbo in njene pogoje. Danes pa je posameznik pri oblikovanju svojega življenja in tudi pri vzpostavljanju odnosov z drugimi postavljen pred izbire med različnimi možnostmi. Predvsem zaradi pluralizacije družinskih oblik in oblik skupnega bivanja tudi tradicionalna družina izgublja svoj monopol. Giddens (1990, 1991; v Dremelj, 2004: 73) opozarja na dejstvo, da »...zaščitne okvire majhnih skupnosti in tradicije vedno bolj nadomeščajo večje, neosebne organizacije. Posamezniku primanjkuje psihološka opora in občutek varnosti, ki naj bi mu jih

nudile družbene strukture v bolj tradicionalnih okoljih, kot so na primer sorodstvo, soseska, prijateljstvo, družina.«

Socialni kapital se lahko ustvarja in razvija v družinah, izobraževalnih institucijah, lokalnih skupnostih, civilni družbi, podjetjih in v javnem sektorju. Največjo vlogo pri nastajanju socialnega kapitala naj bi imela civilna družba oz. intermediarno področje, ki vključuje vsa formalna ali neformalna prostovoljna združenja, skupine, društva in socialna omrežja, ki se nahajajo v prostorih med družino kot privatno sfero in državo kot javno sfero.

Adam pravi, da naj bi bil socialni kapital nujni predpogoj za ustanavljanje intermediarnih struktur, ki posledično krepijo tudi socialni kapital. Iz takšnih dejstev lahko sklepamo, da med socialnim kapitalom in intermediarnim področjem obstaja pozitivna zveza. Socialni kapital namreč omogoča in spodbuja udeležbo v kolektivni akciji, in sicer s ciljem, da bi se oblikovale in ohranile zveze in mreže na intermediarnem področju (Adam, 1998; v Kump, 2003).

Socialni kapital nastaja v kombinaciji horizontalnih in vertikalnih vezi. Med horizontalne vezi spadajo povezave med posamezniki in skupinami na neformalnih osnovah. To so odnosi med sorodniki, sosedi, prijatelji, znanci, krajani in tudi formalizirane povezave, v katerih gre za enakovredna partnerstva. Vertikalne povezave pa se nanašajo na formalizirana hierarhična razmerja z neenako porazdelitvijo moči. Sem bi lahko uvrstili odnose med učiteljem in učencem, šefom in delavcem, duhovnikom in vernikom, pa tudi odnose med lokalnimi in državnimi oblastmi. Kreiranje kapitala lahko torej v grobem razdelimo na dva procesa, na sinergijo in kompenzacijo. Sovpadanje ugodnih horizontalnih povezav z ugodnimi vertikalnimi vzpodbuja nastanek socialnega kapitala na sinergetski način, ki sam tudi povratno utrjuje podlago, iz katere je nastal (izkušnja zaupanja krepí zaupanje). V primerih, ko pa to ni mogoče, lahko socialni kapital še vedno nastaja tako, da se slabosti ene dimenzije kompenzirajo s prednostmi druge (Dragoš, 2004: 155–158).

1.3 Pozitivne in negativne strani socialnega kapitala

Avtorji različnih teorij so pri definiranju in pojasnjevanju socialnega kapitala pozorni tako na pozitivne in tudi na negativne učinke funkcij socialnega kapitala. Temne strani se poudarjajo predvsem v teoriji socialnega kapitala iz perspektive kritične teorije družbe. Socialni kapital opredeljujejo kot mehanizem, ki ga uporabljata srednji in višji razred, da zavarujeta svoje privilegije. Predstavniki kritične teorije družbe opozarjajo, da imajo lahko koncepti, ki so jih razvili Putnam, Coleman in Etzioni, negativne posledice za marginalizirane posameznike ali skupine (bolne, starejše, ženske, etnične manjšine...). V takšnih primerih socialni kapital diskriminira drugačnost. Predvsem zaradi pomanjkanja zaupanja in reciprocitete bodo takšni posamezniki ali skupine izločeni iz procesa generiranja socialnega kapitala, ker nimajo dovolj osebnih, ekonomskih in kulturnih potencialov, s katerimi bi lahko v skupnosti v enaki meri vrnili pomoč, ki jim jo nudi.

Med negativne plati socialnega kapitala pa lahko uvrščamo tudi tesno povezane socialne skupine, kot so npr. preprodajalci drog, politično in religiozno ekstremne skupine, mafijske združbe ali teroristične skupine, ki premorejo visoko raven notranjega zaupanja in reciprocitete, vendar navzven delujejo socialno destruktivno, saj so običajno netolerantne ali celo nasilne. V takih primerih socialni kapital deluje razdiralno, saj ga ena skupina uporabi proti drugi (Kump, 2003: 149–155).

Vsak socialni kapital in vsaka civilna družba prinašata tudi družbeno pozitivne učinke. Veliko pozitivnih strani socialnega kapitala nam poda normativno funkcionalističen pogled, ki poudarja predvsem pomen človeških odnosov, socialni kapital pa razume kot norme in odnose, ki povezujejo skupnost z reciprociteto, zaupanjem in vpeljevanjem sankcij za odklone od naštetega.

Med posamezniki se torej razvijajo socialni stiki, oblikujejo se socialne mreže, ki posamezniku nudijo oporo in pomoč pri doseganju skupnih ciljev. Socialni kapital Coleman (1988; v Kump, 2003: 149) opredeli kot »...strukturo odnosov, ki ljudem omogoča, da dosegajo skupne cilje«.

Pomemben element pri razumevanju socialnega kapitala je zaupanje. Socialni kapital je večji tam, kjer ljudje zaupajo drug drugemu, in kjer se to zaupanje izraža z medsebojnim sprejemanjem obveznosti. Na podlagi zaupanja se razvijajo tudi temeljni občutki varnosti in pripadnosti, ki pripomorejo k večji integraciji posameznika v skupnost. Socialni kapital temelji na nesebični pomoči med ljudmi, kar pomeni, da ustvarja takšno ozračje, ki omogoča lažje spopadanje s socialnimi problemi.

Težavam, ki se pojavljajo ob opredelitvi, ali so funkcije socialnega kapitala vselej pozitivne ali tudi negativne, se nekateri teoretiki izognejo z opredelitvijo povezovalnega ali pa utesnjujočega kapitala.

Povezovalni (*bridging*) socialni kapital olajšuje ljudem povezave znotraj in tudi izven okvirov dane skupnosti, ter ima pozitiven vpliv na toleranco do različnih drugih. **Utesnjujoč (*bonding*) socialni kapital** pa se uporablja v situacijah, kjer neformalne norme generirajo socialni kapital v močni zvezi s sankcijami (v zaprtih skupnostih) in kjer je učinek takih povezav na okolje bolj negativen kot pozitiven (Dragoš, 2002: 84).

Torej če se ozremo na različne interpretacije, funkcije, vrste kapitalskih oblik in na interpretiran »prostor« nastajanja socialnega kapitala, ugotovimo, da je socialni kapital »dobrina«. Najdemo jo lahko v vsakem posamezniku, vendar kot »potencial«, ki se aktivira v odnosu med posamezniki, v skupnosti. Posameznik torej »pride« do socialnega kapitala z zavestnimi in nezavednimi vlaganji v socialne odnose, ki slej kot prej obljublajo neko korist. Tako kot ostali kapitali (naravni, denarni, blagovni, proizvodni...) tudi socialni kapital vpliva na trende na vseh treh nivojih človekovega delovanja, na mikro, mezo in makro ravni. Sodobne socialne mreže predelujejo velike količine vseh vrst kapitalov in zahtevajo nenehne investicije v smislu neprekinjenega dela na odnosih.

Med različnimi avtorji sta se razvili predvsem dve opredelitvi socialnega kapitala. Normativno funkcionalistična perspektiva poudarja predvsem pomen človeških odnosov, zaupanja, norm in vrednot ter pomen informacijskih kanalov, ki

omogočajo, da skupnost dosega skupne cilje. Gre torej za dejstvo, da imajo posamezniki, ki so medsebojno povezani in generirajo socialni kapital, veliko več možnosti realizirati skupne cilje kot skupnosti, ki te »dobrine« nimajo. Pogled na socialni kapital s perspektive kritične teorije družbe pa je popolnoma drugačen. Opredeljuje ga kot mehanizem, ki reproducira nepravilno družbeno ureditev. Poudarek je na posamezniku, ki krepí svoj socialni kapital predvsem zaradi zavarovanja svojih lastnih interesov in privilegijev. Kot negativno posledico socialnega kapitala poudarjajo avtorji tesno povezane socialne skupine, kot so npr. preprodajalci drog, politično in religiozno ekstremne skupine, mafijske združbe ali teroristične skupine. Takšne skupine premorejo visoko raven notranjega zaupanja in reciprocitete, vendar navzven delujejo socialno destruktivno, saj so običajno netolerantne ali celo nasilne. V takšnem primeru socialni kapital deluje razdiralno.

1.4 Omrežja socialne opore

Za življenje posameznika niso pomembni samo denarni in ne denarni dohodki, zaposlitev in izobrazba, temveč tudi socialni stiki oz. opore, ki sploh omogočijo ali pa povečajo dostop do teh virov v obzorju človekovega bivanja.

Poznamo dve osnovni vrsti omrežij, popolno in osebno. **Popolno omrežje** sestavlja skupina enot (ponavadi so to posamezniki), med katerimi je definirana ena ali več relacij (tipičen primer je šolski razred).

Te relacije pa so lahko različnih vrst:

- evalvacija osebe (izraženo prijateljstvo, spoštovanje);
- pretok materialnih in nematerialnih virov (izmenjave različnih oblik socialne opore, poslovne transakcije);
- pripadnost (članstvo v društvu);
- interakcija (pogovarjanje, pošiljanje sporočil);
- biološka relacija (sorodstvene povezave).

Osebnostno oz. egocentrično omrežje pa tvori posamezna enota (ponavadi imenovana ego) z eno ali več relacijami, definiranimi med njo in določenim številom drugih enot (imenovanih tudi alterji) (Dremelj, Kogovšek, Hlebec, 2004: 48).

1.4.1 Modeli socialne opore

Zgodnejše opredelitve v sedemdesetih letih 20. stol. so poudarjale predvsem emocionalno razsežnost socialne opore, torej socialne opore kot občutka pripadnosti in sprejetosti ter skrbi pri pomembnih drugih. Med tri najpomembnejše začetnike sistematičnega raziskovanja socialne opore, ki so izhajali predvsem iz emocionalnega vidika sodijo, Cassel (1976), Caplan (1974) in Cobb (1976) (v Hlebec, Kogovšek, 2004).

Novejše opredelitve pa poudarjajo, da je socialna opora tudi kompleksen interakcijski in komunikacijski proces med ljudmi. Model splošnih učinkov socialne opore na kakovost vsakdanjega življenja, je model, ki poudarja zaščitno vlogo socialne opore pred stresom. Sledi model, ki razlikuje med konkretnimi dejanji opore in percepcijo prejete opore s strani prejemnika. Tretji model predstavi socialno oporo kot koncept višjega reda, kot kompleksen proces izmenjav med posameznikom in njegovim omrežjem, ki poteka v nekem konkretnem okolju. Četrty model, ki je za razumevanje socialnega kapitala najpomembnejši, pa socialno oporo umesti v koncept socialne integracije in metodo analize socialnih omrežij (Hlebec, Kogovšek, 2004; 17)

Model socialne integriranosti raziskuje oporo predvsem skozi raziskovanje omrežij, ki nudijo socialno oporo, bodisi širših vezi v okviru lokalne oz. sosedске skupnosti bodisi intimnejših pomembnih drugih. Vaux in Sarason (v Hlebec, Kogovšek, 2004) poudarjata, da se pristop osredotoča predvsem na integriranost posameznika v skupino oz. omrežje ter na stopnjo povezanosti znotraj skupine.

Nekateri raziskovalci tako ugotavljajo, da so nekatere značilnosti omrežij lahko zelo pomembne za raziskovanje in analizo socialne opore. Te pomembne značilnosti so: velikost omrežja, moč vezi, gostota omrežja (število dejanskih vezi glede na vse

možne vezi med osebami v nekem omrežju), homogenost vezi (glede na spol, starost...) in geografska razpršenost članov omrežja.

Campbell (v Hlebec, Kogovšek, 2004) ugotavlja, da je prednost velikih omrežij pred majhnimi predvsem v večji dostopnosti virov opore in njihovi raznolikosti. Večje kot je omrežje, verjetneje je, da bo posameznik imel hitro na voljo nekoga, ki mu bo lahko pomagal, medtem ko je v manjšem omrežju verjetnost, da nobeden član v tistem trenutku ne bo dostopen, večja. Imeti večje omrežje tudi pomeni večjo razpršenost potencialne obremenjenosti zaradi pomoči in torej manjšo verjetnost, da bo kateri koli odnos zaradi pomoči preveč obremenjen. Večja omrežja so ponavadi tudi manj gosta, bolj raznolika, vsebujejo člane z različnimi kompetencami in so torej bogatejši in bolj raznolik vir pomoči, saj ponujajo širši pogled na določen problem in možnosti njegovega reševanja. Za nudenje socialne opore so pomembne tudi sorodstvene vezi. Posebej relacija starši–otroci je močna in zajema vse razsežnosti opore razen druženja.

1.4.2 Razsežnosti socialne opore

Tako teorija kot tudi empirični izsledki na področju socialne opore so pokazali, da je socialno oporo smiselno razdeliti na štiri osnovne razsežnosti:

- materialna opora
- informacijska opora
- emocionalna opora
- opora v smislu neformalnega druženja

Dremelj, Kogovšek in Hlebec (2004: 58) so z raziskavo o omrežjih socialne opore prebivalcev Slovenije ugotovile, da se prebivalci Slovenije v primeru, ko potrebujejo določeno vrsto opore ali pomoči, obračajo predvsem na svoj neformalni krog. Med neformalnimi viri socialne opore več kot polovico članov omrežij predstavljajo sorodniki, med katerimi je glavni vir opore partner. Glede na posamezne razsežnosti socialne opore ugotovimo, da se prebivalci večinoma družijo s prijatelji, da so ključni

vir finančne opore starši in prijatelji, v primeru emocionalne opore in bolezni pa je glavni vir opore partner. Sledijo mu otroci, starši in prijatelji. Velikost omrežij Slovencev pa se razlikuje po starosti in spolu. Starejši imajo v povprečju manjša omrežja kot mlajši, prav tako pa imajo moški manjša omrežja kot ženske.

Posameznikom, za katere se predvideva, da so prikrajšani za določene življenjsko pomembne vire, torej posameznikom, ki živijo v enostarševskih gospodinjstvih, starejšim posameznikom, ki živijo sami, in posameznikom z gibalnimi težavami, predstavljajo ključni vir opore njihovi otroci. Omrežja socialne opore posameznikov, ki pripadajo izbranim družbenim skupinam, so nekoliko manjša kot pri celotni populaciji prebivalcev Slovenije.

V raziskavi švedskih starostnikov, ki jih lahko tudi uvrščamo v ranljivejšo skupino, je Carin Lennartsson (v Dragoš, 2004) ugotovila, da socialne mreže vplivajo na bolezensko oz. zdravstveno stanje ljudi. Pri tem se nagiba predvsem k sklepu, da je bolj verjetna trditev, da ljudje telesno in psihično zbolijo zaradi pomanjkanja socialnih stikov, kot pa trditev, da ljudje izgubijo stik zato, ker bi jih npr. omejevali bolezenski simptomi. Treba je torej resno upoštevati možnost, da imajo mreže lahko »zdravilne« učinke. Dokazala je, da pri socialnih omrežjih ni nebistveno, kdo jih sestavlja in iz katerih virov pomoč prihaja, hkrati pa je potrebno upoštevati tudi razlike med pomočjo samo (kot dejavnostjo), njenimi učinki (uspešnost in učinkovitost) in viri, iz katerih pomoč izhaja oz. izvira.

1.4.3 Pomen civilne družbe

Leskošek (1996; v Žnidarec Demšar, 2004) podaja interpretacijo civilne družbe predvsem z vidika, ki ureja organizacijo socialnega življenja ljudi. Iz tega pogleda jo razdeli v tri sklope. Prvi sklop zajema **skupnost** (družina, sorodniki, prijatelji, sosedje), ki temelji na nadrecipročnih odnosih. In kot pravi Rus (1990, v Žnidarec Demšar, 2004), so le-ti odnosi pogoj za resnično solidarnost med ljudmi.

Podobnega mnenja je tudi Etzioni (2001; v Bahovec, 2005), ki pravi, da je bistvo dobre civilne družbe njena velika avtonomna moč in zmožnost delovanja na način, ki ga državni aparat nima in ne more imeti. Za lažje razumevanje navede zelo

enostaven primer. Ob boleči izgubi bližnjega nam veliko bolj ustreza, da pridejo prijatelji, sorodniki, morda sosedje, kot pa strokovnjak, ki je v državni službi plačan za svetovanje (in tolažbo drugih). Podobno je s skupinami za samopomoč, ki jih Etzioni imenuje skupine vzajemne pomoči, ki mnogim pomagajo, da se soočijo s problemi alkoholizma, depresije, težav v zakonu in podobno. Tudi te so pomemben del možnosti delovanja civilne družbe.

Graham (1999; v Dremelj, 2004) navaja pet elementov **neformalne opore**, ki se jo posamezniki v stiski poslužujejo:

- skrb, ki je namenjena drugim, njen vir pa predstavljajo sorodniki in prijatelji;
- skrb je neinstitucionalna, ločena od trga, države in prostovoljnega sektorja;
- je brezplačna in se izvaja na uporabnikovem domu, materialni stroški tovrstne pomoči pa so visoki, saj vključujejo tako neposredne stroške za hrano, transport ter izgubljeni dohodek;
- vir neformalne opore so sorodniki in prijatelji, njihova pomoč pa izvira iz normativne dolžnosti. V tem se tudi ključno razlikuje od prostovoljnega sektorja;
- večinoma se nanaša na oporo osebam, ki bi sicer potrebovale institucionalno pomoč.

Drugi del civilne družbe zajema **organizacije ali skupine**, ki poskušajo odgovarjati na potrebe ljudi, še zlasti na tiste, ki jih ne more ali ne želi zagotoviti sistem javnih oz. državnih ustanov. Leskošek (1996, v Žnidarec Demšar, 2002) v ta sklop uvršča predvsem nevladne ali druge neregistrirane skupine, ki delujejo prostovoljno ali dobrodelno. Zanje je značilna prostovoljnost, samopomoč, samoorganizacija, samoiniciativnost in delovanje na podlagi skupnega interesa.

Osnovne značilnosti nevladnih organizacij so:

- ustanovijo jih glede na določeno nezadovoljeno potrebo ali pa javne službe te potrebe ne zadovoljijo na ustrezen način;

- prevzamejo zagovorniško vlogo, saj niso obremenjene z javnimi pooblastili za intervencije;
- v različna profesionalna polja vnašajo nove doktrine ali pripomorejo k spreminjanju starih;
- omogočajo uveljavljanje nasprotujočih si mnenj, delujejo po principih samopomoči in samoorganizacije in niso ustanovljene v profitne namene (Žnidarec Demšar, 2002: 16).

Kot tretji del civilne družbe pa Leskošek (1996; v Žnidarec Demšar, 2004) navaja »nova« **družbena gibanja**, ki so tesno povezana z nevladnimi organizacijami. Njihovo povezovanje omogoča večjo družbeno moč in vpliv, s čimer lažje dosežejo svoje cilje in presežejo specialistično usmerjenost.

Neformalne mreže pomoči lahko do določene mere zmanjšajo potrebo po institucionalni obravnavi, predvsem pa jo dopolnjujejo in krepijo njeno učinkovitost. Po drugi strani pa formalne službe z odpiranjem v skupnost podpirajo medsebojno pomoč v skupnosti in pomagajo graditi skupnost (Rapoša Tanjšek, 2001; v Žnidarec Demšar, 2004). Na tem mestu pa se lahko strinjamo z mnogimi teoretiki, ki so mnenja, da je pogoj dobre družbe dinamično ravnovesje med državo, trgom in skupnostjo oz. civilno družbo (Bahovec, 2005: 230).

»Človek je človek po drugem človeku.«

»Da vzgojiš človeka, je potrebna cela vas.«

Afriški pregovor (v Bahovec, 2005)

Ta preprosta afriška reka nam podajata temeljno značilnost človekovega bivanja, saj poudarjata, da je človek družbeno bitje, ki svoje potrebe, interese, potenciale in želje, uresničuje bodisi v družini, skupini, skupnosti, skratka v okolju (družbi) in v odnosu s posamezniki. Posameznikovo omrežje, pa naj bo veliko ali majhno, naj bodo vezi med posamezniki močne ali šibke, naj ga sestavljajo samo moški ali ženske, mladi ali stari, mora posamezniku nuditi določeno obliko varnosti in pripadnosti skupini. Če torej posameznik ne zadovolji potreb in interesov znotraj neformalnega kroga ljudi, išče oporo in pomoč v skupnosti, v raznih skupnostnih službah, v nevladnih organizacijah, javnih ustanovah in podobno. Prav zaradi tega skušajo skupnosti odgovarjati na nezadovoljene potrebe posameznikov, ki jih je z dneva v dan več, hkrati pa postajajo te potrebe vedno bolj zahtevne in specifične.

1.5 Skupnost in njena identiteta

Ko so zadovoljene primarne biološke potrebe ljudi in njihova potreba po varnosti, se pojavi potreba po združevanju in sodelovanju, kar pomeni medsebojno odvisnost ter oblikovanje skupnosti (Martinez-Brawley, 1995; v Žnidarec Demšar, 2002). Socialno delo, ki je orientirano na skupnostno delovanje, mora razumeti skupnost, zato je pomembno, da jo jasno definiramo.

Žnidarec Demšar (2002: 32) pravi, da gre za miselni konstrukt oziroma konceptualni okvir, ki ga nekemu pojavu pripisujejo udeleženci in opazovalci. Sam pojem »skupnost« pa izhaja iz latinske besede »communis« in pomeni tovarštvo ter se navezuje na skupnost odnosov in doživljanja.

Pojem skupnosti se je uporabljal na različne načine in v različnih kontekstih, v družboslovnih razpravah pa ga delijo predvsem na dve obliki razumevanja. Prva kategorija je strukturalna, saj pogledi na skupnost izhajajo iz strukturnih značilnosti

skupnosti v povezavi s prostorom, njihovo strukturo in njihovo politično identiteto kot entiteto države. Druga kategorija pa je socialno psihološka predpostavka, ki poudarja pomen skupnega bivanja, identiteto, odnose v smislu obstojanja in načina povezovanja (ibid.).

V primeru **strukturalne perspektive razumevanja skupnosti** bi šlo za skupnost kot mediatorsko strukturo med posameznikom in državo. Durkheim (1893-1960; v Žnidarec Demšar, 2002) poudarja, da se je država že toliko oddaljila od posameznika, da ni več zmožna uspešno opravljati socializacijske funkcije, tako da bi se le-ta lahko vključil v družbeno življenje. Zato nujno potrebuje vmesne mediatorske strukture ali različne oblike skupnosti, ki opravljajo funkcije oblikovanja, socializiranja in transformiranja posameznika. V tem pogledu Habermas (1988; v Žnidarec Demšar, 2002) poudarja razlikovanje med dvema življenjskima svetovoma, neformalnim in formalnim, ki si med seboj nasprotujeta. Neformalni svet lahko primerjamo s civilno družbo, ki temelji na neposrednem povezovanju in zajema značilnosti skupnosti v prvotnem pomenu besede: pripadnost, kohezivnost, recipročnost, sodelovanje in prijateljstvo. Formalni svet pa predstavlja strukturirano družbeno okolje, administrativni sistem ter ekonomski trg. Po mnenju Habermasa (ibid.) se pojavlja ekspanzija formalnih sistemov na račun zoževanja neformalnih družbenih oblik, kar predstavlja enega od vzrokov za krizo modernih družb.

»V neformalno sfero spontanosti, avtonomnosti vse bolj prodira sistemska logika, neposredno povezovanje ljudi pa omejujejo predpisi, pravice in storitve, ki jih zagotavljajo država in njene institucije« (Žnidarec Demšar, 2002: 40). Prav zato pa so še posebej pomembne neformalne skupnosti, ki ljudem zagotavljajo občutke pripadnosti in domačnosti.

Kadar pa govorimo o **socialno-psihološki perspektivi razumevanja skupnosti**, izhajamo iz ugotovitev Tönniesa (1887-1957; v Žnidarec Demšar, 2002), ki temelji na načinih povezovanja med ljudmi. Pri tem ločuje dva temeljna tipa, ki označujeta dihotomijo skupnost–družba.

Pri »skupnosti« gre za usodno, kohezivno, trajno obliko povezovanja, v kateri so vezi osnovane na vzajemnosti, nagradah, skupni usodi, tesnih medsebojnih odnosih ter obvezah, ki izhajajo iz tesne povezanosti in občutka pripadnosti. Na tej podlagi razlikujemo tri vrste skupnosti: krvne, prostorske in duhovne. V »družbi« pa prevladujejo pogodbeni in konkurenčni odnosi, ki so utemeljeni na pravnem redu in tržni menjavi. V tem modelu prevladuje lastni interes nad občutkom za skupne obveze in dolžnosti, kar povzroči, da identifikacija s skupnostjo ni več samoumevna. Ali kot pravi Martinez-Brawley (1995; v Žnidarec Demšar, 2002: 40), da je »... prototip družbe osamljen posameznik, ki je izgubljen v anonimnosti velemestne množice«.

Sodobni teoretiki različno opredeljujejo »skupnost«. Nekateri trdijo, da je možno definirati le s prostorskega vidika. Torej je skupnost geografska (krajevna) enota, ki ima geografsko določene meje. Njena značilnost je, da ji ljudje pripadajo ne glede na odnose, ki jih gojijo med seboj. Se pravi, sosedje spadajo v isto geografsko skupnost, pa čeprav se med seboj ne marajo ali se celo ne poznajo. Drugi teoretiki pa verjamejo, da prostor in lokalnost sploh nista pomembna za vzpostavljanje in vzdrževanje odnosov ter solidarnost med ljudmi. To pa so skupnosti, ki temeljijo na podlagi skupnih potreb ali želja. Glavna značilnost le-teh je, da jih ne omejujejo geografsko določene meje, saj se v njih srečujejo ljudje, ki enako mislijo, čutijo ali želijo (Mesec, 2006).

»Skupnost je torej mreža ali vzpostavljanje neformalnih odnosov med ljudmi, ki so medsebojno povezani preko skupnih interesov, prijateljev, skupnega dela, geografske pripadnosti ali zaradi skupnega prejemanja oz. dajanja storitev in seveda zaradi različne kombinacije vsega tega« (NISW; v Žnidarec Demšar, 2002: 42).

Pri opredeljevanju pojma skupnosti pa ne moremo mimo ideje sistema. S tem mislimo na socialni sistem, ki pomeni integrirajočo skupino posameznikov. Lahko je to družina kot najmanjša celica ali pa družba v celoti. Skupnost je torej »...skupina ljudi, ki so socialno soodvisni, ki skupaj sodelujejo v pogovorih in pri sprejemanju

odločitev ter delijo določene navade, ki definirajo in hranijo skupnost« (Bellaha, 1985; v Jeriček, 2004: 39).

Če se torej ozremo na različne interpretacije skupnosti, lahko ugotovimo, da je za skupnost in posledično za razvijanje omrežja socialne opore in tudi socialnega kapitala bolj pomembno delovanje s funkcionalnega vidika, in sicer glede na skupne potrebe, probleme, želje in interese.

1.5.1 Skupnost kot vir opore

Vsekakor pa ne smemo pozabiti, da je skupnost tista, ki skrbi za organizacijo socialnih dejavnosti, ki jih ljudje potrebujejo v svojem vsakdanjem življenju.

Skupnost nosi vsaj pet pomembnih funkcij:

- **ekonomsko funkcijo**, ki zajema proizvodnjo, distribucijo in porabo storitev in proizvodov;
- **socializacijsko funkcijo**, ki postavlja zahteve, kdo lahko postane član te skupnosti in kdo ne;
- **socialno kontrolo**, kot so pravila, norme, zakonodaja in sodstvo;
- **socialno participacijo**, torej način, kako ljudje sodelujejo v skupnosti in kako se vanjo vključujejo;
- **vzajemno podpora/medsebojno pomoč** (Mesec, 2006).

V preteklosti so bile skupnosti precej bolj zaprte (v smislu izmenjave informacij z okoljem) kot danes, njihove meje so bile relativno jasne, člani so bili stalni, povezovanja z drugimi skupnostimi je bilo malo. Posameznik je pripadal večinoma zgolj eni skupnosti (zanjo se ni bilo potrebno odločati), ki je bila vezana na prostor (vaška skupnost) in je poskrbela za zadovoljitev večine oziroma vseh njegovih potreb. Lahko rečemo, da je bil posameznik rojen v skupnost. Ker so bili člani bolj ali manj stalni, jih je dobro poznal, zato tudi ni imel težav s socialnimi stiki, varnostjo, pripadnostjo, identifikacijo in zgledi. Spremembe v družbi, ki se kažejo predvsem v večji mobilnosti, migracijah, mešanju kultur, vse bolj mestnemu prebivalstvu, vse

daljši odsotnosti ljudi od doma, vplivajo tudi na skupnost. Bivanjske skupnosti (soseske) niso več primarne skupnosti, kjer bi se vsi poznali in skrbeli drug za drugega, ampak gre pogosto za zelo šibke socialne vezi, brez globljih stikov in poznanstev. Danes je posameznik prisiljen poiskati več skupnosti, ki skrbijo za njegove potrebe, če želi nadomestiti izgubo tradicionalno močne skupnosti. Iz tega izhaja, da je dobil pojem skupnosti nove razsežnosti in da ljudje z njim označujejo zelo različne socialne skupine. Anderson (1999; v Jeriček, 2004) pravi, da je to lahko družina, pevski zbor, delovni kolektiv, cerkev, za druge pa je lahko to prijatelj ali ulica (Jeriček, 2004: 58–61).

V skupnosti se tako prepletata dve vrsti mrež:

- mreža neformalnih odnosov med ljudmi, ki jih povezujejo sorodstvene vezi, prijateljstvo, prostorska bližina, poklicno delo, skupni interesi, dajanje in sprejemanje storitev ali kombinacija vsega omenjenega;
- mreža formalnih organizacij in sistemov, ki omogočajo zadovoljevanje socialnih potreb ljudi na lokalnem nivoju: državni, zasebni in prostovoljni izvajalci (Žnidarec Demšar, 2002: 41).

Nekatere potrebe v skupnosti lahko zadovoljujemo s pomočjo že obstoječih virov pomoči v skupnosti ali s pomočjo ponujene podpore zunaj meja skupnosti. V tem kontekstu so člani skupnosti le prejemniki storitev. Nekatere potrebe pa lahko zadovoljimo le, če modificiramo oz. spremenimo politiko organizacij znotraj ali zunaj meja skupnosti. To pa zahteva pristop in strategije vplivanja, ki vključujejo povezovanje, sodelovanje članov skupnosti, kampanjo, proteste, borbo, upornost in neposlušnost (Twelvetrees, 1991; v Žnidarec Demšar, 2002).

Skupnost je torej tista mreža, ki posameznike povezuje, jim omogoča razvoj in tudi zmanjšuje njihovo odvisnost od državnih struktur. V skupnosti se razvijajo odnosi, ki temeljijo na vzajemni pomoči. Posameznik tako postopoma pridobiva krog ljudi, na katere se lahko obrne po pomoč, hkrati pa je tudi sam pripravljen pomagati sočloveku. Lahko bi rekli, da na podlagi prijateljstva, spoštovanja, zaupanja in drugih pomembnih vrednot, nastaja vedno večje, močnejše in vedno bolj kakovostno omrežje pomoči posameznika. Vse to pa je posledica neprestanega investiranja in

dela na odnosih. Kjer je torej zaupanje, je sodelovanje, in kjer je sodelovanje, je tudi potencial, socialni kapital.

1.6 Družbene razlike in družbena neenakost

Ljudje so zelo dolgo sanjarili o egalitarni družbi, to je družbi, v kateri so vsi člani enakovredni. V taki družbi ljudje ne bi bili več razvrščeni glede na ugled. Nihče ne bi trpel več ponižanja, ker zaseda položaj, ki ne prinaša pravega spoštovanja. Pa tudi nihče ne bi okusil zadovoljstva, ki ga prinaša visok in cenjen položaj v družbi. Premoženje bi bilo enako porazdeljeno med prebivalstvo: revni in bogati, imeti ali ne imeti, bi postalo stvar preteklosti. V egalitarni družbi bi fraza »oblast ljudstvu« postala resničnost. Položaj oblasti in poslušnosti bi izginil. Vendar ideje egalitarne družbe ostajajo sanje. Vse človeške družbe od najpreprostejših do najbolj kompleksnih imajo neko obliko družbene neenakosti (Haralambos, Holborn, 1999: 29).

Termina »družbene razlike« ne smemo mešati s terminom »družbena neenakost«, ker je prvi pojem širši od drugega. Z družbenimi razlikami opisujemo prepoznavanje oz. nastajanje takšnih razlik med skupinami oz. kategorijami posameznikov, ki so socialno pomembne. Družbene razlike so dveh vrst: takšne, ki so nastale povsem neodvisno od narave in z njo nimajo nobene zveze, in pa vrednotno kvalificirane naravne razlike. Najpogostejše družbene razlike so: razlike med spoloma, razlike med starostnimi, lingvističnimi, etničnimi in poklicnimi kategorijami, razlike v duševnih in telesnih sposobnostih, razlike v krajevnem izvoru, v slogu oblačenja, v veroizpovedi in podobno. Izraz družbena neenakost pa se nanaša na obstoj družbeno ustvarjenih neenakosti (Dragoš, Leskošek, 2003: 23).

Kot posebno obliko družbene neenakosti Haralambos in Holborn (1999: 29) navajata družbeno stratifikacijo. Ta se nanaša na prisotnost posebnih družbenih skupin, ki so postavljene druga nad drugo glede na dejavnike, kot sta ugled in premoženje. Tisti, ki pripadajo posamezni skupini ali sloju, imajo določeno zavest o

skupnih interesih in skupno identiteto. Skupen jim je podoben življenjski slog, ki jih do neke mere razlikuje od članov drugih družbenih slojev.

Posamezniki in posameznice s svojimi prirojenimi in pridobljenimi lastnostmi ne začnejo živeti v nevtralnih in nestrukturiranih okoljih. Ljudje so z vzgojo ali celo z rojstvom že na začetku vrženi v različne družbene prostore. Ti pa jim v veliki meri določajo pogoje, priložnosti in dosežke v življenju. Nekatere razlike spodbuja socialno okolje z nagrajevanjem in neenakim porazdeljevanjem najpomembnejših družbenih dobrin, kot so moč, ugled in bogastvo, kar se dogaja v tolikšni meri, da se nekatere skupine ljudi dvignejo nad druge. To nastalo razdaljo med ljudmi pa lahko opisujemo s terminom družbena neenakost (Dragoš, Leskošek, 2003: 25).

Po Tönniesu (1999; v Bahovec, 2005: 29) se v družbenem tipu odnosov neenakost kaže v interesih, kot so individualno (ali skupinsko) koristoljubje, sla po bogastvu in oderuštvo. V širšem okviru družbe se to izraža v mnogih družbenih odnosih, saj »... številni zunanji odnosi, pogodbe in pogodbeni razmerja le prikrivajo prav tako številne notranje sovražnosti in nasprotujoče si interese, posebej pa še tisto upravičeno protislovje med bogatimi oziroma vladajočim razredom in revnimi oziroma služočim razredom«.

Zaviršek in Škerjanc (2000: 387) pravita, da »...diskriminacije in izključitve niso nikoli naključni dogodki, temveč so vgrajeni v delovanje oblasti in političnih sistemov«. »Diskriminirane družbene skupine«, »izključene skupine« in »ranljive družbene skupine« so trije termini, ki označujejo tiste skupine ljudi in posameznikov, ki so najpogosteje izključeni iz gospodarskih in družbenih tokov. Prva dva termina opozarjata na neenako razmerje moči (v ekonomskem, političnem, socialnem, kulturnem smislu) med tistimi, ki imajo v družbi več moči in vpliva, in tistimi, ki ju imajo manj. Koncept »ranljivih družbenih skupin« pa deloma zamegli izvoro neenakosti, saj poimenovati nekoga kot pripadnika ranljive skupine premesti problem v njega samega. Človek postane problem kot del določene skupine.

Na tem mestu se lahko vprašamo, ali res držijo trditve, ki jih zagovarja večina pomembnih ljudi v sodobni družbi, da imajo vsi ljudje enake možnosti, vendar jih

nekateri preprosto znajo izkoristiti, drugi pa ne. Ali je uveljavitev enakih možnosti dovolj za razvoj pravične družbe?

Če se ozremo na ideologijo neenakosti, ki temelji na razlikah med ljudmi, ki so osnovane na moči, ugledu v družbi in bogastvu, lahko kaj hitro opazimo, da je tudi obseg socialnega kapitala močno pogojen s temi družbeno pomembnimi dobrinami. Marginalizirani posamezniki ali skupine nimajo enakih možnosti pri vključevanju v skupnost, v družbo, kjer se generira socialni kapital. Nimajo dovolj osebnih, ekonomskih, kulturnih potencialov, s katerimi bi lahko nastopali kot enakovredni člani skupnosti in skupnosti v enaki meri vrnilo pomoč, ki jim jo nudi. Posledično se zaradi pomanjkanja potencialov, razvija tudi temu primerna socialna mreža posameznika. Posameznik ne razvija dovolj socialnih odnosov in ne širi svoje socialne mreže, ki je temeljni vir opore in pomoči pri doseganju skupnih ciljev. Ne razvija odnosov, ki bi temeljili na zaupanju in sprejemanju obveznosti, ampak občutke, ki posameznika dodatno diskriminirajo in od družbe vedno bolj izolirajo. Posameznik ne pozna občutkov varnosti, ne razvija občutka pripadnosti skupini in se ne počuti enakovreden član skupnosti. Vse to so izhodišča, ki posameznike potiskajo na rob družbe, v socialno izolacijo. Na drugi strani pa imamo srednji in višji sloj, ki svoj že tako uveljavljen položaj v družbi in v pomembnih socialnih strukturah uspešno izkoriščajo v svojo lastno korist.

Opozorila bi samo še na dejstvo, da je prav mikro okolje oz. področje neformalne ravni, ki zajema vsakdanje družinske, sosedske in lokalne stike, za razumevanje socialnega kapitala zelo pomembno. Kajti prav tukaj se najprej začnejo razvijati odnosi, ki temeljijo na zaupanju in medsebojnem sprejemanju obveznosti, le-ti pa tvorijo strukturo, ki ljudem omogoča, da dosegajo skupne cilje. S pomočjo povezovalnega socialnega kapitala na mikro nivoju, lahko izboljšamo tudi položaj marginaliziranih skupin v širšem družbenem okolju.

Opreti se moramo predvsem na normativno funkcionalistični pogled socialnega kapitala in v ospredje postaviti socialno skupino, in ne zgolj posameznika, kajti zanimajo nas predvsem koristi, ki jih ima od socialnega kapitala skupnost.

1.6.1 Ali je neenakost pogoj za revščino?

Oblika neenakosti, ki je nedvomno nepravilna, je gotovo revščina. Revščina je povezana z neenakostjo na način, ko je neenakost pogoj za revščino. Poudariti moramo, da vsaka neenakost ne povzroča revščine (npr. neenakost v posameznem podjetju, neenakost med srednjim in višjim slojem...), vsaka oblika revščine je proizvod družbene neenakosti.

To so izrazito problematične kombinacije življenjskih težav pri tistih skupinah in posameznikih, ki so dlje časa izpostavljeni različnim vrstam deprivacije na pomembnejših področjih (zaposlitev, bivalni standard, materialno, zdravstveno, izobrazbeno stanje, socialne mreže, preživljanje prostega časa, življenjski vzorci) (Dragoš, Leskošek, 2003: 32).

Revščino lahko obravnavamo na mnogo načinov. Lahko jo razumemo kot bistveno manjši dostop do virov, ki so potrebni za zadovoljitev temeljnih človekovih potreb, kot sta hrana, obleka in prebivališče. Lahko jo opredelimo kot razpoložljivost dohodka, ki je izrazito manjši od povprečnega dohodka v določeni družbi. Končno pa se jo lahko obravnava tudi kot subjektivno oceno dostopa do življenjsko pomembnih dobrin (Novak, Nagode, 2004).

Socialni kapital pomeni dostop do dobrin in resursov, vendar pa se npr. brezposelni ljudje srečujejo z mnogimi ovirami, saj imajo večinoma majhne ter šibke socialne mreže, so slabo informirani o možnostih v skupnosti in nimajo enakih možnosti pri vključevanju v družbo. Ta neenakost pri dostopu do dobrin pa lahko potisne v revščino najbolj ranljive kategorije ljudi, kar brezposelni zagotovo so.

Zagovorniki koncepta relativne revščine trdijo, da se mora definicija revščine nanašati na standarde določene družbe v določenem času. Meja, ki ločuje revne od bogatih, se torej spreminja glede na premožnost družbe. Herbert J. Gans (1973; v Haralambos, Holborn, 1999: 175) trdi, da »...revščina preživi zato, ker je koristna mnogim skupinam v družbi«. Od revščine imajo koristi vsi, ki niso revni, še posebno pa bogati in močni.

Še najbolj celovito koncept revščine opisuje Townsend (1979; v Novak, Nagode, 2004), ki stanje revščine opisuje kot »...raven razpoložljivosti življenjsko pomembnih dobrin, ki je pomembno nižja od tiste, ki je običajna za določeno življenjsko okolje«. Nizki dohodki, brezposelnost, opravljanje občasnih in slabo plačanih del, razne ovire so pogosto razlogi, ki sprožijo proces socialne izključenosti pri posamezniku. Ta koncept pa v ospredje postavlja položaj posameznika na trgu dela. Brezposelni se med iskanjem dela srečujejo z različnimi ovirami, ki se pojavljajo v obliki marginalizacije na trgu dela, revščine in socialne izolacije. Med mnogimi analitiki velja prepričanje, da je izguba zaposlitve začetek procesa propada oz. spuščanja po spirali navzdol, posledično pa se znižuje raven življenjskega standarda posameznika, pojavljajo se nove ovire pri iskanju zaposlitve, ter ovire pri izvajanju socialnih aktivnosti. Novak in Nagode (2004: 98) opozarjata, da »...pomanjkanje virov, ki se povezuje s stigmatizirajočim učinkom brezposelnosti, vodi k trganju socialnih vezi in posledično k socialni izolaciji«.

Na tem mestu lahko govorimo o začaranem krogu revščine, saj ima pomanjkanje denarja v gospodinjstvu za posledico napetosti v družini ter oteženo ohranjanje stikov s prijatelji in znanci. Pri takšnih posameznikih se večja socialna izolacija, hkrati pa se zmanjšuje obseg socialnega kapitala. Posameznik vedno manj komunicira z zunanjim svetom, ima malo socialnih stikov in še ti so zelo omejeni. Slabo je vpet v lastno socialno omrežje, nima podpore in pomoči ter je vedno bolj nezmožen poiskati ustrezne informacije o različnih možnostih in pravicah, pa naj bo to glede zaposlitve, druženja in podobno. Tukaj je krog sklenjen in brez strokovne pomoči je zares težko izstopiti iz njega.

Gallie (2003; v Novak, Nagode, 2004) je prišel do naslednjih ugotovitev:

- revni ljudje na razvojno upočasnenih področjih bolj verjetno izgubijo službo. Izguba zaposlitve pa se tesno povezuje s socialno izolacijo. Tisti, ki izgubijo delo, imajo zelo verjetno šibka in manj obsežna prijateljska omrežja in se redko udeležujejo neformalnih povezav na delovnem mestu;
- vključenost v socialna omrežja povečuje učinkovitost pri iskanju zaposlitve in zmanjšuje socialno izolacijo. Brezposelni se bolj verjetno povezujejo v lokalna omrežja z ljudmi s podobnim statusom, kar še bolj otežuje iskanje

zaposlitve, znižuje tudi pričakovanja in pripravljenost za prostorsko mobilnost zaradi zaposlitve;

- izguba zaposlitve, ki vodi v socialno izključenost, je odvisna od dolgoročnih makrostrukturalnih razlik v načinu organiziranosti družbe glede na distribucijo in redistribucijo dohodka, glede na kulturalno določene vzorce oblikovanja gospodinjstev in sociabilnost. Obseg, v katerem se brezposelnost povezuje s socialno izolacijo, je odvisen od norm, ki določajo organizacijo družine in njene odgovornosti do odvisnih družinskih članov.

Analiza podatkov, ki so jo izvedli Gallie, Paugam in Jacobs (2003; v Novak, Nagode, 2004) je pokazala, da osrednji element začaranega kroga ovir »brezposelnost-revščina-socialna izolacija« ni brezposelnost, temveč revščina. Revni hitreje izgubijo zaposlitev in jo težje zopet najdejo.

Tudi znotraj zahodnih držav nastaja delitev na bogate in revne. Revni so vedno bolj označeni kot izkoriščevalci države, ki bi radi živeli v brezdelju in na račun bogatih ljudi, ki so si premoženje zaslužili s trdim delom. Tisti, ki so na dnu družbene lestvice, morajo sprejeti odgovornost za svojo »izbiro« in preživeti v pogojih, ki so si jih ustvarili.

Leskošek (2005; v Žnidarec Demšar, 2006) opozarja, da izključevalske politike in izključevalsko mišljenje, ki z izključevanjem različnih skupin iz javnega življenja na način, da se jih označi za nevredne neenakovrednega mesta v javnosti, utrjuje prepričanje o tem, da je razlika povsem upravičena in potrebna predvsem zato, da so zaščiteni »boljši« in izključeni »slabši«. Dejstvo je, da je globalizacija neizogiben vidik sedanjega življenja. Slabi ideološke predpostavke socialne varnosti, ker spodkopava nacionalno solidarnost in legitimizira neenakost (Ramesh; v Žnidarec Demšar, 2006), vpliva na porast neenakosti, Leskošek (2005: 247) pa ugotavlja, da večanje neenakosti povzroča, da postaja le-ta bolj sprejemljiva.

V takšnih situacijah je zmanjševanje socialnih pravic videti kot vzpostavljanje pravičnosti, vendar pozabljamo na dejstvo, da je država dolžna, da poskrbi za dostojno življenje revnih ljudi.

1.6.2 Koncept »ranljivosti« in indikatorji izključenosti

Z ranljivimi skupinami označujemo skupine ljudi, pri katerih se prepletajo različne prikrajšanosti (materialna/finančna, izobrazbena, zaposlitvena, stanovanjska...) in ki so pri dostopu do pomembnih virov pogosto v izrazito neugodnem položaju. Gre torej za skupine, ki so zaradi svojih lastnosti, oviranosti, načina življenja in življenjskih okoliščin, pogosto manj fleksibilne pri odzivanju na hitre in dinamične spremembe, ki jih prinaša sodobna družba, in so tudi manj konkurenčne na trgu delovne sile in na drugih področjih, ki delujejo po načelih tekmovalnosti in kjer so viri omejeni. Te skupine ljudi so pogosto odrinjene na družbeno obrobje, s tem pa se začnejo ustvarjati pogoji, da se sproži proces, ki pripelje do izključevanja (Trbanc, Bokšić, Kobal, Rihter, 2003: 5).

Zaviršek in Škerjanc (2000: 388–391) potrjujeta, da koncept »ranljivosti« opozarja, da se človek znajde v določeni situaciji (nasilje, odvisnost, brezposelnost, telesna poškodba, starost, bolezen...) ali pa je vanjo rojen (organska poškodba od rojstva, revna družina, pripadnost zgodovinsko diskriminirani etnični manjšini..), kar ga naredi ranljivejšega v tem smislu, da se bodo na eno od značilnosti prilepile tudi druge ranljivosti. Izraz »ranljiva družbena skupina« opozarja na procesualnost v življenju človeka in na verjetnost kumulacije ali nalaganja negativnih situacij, ki pripeljejo od ranljivosti posameznika ali posameznice k izključenosti.

Johnson (2000; v Trbanc idr., 2003) opredeli socialno izključenost kot proces, v katerem posameznik ali gospodinjstva doživljajo resno deprivacijo pri pomembnih virih (običajno večih hkrati) in/ali na področju socialnih vezi s širšo skupnostjo ali družbo. Na tem mestu poudari predvsem dejstvo, da gre za slabo vpetost posameznika v družbeno življenje, v priložnosti in možnosti, ki so sicer v družbi splošno na voljo.

Žnidarec Demšar (2002: 27) povzema stališča nekaterih avtorjev, ki poudarjajo negativne posledice segregacijske politike. Če torej ljudi izločimo iz skupnosti, ti ne morejo vzdrževati skladnosti z okoljem, ne prejemajo vložkov (informacij, virov...), da bi lahko vzdrževali in razvili samega sebe. Ker ljudje opazijo drugačnost, jo

odrivajo iz okolja (ni umeščena v socialno okolje), po drugi strani pa izločenost iz okolja potencira drugačnost, ker ne omogoča možnosti za prilagoditev v okolju.

Ranljivost je torej pot do identitete t. i. izključene družbene skupine, hkrati pa pomeni proces pomanjkanja ali izgubljanja vpliva nad pomembnimi področji življenja.

1.7 Skupnostno delo in skupnostna skrb

Skupnostno delo ima kot pristop v socialnem delu zelo dolgo tradicijo. Poseben poudarek se nanaša predvsem na skupnostno skrb, ki promovira tako skrb v skupnosti kot tudi usposabljanje uporabnikov za participacijo v načrtovanju, izvajanju in evalviranju storitev. Vendar naj opozorim, da skupnostno delo ni omejeno samo na skupnostno skrb, pokriva namreč široko paleto socialnodelavske prakse.

Twelvetrees (1991; v Žnidarec Demšar, 2002: 47) vidi »...skupnostno delo kot proces, v katerem profesionalci podprejo običajne ljudi, da dosežejo ali izboljšajo večjo kakovost življenja s pomočjo kolektivne akcije«.

V Sloveniji pa se premik k skupnostnemu delovanju v socialnem delu kaže predvsem preko določil Zakona o socialnem varstvu (Ur.l.RS št. 3/2007), ki omogočajo različne oblike skupnostnega dela, kot so:

- vključevanje uporabnikov in prostovoljcev v načrtovanje,
- izvajanje socialnovarstvenih storitev v javnih službah,
- organiziranje ljudi za samopomoč in dobrodelnost,
- sodelovanje z različnimi skupnostnimi službami,
- preventivno delo.

Skupnostno delo podobno kot Twelvetrees definira tudi Rapoša Tajnšek (1993: 142), ko pravi, da le-to »...teži predvsem k razvijanju novih ali k spreminjanju obstoječih organizacijskih oblik, ki zagotavljajo samopomoč in dobrodelnost v

skupnosti. Poudarek je na kolektivnih akcijah, ki omogočajo uspešno reševanje problemov in prispevajo k večji kakovosti življenja vseh članov v skupnosti«.

Kot pomembno področje skupnostnega dela Žnidarec Demšar (2002: 47) navaja tudi skupnostno oziroma socialno akcijo, ki vključuje lokalne akcije. Slednje organizirajo skupine, ki so zatirane, z namenom, da identificirajo lokalne ali skupne potrebe, ki v skupnosti niso zadostno ali primerno zagotovljene.

Ko govorimo o **skupnostni skrbi**, pa se moramo predvsem zavedati, da je le-ta lahko naloga samih članov skupnosti kot tudi profesionalcev na področju organizirane pomoči. Lahko bi jo poimenovali tudi kot ravnanje socialnega delavca, ki vključuje celotno mrežo pomoči pri reševanju problemov ali zadovoljevanju potreb posameznika.

»Skupnostna skrb torej pomeni seštevek vseh virov pomoči, ki je v konkretnem okolju na razpolago ljudem v stiski« (NISW, 1982; v Žnidarec Demšar, 2002: 48). Vključuje celotno mrežo vseh virov pomoči, od neformalnega in formalnega dela civilne družbe do storitev javnih služb in privatnih izvajalcev, ki so posamezniku ali pa skupini uporabnikov v lokalni skupnosti na razpolago.

Gre torej za prizadevanje socialnih delavcev, da povežejo vse vire pomoči, zahtevajo enakopravno sodelovanje uporabnikov, si prizadevajo za krepitev njihove moči in za premik moči od profesionalnih služb v skupnost.

1.8 Skupnostno socialno delo

Kljub mnogim različnim opredelitvam skupnostnega socialnega dela, so že iz Barclayevega poročila iz leta 1982 razvidne glavne značilnosti. Barclay (1982; v Žnidarec Demšar, 2002: 50) opredeli skupnostno socialno delo kot »...formalno socialno delo, ki v skupnosti odkriva probleme, njihove učinke na posameznika, skupino ali celotno skupnost. Pomaga tudi odkriti odgovornost in vire socialnih služb ter prostovoljnih organizacij, vključiti vire v reševanje problemov, poudarjati pomen

podpore lokalne mreže formalnih in neformalnih odnosov in si hkrati prizadeva odkriti moč skupnosti ter njene skupne interese«.

»Nihče ne more živeti sam zase« je izhodišče naslednje opredelitve skupnostnega socialnega dela, katere avtor je McNeil (2001; v Žnidarec Demšar, 2002: 49). Zavzema se za večjo kakovost življenja v skupnosti, ki pa jo lahko dosežemo z učinkovitejšim prilagajanjem med nenehno se spreminjajočimi potrebami in sredstvi za zadovoljevanje socialnih potreb. Skupnostno socialno delo torej temelji na procesih zavestnega, načrtnega spreminjanja, ki izhaja iz medsebojne odvisnosti vseh udeležencev.

Twelvetrees (1991; v Žnidarec Demšar, 2002: 49) pa vidi skupnostno socialno delo kot proces, v katerem si socialni delavec skupaj z drugimi ljudmi prizadeva doseči večjo kakovost življenja, in sicer s pomočjo kolektivne akcije, usmerjene v odkrivanje potreb, problemov in v organiziranje aktivnosti za njihovo rešitev.

Ker je po mnenju nekaterih avtorjev težko najti skupni imenovalec vseh definicij skupnostnega socialnega dela, je Rapoša Tajnšek zbrala naslednje skupne elemente:

- skupnostno socialno delo je metoda socialnega dela, način socialne intervencije v skupnosti, kjer gre za pomoč oziroma sodelovanje socialnih delavcev pri procesih povezovanja in organiziranja ljudi v skupnosti;
- je zavestna, načrtna, sistematična uporaba znanj, spretnosti in vrednot socialnega dela pri kolektivnih akcijah, ki so usmerjene v večjo kakovost življenja v skupnosti, v reševanje socialnih problemov in razvijanje medsebojnih odnosov v skupnosti (2001; v Žnidarec Demšar, 2002).

Razumevanje skupnostnega socialnega dela je za Lanovo (Lane, 1999; v Žnidarec Demšar, 2004) usmerjeno v povezovanje ljudi, idej in sredstev v delujočo mrežo, ki posamezniku oziroma skupini pomeni enega od virov socialne opore. Ta mreža pa omogoča izražanje različnih potreb in interesov v skupnosti ter skupno delo pri zadovoljevanju le-teh. Skupnost nujno ne pomeni, da imajo vsi člani enake interese, saj gre za različnost potreb in interesov, za vedno spreminjajočo se mrežo ljudi, ki

se pogajajo o skupnih pomenih v določenem času in prostoru. Proces skupnostnega socialnega dela tako prispeva k temu, da se pokaže in uveljavi ta različnost.

M. Ross (po Rapoša Tajnšek, 2001; v Žnidarec Demšar, 2002) strnjeno navaja temeljne razloge in predpostavke za pomen obstoja skupnostnega socialnega dela za člane skupnosti:

- skupnost lahko razvijajo in povečujejo sposobnosti za reševanje lastnih problemov;
- ljudje si želijo sprememb in jih lahko sprejemajo v svojem življenjskem okolju;
- ljudje sodelujejo pri ustvarjanju, uvajanju in nadzorovanju vseh pomembnih sprememb v skupnosti;
- spremembe, ki jih je predlagala in izvedla skupnost sama, imajo za ljudi veliko večji pomen in so bolj trajne od sprememb, ki jih v skupnosti uvajajo zunanji akterji;
- s pomočjo celovitega pristopa lahko v skupnosti rešujemo probleme, ki jih s fragmentiranim pristopom ni mogoče obvladati;
- za demokratično reševanje skupnih problemov je potrebno sodelovanje v skupnih akcijah: ljudje morajo imeti priložnost, da se teh spretnosti učijo;
- podobno kot posamezniki tudi skupnosti večkrat rabijo pomoč pri odkrivanju in reševanju lastnih potreb in problemov.

Prav zgoraj navedeni razlogi in predpostavke nam podajo povezavo s socialnim kapitalom. Eden od pomembnih dejavnikov za razvoj socialnega kapitala je zaupanje. Socialni kapital je večji tam, kjer ljudje zaupajo drug drugemu, in kjer se to zaupanje izraža z medsebojnim sprejemanjem obveznosti. Na podlagi zaupanja se tudi v skupnosti razvijajo temeljni občutki varnosti in pripadnosti, ki pripomorejo k večji integraciji posameznika v skupnost. Na podlagi teh občutij, je skupnost bolj povezana, organizirana, pripravljena je izpeljati mnogo več kolektivnih akcij kot skupnost, v kateri teh sposobnosti oziroma potencialov primanjkuje.

Skupnostno socialno delo lahko torej razumemo kot metodo povezovanja in organiziranja ljudi za razvijanje skupnosti, za ugotavljanje in reševanje socialnih

problemov in razvijanje in ohranjanje medsebojnih odnosov v skupnosti. Pri tem ima pomembno vlogo neformalna mreža, ki lahko bistveno zmanjša potrebe po institucionalni obravnavi. Pomembna je tudi zato, da krepí sposobnosti ljudi za aktivno reševanje lastnih problemov. Socialni kapital temelji na nesebični pomoči med ljudmi, kar pomeni, da ustvarja takšno ozračje, ki omogoča lažje spopadanje s socialnimi problemi. Posledično lahko člani skupnosti dobijo aktivno vlogo pri reševanju problemov v skupnosti. Tako se vzpostavi mreža pomoči, ki je namenjena vsem v skupnosti in ki hkrati povečuje kakovost bivanja članov.

1.8.1 Modeli skupnostnega socialnega dela

Obstoječe tipologije skupnostnega socialnega dela izhajajo iz prvotne Rothmanove (1976; v Žnidarec Demšar, 2002) opredelitve, v kateri je poudaril in analiziral tri temeljne modele skupnostnega socialnega dela: razvijanje skupnosti, skupnostno planiranje in socialna akcija.

Razvijanje skupnosti je, kot navaja Rapoša Tajnšek, tista oblika organiziranja skupnosti, ki temelji na neposrednem povezovanju in aktivnosti prebivalcev neke določene prostorske soseske. Lahko vključuje tudi pripadnike tako imenovane interesne skupnosti, ki jih ne povezuje neposredna bližina bivanja, temveč jih povezujejo skupne potrebe in interesi, ki izvirajo iz podobnih težav ali podobne življenjske situacije. Ljudje, ki jih prizadevajo skupne težave v neposrednem življenjskem prostoru ali enake ovire pri vključevanju v življenjsko sredino, si prizadevajo rešiti specifičen problem, izboljšati splošno življenjsko situacijo ali izboljšati razmere v skupnem okolju. Da bi to dosegli, pa se morajo povezati med seboj, se organizirati z namenom, da bi povečali potencial, ki ga kot posamezniki imajo. Posameznik lahko dobi pomoč in oporo za spreminjanje svoje in skupne življenjske sredine samo v povezovanju z drugimi, obenem pa ima večja skupina zainteresiranih ljudi večji vpliv na odločujoče dejavnike v skupnosti. Kahn (1992; v Rapoša Tajnšek, 1993: 143) poudarja: »Če hočeš uresničiti svoje interese, moraš imeti moč, zato se morajo ljudje, ki želijo skupaj kaj doseči, povezati in se s skupnimi močmi prebijati čez ovire, dokler ne dosežejo skupnega cilja«. Pri tem je treba ljudi pogosto vzpodbujati in jim pomagati, da se lahko zberejo, definirajo svoje

potrebe in cilje, ustvarijo ustrezno organizacijo in jo nato uporabljajo kot sredstvo za uspešno samopomoč ali za vplivanje na druge dejavnike, od katerih je reševanje njihovih potreb odvisno (Rapoša Tajnšek, 1993: 142–145).

Model razvijanja skupnosti je pomemben, saj omogoča participacijo uporabnikov, s tem da v ospredje postavlja skupnost ali uporabnika, njihovo pojmovanje problema in lastno odločitev ter akcijo. Twelvetreets (1991; v Žnidarec Demšar, 2002) nas opozarja, da zlasti od tistih članov skupnosti, ki so prikrajšani, marginalizirani, diskriminirani, imajo malo pozitivnih izkušenj skupnega dela, ni mogoče pričakovati, da se bodo uspešno organizirali in uresničili skupno akcijo, ki bo pripeljala do zelenih sprememb.

Prav z zgoraj navedenim problemom pa sta se ukvarjala tudi Weil in Gamble (1995; v Žnidarec Demšar, 2002). Model, ki sta ga razvila, sta poimenovala »organiziranje soseske oziroma lokalne skupnosti«, fokusirala pa sta se na prostorsko skupnost s ciljem razvijanja sposobnosti za organiziranje, spreminjanje načrtovanja ter razvoja za zagotavljanje večje kakovosti življenja na določenem geografskem območju (Žnidarec Demšar 2002: 54,55).

Model skupnostnega planiranja Žnidarec Demšar (2002: 55) opredeli kot delovanje z »vrha«. Izhodišče dela predstavlja ugotovitev, da skupnost pomeni niz nerešenih problemov, ki zahtevajo racionalne rešitve in načrtovane, usmerjene spremembe. Kot pravi Rapoša Tajnšek (1993: 143), poteka organiziranje skupnosti v glavnem na ravni institucionalnega delovanja in povezovanja. Cilj teh procesov je rešitev funkcionalnih problemov in vprašanj, kako zagotoviti in distribuirati dobrine in storitve med ljudi, ki jih potrebujejo. Model skupnostnega planiranja se zavzema za sodelovanje uporabnikov pri planiranju pomoči, zavzema se za razumevanje in upoštevanje potreb skupnosti ter za večjo vlogo in moč uporabnikov v procesih planiranja in odločanja.

Weil in Gamble (1995; v Žnidarec Demšar, 2002) pa temu modelu dodajata še model, ki ga poimenujeta »razvijanje programov in povezovanje s skupnostjo«, kjer uporabniki storitev (še zlasti specifične kategorije uporabnikov) pri razvijanju le-teh

bolj enakovredno sodelujejo. Socialni delavci želijo preko tega modela razširiti in izboljšati programe socialnih služb, s tem pa povečati učinkovitost pomoči v skupnosti.

Zadnji model, **socialna akcija**, pa se po mnenju Rothmana (1976; v Žnidarec Demšar, 2002) razlikuje od ostalih dveh, saj je njen primarni cilj pomoč pri zastopanju in uveljavljanju interesov prikrajšanih ali zapostavljenih, diskriminiranih članov skupnosti. Smisel vidi v tem, da lahko z njeno pomočjo izboljšamo življenjsko situacijo prikrajšanih skupin. Dominelli (1990; v Žnidarec Demšar, 2002) dopolni model socialne akcije še s perspektivo diskriminiranih manjšin. Njen pogled se osredotoča predvsem na neenakost, rezultate pa vidi v spremembah v družbi. Osnovni namen je ljudi povezati skupaj, zlasti tiste, ki imajo manj moči, da s skupnostno akcijo zmanjšujejo šibkost, pridobijo večjo moč in s tem večjo učinkovitost v svojih prizadevanjih.

Če povzamem napisano, lahko vidimo, da je skupnostni pristop temeljna usmeritev socialnega dela. Tako skupnostno delo kot tudi skupnostna skrb izhajata iz potreb posameznikov ali skupin v določenem okolju, sta pa tako naloga članov skupnosti kot tudi profesionalcev, strokovnih delavcev.

Zavedati pa se moramo, da tudi skupnosti včasih potrebujejo pomoč pri organiziranju svojih članov, pri ugotavljanju potreb in izvajanju različnih storitev. »Potencial« socialnega kapitala skupnosti je lahko zelo velik, vendar njim popolnoma nekoristen, če ga ne znajo vnovčiti sebi v prid, v prid bolj kakovostnega življenja posameznikov in celotne skupnosti.

Če se naslonimo na tri temeljne modele socialnega dela, lahko s krepitvijo socialnega kapitala veliko prispevamo skupnosti. Skupnost je neke vrste sistem, v katerega se lahko vključi tudi strokovni delavec, čigar izhodišče za delo je model razvijanja skupnosti. Njegova pomoč pri povezovanju ljudi je lahko ključnega pomena, kajti povezana in organizirana skupina ljudi je zmožna doseči veliko več kot samcat posameznik. Cilj, ki ga skupnost doseže s pomočjo strokovnjaka, je komaj začetek, kajti pozneje začne razvijati nove in vedno bolj zahtevne cilje, sama

odloča o prioritetnih problemih, interesih in potrebah, ob uspešno izvedeni akciji pa se medsebojno zaupanje in sodelovanje še bolj poglobi. Ljudje so tako deležni občutkov, da so pomembni, da so slišani, da sodelujejo v uvajanju sprememb v skupnosti, posledično pa se večja tudi njihova skupna moč ter njihov socialni kapital.

Malce drugačen pristop je model skupnostnega planiranja, pri katerem je socialni delavec pozoren predvsem na sodelovanje ljudi z različnimi institucijami v skupnosti. Lahko bi rekli, da ima vlogo posrednika ter da se zavzema za boljše in razširjene programe socialnih služb, ki bi posameznikom omogočale boljšo kvaliteto življenja. Vemo, da imajo diskriminirani posamezniki velikokrat negativne izkušnje z institucijami in strokovnimi delavci, zato bi lahko že posredovanje ustreznih informacij, možnosti in obseg pravic posamezniku vlile toliko poguma in zaupanja v strokovno osebje, da bi se obrnil po formalno pomoč.

K večanju socialnega kapitala predvsem marginaliziranih posameznikov pa lahko prispeva tudi socialna akcija ali »skupnostna akcija«. Posameznikovi občutki pripadnosti skupini ter zavedanje, da ni sam in da ima podporo sebi enakih posameznikov, lahko pozitivno vpliva na doseganje ciljev tako posameznika kot tudi skupnosti.

Za konec velja opozoriti, da koncept socialnega kapitala lahko pomembno prispeva k teoriji skupnosti. Ko poudari pomen šibkih vezi, povezovalnega socialnega kapitala in institucionalnih vezi, s tem pokaže, da življenje posameznikov v skupnosti ne more biti nekaj izoliranega od okolice. Uspešna so tista družbena okolja, v katerih so uravnoteženo razvite vse tri razsežnosti življenja, ki jih izražajo trije tipi socialnega kapitala: omogočajo močne vezi vezivnega socialnega kapitala znotraj skupnosti, šibkejšše povezanosti med skupinami in v ohlapnejših omrežjih ter vezi s širšimi institucionalnim okoljem. Spoznavanja socialnega kapitala tako lahko prispevajo k napredku teorije in prakse skupnosti (Bahovec, 2005: 246,247).

2 PROBLEM

Za raziskavo socialnega kapitala prebivalcev vasi Soče, Lepene in Trente sem se odločila predvsem iz naslednjih razlogov:

- dolina (595 m nadmorske višine) leži v Triglavskem narodnem parku, predstavlja kar 17 % njegove površine in je dobrih dvajset kilometrov oddaljena od prvega večjega mesta, Bovca, ter 25 kilometrov od Kranjske Gore;
- je zelo hribovita pokrajina. Edini strnjeni del in središče vasi je Log ali Na Logu, druge domačije so raztresene po vsej dolini v dolžini šestnajstih kilometrov;
- po podatkih Statističnega urada RS iz leta 2002, ko so izvedli popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, v dolini Trente živi okoli 293 prebivalcev, okoli 79 družin (www.trenta-soca.si);
- zaradi majhnosti skupnosti se vsi prebivalci med seboj dobro poznajo, veliko je sorodstvenih vezi;
- okolje doline je popolno nasprotje kakšnega velikega mesta, natrpanega z mnogimi blokovskimi naselji, velikim številom prebivalcev... Ljudje tukaj živijo v harmoniji z naravo in niso izpostavljeni takšnim pritiskom in stresom, kot so mu ljudje iz večjih mest.

Pred izvedbo raziskave sem torej domnevala, da v skupnost, ki leži v tako hribovitem svetu, ne posega veliko nevladnih organizacij še manj pa javnih socialnovarstvenih ustanov. V takšnih tradicionalnih ruralnih skupnostih je mogoče najti veliko solidarnosti in samopomoči, pomembne in potrebne pa so tudi močne socialne mreže oz. omrežja, ki jih pogosto sestavljajo ožji sorodniki. Le-ti so včasih edini vir opore prebivalcem tako oddaljenih skupnosti. Družina ima v skupnosti še vedno zelo pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti in oskrbi bolnih ter starejših članov.

Dolina je močno razpotegnjena ter oddaljena od mesta in socialnovarstvenih institucij, kar ljudem dodatno onemogoča dostopanje do resursov.

V raziskavi me je torej zanimalo:

- Kakšen je socialni kapital skupnosti? Ali povezuje skupnost in ji omogoča doseganje skupnih ciljev in razvoj, ali se razvija v nasprotni smeri?
- Kakšna je skupnost, kako deluje? (Je skupnost povezana ali je v njej veliko konfliktov?)
- Kakšne organizacije in društva delujejo v skupnosti, kolikšno je sodelovanje članov v skupnosti?
- Kakšna so socialna omrežja članov skupnosti?
- Kakšna je dosegljivost virov pomoči članom skupnosti?
- Ali sežejo intervencije javnih, nevladnih in zasebnih služb na odmaknjeno ruralno skupnost?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Kot metodo dela sem uporabila študijo primera. Študija primera v socialnem delu je pristop k raziskovanju pojavov, procesov in postopkov na področju socialnega dela in sicer s pomočjo proučevanja posameznih primerov družbenih entitet, družbenih procesov in postopkov ter proizvodov materialne in duhovne kulture v njihovem realnem življenjskem kontekstu. Uporablja se tudi za oblikovanje pojmov, za oblikovanje hipotez, eksplanacij in teorij ter za preverjanje hipotez (Mesec, 1997).

3.2 Merski instrument in vir gradiva

Gradivo za empirični del diplomske naloge sem dobila s spraševanjem. Uporabljala sem odprte pripovedovalne ali narativne intervjuje. Smernice za intervjuje sem metodološko povzela po akcijski raziskavi, ki sta jo leta 2001 na Mirovnem inštitutu opravila doc. dr. Srečo Dragoš in doc. dr. Vesna Leskošek (po Onyx in Bullen, 2000) v sodelovanju z dr. Andrejo Črnak Meglič. Šlo je za raziskavo različnih skupnosti v Ljubljani, kjer so uporabili zapise o opazovanju, pogovor s kontaktno osebo, pogovore s predstavniki organizacij, neformalnimi skupinami, intervjuje krajanov in krajanov ter oceno skupnosti. Sama sem se ravnala enako in pridobila vse potrebne podatke v skupnosti. Gre torej za pridobivanje primarnih podatkov.

3.3 Populacija in vzorčenje

Raziskovalni del diplomske naloge je usmerjen v skupnost, zastavljam si konkretno vprašanje: Kaj se v skupnosti dogaja? Skupnost v mojem delu obsega tri manjše vasice. Lepeno, Sočo in Trento, ki se razprostirajo v dolini, vrezani globoko v gore. Po podatkih Gibanja za Obstoje človeka v TNP (Flajs, Kravanja, Mlekuž, 2007) je bilo dne 15. 10. 2007 v teh treh vaseh stalno prebivajočih 246 ljudi. Podlago za

vzorčenje oseb, ki so bile vir informacij sem prilagajala glede na podatke kontaktne osebe, kajti le-ta mi je pomagala pri pridobivanju informacij o skupnosti in me usmerila k ljudem, ki so mi pripovedovali o dolini, mi predstaviti organizacije in društva in podobno.

3.4 Zbiranje podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo v februarju 2008, in kot sem že zgoraj omenila, sem prvi stik s skupnostjo vzpostavila preko kontaktne osebe. Le-ta je zaposlena v Informacijskem središču TNP v Trenti. Za srečanje sem se predhodno dogovorila po telefonu, sestala pa sva se v njihovem središču. Ker sem predvidevala, da ta oseba pozna skupnost in o njej veliko ve, sem z metodo snežne kepe prišla do potrebnih informacij o družtvih, pomembnih ljudeh in dogajanju v skupnosti. Dobila sem tudi vse potrebne naslove in številke, na katere sem se kasneje sama obrnila. Izvedla sem deset intervjujev s predstavniki organizacij in društev ter štirinajst intervjujev s krajani in krajankami. Ker je to majhna skupnost, se je hitro razvedelo po dolini, da opravljam raziskavo za diplomsko delo, in priznati moram, da sem bila vesela tako pozitivnega odziva ljudi. Ker so bili ljudje pripravljeni sodelovati, so vsi intervjuji potekali brez večjih zapletov.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Zbrano gradivo sem pretipkala v računalnik. Vsi intervjuji so razvidni iz dodatka diplomske naloge, kjer lahko bralec preveri vsebino primarnih podatkov. Intervjuje s krajani in krajankami sem analizirala tako kvalitativno kot kvantitativno. Za vse ostale intervjuje pa sem uporabila metodo kvalitativne analize. Analizo sem pričela z opredelitvijo ključnih tem, ki so pomembne za razumevanje socialnega kapitala skupnosti. Nato sem izbrala vse relevantne dele besedila in jih izpisala. Nazadnje sem podobne izjave združevala v kategorije ter na podlagi dobljenega gradiva oblikovala poskusno teorijo. Analiza podatkov je v celoti prikazana v dodatku.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 Opis skupnosti

Podkvasta dolina, vrezana globoko med gore, se razteza v divje stranske soteske. Po njih v reko Sočo pritekajo Mlinarica, ki žene vodo čez previsna, težko prehodna korita, Krajcarica, ki ji ponikanje in ponovno vznikanje v roju izvirov ne jemlje moči, Vrsnik z modrozelenimi tolmunimi in koriti ter še mnogi drugi vodni izviri, ki predvsem ob deževnem vremenu spremenijo dolino v pravljico deželo stoterih voda. V tej dolini ležijo tri vasice: Lepena in Soča, ki sta dobili ime po rekah, in Trenta, ki daje ime celotni dolini. Vasi se razprostirajo na dolžini šestnajstih kilometrov. V dolino, ki leži v Triglavskem narodnem parku, se lahko pride po lepi razgledni alpski cesti iz Kranjske gore preko prelaza Vršič ter iz Bovca ob cesti, ki se vije ob reki Soči. V sezoni (poletnem času) so avtobusne povezave dobre. S Kranjsko goro in Bovcem tudi do petkrat dnevno, izven sezone pa obstaja samo povezava z Bovcem dvakrat na dan.

V dolini ni veliko delovnih mest, oddaljenost do trgovskih, kulturnih ter zdravstvenih središč je velika, zastarela cestna infrastruktura to oddaljenost še povečuje. Bovec je oddaljen 20 kilometrov, Kranjska gora 25 kilometrov, kar povzroča težave predvsem v zimskem času, ko sneži in ceste poledenijo. Glavna cesta, ki pelje skozi dolino, je asfaltirana, vse stranske poti, ki vodijo do osamljenih domačij, so makadamske. Delno urejena je javna razsvetljava, na komunalno neurejenost nekaterih delov doline pa domačini že dolgo časa opozarjajo.

Za dolino so značilne kmetije oz. individualne hiše, ki so posejane na travnatih pomolih ledeniških nanosov. Hiše imajo kamnito stavbno jedro, strme, s skodlami krite strehe ter značilna lesena zunanja stopnišča in »ganke«. Ob domačijah so ponekod še manjši kozji ali ovčji hlevi. A vso to samotnost, ki so jo nekoč doživljali krajani, danes bogatijo številne prenovljene turistične kmetije, penzioni, hotelska naselja in številni kampi.

Dolino označujejo gore, zato jim je vse podrejeno. Vsak košček zemlje so domačini izkoristili za kmetijsko dejavnost, ki je v preteklosti veliko posameznikom in družinam pomenila vir življenja. Danes pa v dolini lahko najdemo še dve večji kmetiji, vse ostalo je, kot pravi eden od prebivalcev te doline »...životarjenje starejših ljudi, ki imajo živino predvsem iz tradicije.« Kljub temu so tropi ovac še danes prepoznavni znak doline. Turizem je trenutno v porastu, a še zdaleč ne predstavlja osrednje dejavnosti za preživetje. Ostale oblike podjetništva so skoraj povsem nerazvite, saj se veliko ljudi vozi na delo v bližnji Bovec. Kljub redni zaposlitvi ima veliko prebivalcev skupnosti tudi zasebne apartmaje, sobe ali kampe. V dolini lahko najdemo hotelsko naselje, pet kampov, šest ponudnikov penzijskega turizma, dve turistični kmetiji in okoli petnajst ponudnikov zasebnih sob in apartmajev. V dolini najdemo tudi dve podjetji, ki se ukvarjata z obdelovanjem lesa ter gradbeništvom in omogočata tudi kakšno delovno mesto. V preteklosti (mogoče 10 let nazaj) je v dolini deloval obrat Iskre in tudi tekstilne industrije. Danes tega ni več.

Glede na nizko število stalnega prebivalstva lahko v skupnosti zasledimo mnogo društev in dejavnosti. V skupnosti delujejo turistično društvo Soča Trenta, turistično društvo Soča Lepena, kulturno društvo Triglav Trenta, športno društvo Soča Trenta, društvo podeželskih žena doline Trente, pred kratkim pa so ustanovili tudi kegljaško društvo. V skupnosti deluje tudi lovska družina Soča ter enota gasilcev. V skupnosti lahko najdemo veliko kulturnozgodovinskih posebnosti, kot sta cerkev sv. Jožefe v Soči in cerkev sv. Marije Lavretanske v Trenti, spomenik dr. Juliusu Kugyju ter vojaški pokopališči v Soči in Trenti. Nikakor ne moremo v dolini spregledati naravnih posebnosti, kot je izvir Soče in botanični vrt Julijana.

V skupnosti imajo podružnično šolo, sedem ponudnikov gostinske dejavnosti, igrišče za nogomet, manjšo trgovino z živili, potujočo trgovino, mobilno pošto (kjer lahko plačaš položnice in podobno), Zadrugo Soča Trenta, krajevno skupnost Soča Trenta in informacijsko središče Triglavskega narodnega parka.

Ljudje v dolini so precej aktivni, saj večina od njih prostovoljno sodeluje v vsaj enem društvu, nekateri tudi pri več aktivnostih in društvih hkrati. Tisti najbolj aktivni, ki jih

je mogoče okoli dvajset, sodelujejo v upravnih in organizacijskih odborih, v preteklosti pa so sodelovali tudi pri organizaciji novih dejavnosti v skupnosti. Te ugotovitve potrjujejo izjave domačinov, ki pravijo da »...se ljudje vključujejo, vendar vedno eno in isti« ter da je »...močno aktivnih nekaj deset ljudi, ki so vedno in povsod zraven.« Starost in spol ne vplivata pomembno na strukturo vključenosti ljudi v dejavnosti. V preteklih šestih mesecih se je enajst ljudi od štirinajstih udeležilo različnih prireditev, predstav, koncertov in akcij v skupnosti. Kljub visoki aktivnosti si ljudje želijo, da bi bile nekatere prireditve in dogodki bolj obiskani in zaključujejo to temo s prepričanjem, da bi ljudje lahko še več sodelovali.

Skupnost nima osrednjega prostora, kjer bi se krajani zbirali. Včasih je jedro zbiranja pomenila gostilna, danes nič več. Gostilne so izven sezone večinoma zaprte, saj ni dovolj obiskovalcev, da bi se delovanje sploh izplačalo. Predvsem v zimskem času se življenje skorajda »ustavi«. V dolini lahko zasledimo kar nekaj oglasnih desk, kjer visijo razna obvestila, obveščajo tudi društva in ljudje. V navadi je, da se o kakršnikoli prireditvi, dogodku ali akciji v dolini, obvesti vsako gospodinjstvo po pošti. Vsakdo dobi vabilo, ali se bo udeležil, pa je stvar presoje vsakega posameznika. Pomembnejši dogodki se odvijajo predvsem v sezoni, v poletnem času, kajti takrat je veliko gostov in dnevnih obiskovalcev, zato je tudi obiskanost prireditev toliko večja. Med pomembne dogodke v skupnosti lahko uvrstimo Mednarodni glasbeni forum Trenta, kjer sodeluje Dunajska filharmonija, Trentarski »senjem« ter kulturno umetniško delavnico, Trenta Ars. Poleg teh lahko tekom leta zasledimo tudi razne prireditve, lutkovne in gledališke igre, kakšen koncert in tudi nogometne turnirje. Ne smemo pozabiti na vsakoletno čistilno akcijo ter Gibanje za obstoj človeka v Triglavskem narodnem parku, ki je bilo ustanovljeno junija 2007.

Aktivnega prebivalstva, od 30 do 50 let je v dolini vedno manj, iz leta v leto se povečuje število starejših ljudi, mladi pa odhajajo iz doline, ker v njej ne vidijo perspektive. Socialne programe v skupnosti izvaja center za socialno delo, s pomočjo na domu, ter RK in Karitas.

Samopomoč in solidarnost sta dve glavni značilnosti skupnosti. Solidarnost se kaže predvsem v družinah, sorodstvu in sosedskih odnosih, in se odraža kot pomoč bolnim in ostarelim, v pogostih stikih z družino, v močnem zaupanju bližnjim sosedom, pogostih obiskih pri sosedu, pomoči pri nakupih ... Ljudje v dolini se nikakor niso pripravljene pogajati s sosedom preko posrednika, ker ima večina od njih zelo dobre odnose z njimi. Starejšim ljudem, ki živijo sami, veliko pomeni že zgolj obisk, družba in prijeten klepet. V nujnih primerih, kot so naravne in prometne nesreče, smrti v družini in podobno, je pripravljena pomagati celotna skupnost brez pomislekov. V zaselkih se ljudje dnevno videvajo in imajo veliko stikov, ljudje iz osamljenih in oddaljenih hiš pa malce manj. Kljub temu se v skupnosti vsi poznajo med sabo in če le morejo, pomagajo. To lepo ponazarja izjava upokojenega gospoda, ki pravi, da »...v dolini največ velja usluga, ti meni drugič pa jaz tebi. Tukaj denar nič ne šteje.« Izkušnja, da je vse, kar človek potrebuje, daleč, oddaljeno vsaj nekaj deset kilometrov, je ljudi prisilila v to, da večino, če ne kar vse opravijo sami. Lahko se zanesejo eden na drugega, to je pa vse. Velika večina ima stalne oz. zelo pogoste stike s svojo primarno družino. Manj jih imajo tisti, ki so se v dolino preselili in njihovi straši živijo drugje. V primeru življenjsko pomembnih odločitev ali problemov se ljudje obračajo po pomoč v veliki večini na družino in prijatelje, sledi partner in tudi sorodniki. Tisti, ki nimajo svojih najbližjih, se po pomoč in podporo obračajo tudi na sosede. Prijatelji in znanci so v dolini pomembni in nujni. To so ljudje, na katere se lahko človek obrne dan in noč, in tudi obratno, vedno jim je pripravljen pomagati.

Samoorganizacija je prav tako vrlina te skupnosti. Idej jim ne zmanjka. Imajo že veliko društev, pred kratkim se jim je pridružilo še kegljaško. Glede na potrebe organizirajo dejavnosti, zberejo sredstva in uresničijo projekte. Veliko dejavnosti je tako v skupnosti iz neformalnega delovanja preraslo v društva. Kot dober primer samoorganizacije je bila rekreacija za ženske ali neformalno druženje kegljačev (glej pogovor z neformalno skupino).

Skupnost je dobro povezana, ljudje v veliki večini upajo jasno in glasno povedati svoje mnenje, s tem da so nekateri močno previdni, na kakšen način to povedo, zopet drugi podajo svoje mnenje odvisno od situacije. Skupnost nobenega

posameznika ne izloča. Trudi se povezati ljudi, vendar je kljub temu v skupnosti nekaj posameznikov, ki ne sodelujejo pri nobeni dejavnosti in nimajo stikov z ljudmi v skupnosti. Ti posamezniki so odmaknjeni, izolirani, vendar je to stvar osebne odločitve, načina življenja. Ker je to majhna skupnost, tisti posameznik, ki se odloči vzdrževati zamero ali konflikt in tega noče rešiti, kaj hitro postane osamljen.

Kljub velikem številu obiskovalcev in gostov, ki letno prečkajo dolino, se prebivalci v njej počutijo varno, tudi ponoči. Vendar so ženske poudarile, da ponoči sploh ne zahajajo ven, če pa že gredo, so vedno v skupini, v družbi. Ljudje se med seboj dobro poznajo in si med seboj zaupajo. To zaupanje se kaže tudi v tem, da nekateri prebivalci skupnosti nikoli ne zaklenejo svojega avtomobila oz. v njem puščajo ključe dan in noč. To njihovo zaupanje temelji predvsem na pozitivnih izkušnjah, ki jih imajo ter da te ljudi v dolini nikoli ne pustijo na cedilu.

Ljudje v skupnosti izražajo potrebe po bolj urejenem javnem prevozu in zdravstveni oskrbi, ureditvi komunalne infrastrukture, želijo si trgovino ali dve, ki bosta dostopni tudi starejšim prebivalcem, ter mogoče več programov, ki jih bodo pripravili domačini in bodo subvencionirani s strani občine. Radi bi zaustavili proces depopulacije in ustvarili takšne pogoje življenja v dolini, da se mladi ne bodo izseljevali. Zato je potrebno mladim omogočiti izobraževanje in delovna mesta, da bodo ostajali v dolini in jo oživili.

Turistično društvo Soča Trenta/ Soča Lepena

Še pred dobrim letom so v skupnosti imeli eno turistično društvo, danes pa sta dve manjši. Pobudo za nastanek prvotnega društva so dali leta 1988 aktivni in prizadevni domačini iz vasi Trenta, Soča in Lepena, saj jim ni bilo vseeno za počasno »umiranje« tega dela Bovške. TD Soča Trenta izvaja spekter različnih dejavnosti, kot so organizacija in izvedba prireditev (Vzpon na Vršič, Trenta Ars, Trentarski »senjem«, Mednarodni glasbeni forum Trenta), razne promocijske aktivnosti (zgibanke, internetna stran, označevalne table), aktivnosti urejanja okolja ter skrb za druženje med člani društva (izleti, pikniki). Programi, ki so financirani predvsem iz proračuna občine Bovec, razpisov LTO Bovec, razpisov drugih javnih služb in s pomočjo donacij in sponzorjev, so namenjeni tako domačinom kot tudi

gostom in obiskovalcem doline. V društvo je vključenih okoli 60 članov, od tega je 20 zelo aktivnih. Razen manjših težav, ki se pojavljajo ob izvajanju programov, ostalih težav člani društva nimajo, kot negativno pa so označili razdružitev društva. V skupnost prispevajo predvsem s tem, da veliko naredijo na razvoju, močno popestrijo kulturno in družbeno dogajanje, na podlagi tega pa dolina postaja vedno bolj prepoznavna destinacija.

Turistično društvo Soča Lepena šteje okoli 120 članov, tako domačinov kot priseljencev. Od tega jih je aktivno sodelujočih okoli 20, ki načrtujejo predvsem urejanje turističnih znamenitosti ter urejanje vasi Lepena, Soča, Na Skali, Vrsnik ter drugih zaselkov. V okviru društva deluje tudi turistični podmladek, ki šteje okoli 15 mladih iz doline. Pomagajo pri organiziranju prireditev, redarstvu, čistilnih akcijah in podobno. Sredstva za delovanje dobijo delno od občine Bovec, LTO Bovec in od sponzorjev in donatorjev. Kot rezultat delovanja in prispevek v skupnost štejejo ureditev poti in brošure Šunikov vodni gaj, kjer je si lahko domačini in gostje ogledajo ostanke mlina, ki je deloval do prve svetovne vojne ter žago, ki je svojemu namenu služila še v petdesetih letih prejšnjega stoletja.

Kulturno društvo Triglav Trenta

V društvu delujeta tako moški pevski zbor in zadnjih pet let tudi gledališka skupina. V zboru je aktivnih deset pevcev, v gledališki skupini je dvanajst članov (vsi iz skupnosti). Njihove dejavnosti so namenjene tako domačinom kot drugim obiskovalcem doline, pomembno je tudi lastno zadovoljstvo članov. Ker je bilo v preteklosti področje kulture v dolini povsem mrtvo, so v skupnost veliko prispevali. Veliko težavo vidijo v tem, da je malo domačinov, ki so pripravljeni prostovoljno delati v društvu, prednost pa je ta, da se preko društva utrjujejo mnoge prijateljske vezi.

Lovska družina Soča

Deluje že od leta 1946, trenutno šteje 42 članov, pretežno iz vasi Soča, Trenta in Lepena, nekaj tudi iz Bovca in okolice. Osnovne naloge so povezane predvsem s skrbjo za živali, poleg tega lovci skrbijo tudi za ohranjanje in čiščenje poti v dolini ter upravljajo z lovskimi kočami. Vsako leto s krajevno skupnostjo organizirajo tudi

čistilno akcijo, povezujejo in ohranjajo dobro vzdušje med ljudmi. Sredstva za delovanje družine pridobivajo sami, z vodenjem gostov na lov, odstrelom in prodajo divjadi. Pridobljena finančna sredstva vračajo nazaj v lovišča. V skupnost veliko prispevajo, saj so v preteklosti pomagali tako pri nakupu inventarja za podružnično šolo Soča kot tudi pri obdarovanju otrok v novoletnem času. Solidarnost so pokazali po potresu, s pomočjo krajanom, pred nedavnim, so nakazali tudi sredstva za pomoč ljudem v Železnikih. Težav v skupnosti nimajo, so pa poudarili, da je med ljudmi v dolini (tudi v lovski družini) čutiti razdvojenost zaradi turističnih društev. V prihodnje si predvsem želijo več sodelovanja s Triglavskim narodnim parkom.

Podružnična šola Soča

Šola zadovoljuje potrebe po osnovnošolskem izobraževanju, od 1. do 4. razreda, za okoliš, ki obsega naselja Soča, Trenta in Lepena. V 90-ih letih so se rodili po štirje otroci na generacijo, danes mogoče eden ali dva. Mladi, ki v dolini še živijo, imajo mnogi že po dva otroka, zato jih več niti ne načrtujejo. Obstoječe šole je dolgoročno vprašljiv, kajti mladi ljudje odhajajo iz doline, ker v njej ne vidijo perspektive. To je glavna težava, s katero se soočajo. Prednost delovanja v tej skupnosti je v obstoju delovnega mesta ter v omogočanju izobraževanja otrok v lastnem okolju, vsaj dokler vsaj malce ne odrastejo in nadaljujejo šolanje v OŠ Bovec.

Društvo podeželskih žena doline Trente

Članice aktiva izdelujejo predvsem izdelke iz volne: nogavice, rokavice, copate, brezrokavnike in puloverje. Poleg tega skrbijo za degustacije domače hrane. Na vsaki prireditvi so skorajda nepogrešljive. V društvu aktivno sodelujejo tri ženske, članic je skupno okoli dvajset (vse iz skupnosti). Ideja za ustanovitev društva je prišla iz skupnosti, saj je volna skorajda postala neuporabna surovina, ponudba na Bovškem je bila zelo skromna, poleg tega pa je v dolini veliko žensk, ki so doma, upokojene ali nezaposlene, in jim to predstavlja določeno okupacijo. Njihovo delo in programi so namenjeni predvsem gostom in obiskovalcem, ob posebnih priložnostih tudi domačinom. Društvo se financira predvsem iz sredstev, ki jih prislužijo s prodajo in občasno s kakšno donacijo. Pohvalijo se lahko z občinskim priznanjem in mnogimi gostovanji po Sloveniji in tujini. Težava, s katero se srečujejo je predvsem ta, da je delovanje precej sezonsko, v času zimskih mesecev; zelo malo imajo

mlajših članic in bi si jih želeli več. V skupnost prispevajo predvsem s pomočjo pri organizaciji prireditev in pogostitvami, menijo pa, da je v skupnosti potrebnega več druženja med krajani.

Športno društvo Soča Trenta

Pobudo za nastanek so dali aktivni prebivalci doline predvsem iz ljubezni do športa, do gibanja in aktivnosti. Društvo je dokaj mlado, šteje okoli deset članov iz skupnosti. Trenutno se ukvarjajo predvsem z nogometom, organizacijo nogometnih turnirjev v Trenti (kjer je tudi nogometno igrišče) ter organizacijo smučarskih tečajev za najmlajše (vse odvisno od zime in količine snega). V prihodnje načrtujejo povečati ponudbo aktivnosti, v kolikor jim bodo sredstva to omogočala. V skupnost veliko prispevajo. Mladim poskušajo približati zdrav način življenja, poudarjajo pomen športa in gibanja v vsakdanjem življenju, hkrati pa dajejo dober zgled okolici. Poskušajo poskrbeti za to, da se v skupnosti nekaj dogaja, da k njim prihajajo ekipe iz drugih vasi, mest ali občin. Z različnimi aktivnostmi se trudijo, da je dolina vedno bolj prepoznavna. Ovire vidijo predvsem v tem, da so nekateri premalo zavzeti za delo, premalo aktivni, veseli pa so, da so začeli sodelovati s turističnim društvom, ki jim odpira nove možnosti.

Gasilsko enota Trenta

Formalno spada pod PDG Bovec in opravlja predvsem naloge zagotavljanja požarne varnosti, preprečevanja in gašenja požarov ter pomaga pri naravnih nesrečah (plaz v Logu pod Mangartom, Železniki). V primeru sušnih obdobij skrbijo za dovoz vode domačinom in jim nudijo druge vrste pomoči. Redno se udeležujejo gasilskih vaj, kjer preverjajo znanje članov in opremo, poleg tega pa se udeležujejo tudi različnih specialnih usposabljanj. Članov imajo okoli dvajset, vseh starosti. Skupnosti dajejo predvsem občutek varnosti in kar je najpomembnejše, da se domačini lahko zanesejo na njih. Vedno jim bodo priskočili na pomoč.

Informacijsko središče TNP (»Dom Trenta« na Logu)

V njem so predstavljene naravne posebnosti edinega narodnega parka v Sloveniji ter bogata etnološka dediščina doline. Občasno obiskovalce pričakajo priložnostne

razstave. Posebej usposobljeni vodniki Triglavskega narodnega parka vas lahko popeljejo na različno zahtevne in dolge izlete po dolini ali v okoliške gore. Vse naravne in kulturne znamenitosti si obiskovalec najlažje ogleda z lahkim sprehodom po Soški poti. Dom Trenta je središče družbenega in kulturnega dogajanja v skupnosti, kjer se odvijajo različne dogodki (koncerti, gledališke in lutkovne predstave, razstave...). V njihovih prostorih (večnamenska dvorana za 100 ljudi, za 70 ljudi...) nudijo možnost organizacije različnih seminarjev ter poslovnih in strokovnih srečanj. Dom kot institucija v skupnost zelo veliko prispeva, skrbi za prepoznavnost doline v širši okolici in hkrati v poletnem času privablja mnogo gostov in obiskovalcev. Omogoča tudi okoli deset delovnih mest, kar je za tako majhen kraj pomemben dejavnik razvoja.

Neformalna skupina

V skupnosti je še pred nedavnim v prostorih podružnične šole potekala rekreacija za ženske. Srečevale so se enkrat tedensko, od jeseni pa do pomladi. Sprva je bilo zanimanje in obiskanost dejavnosti velika, postopoma pa je zaradi premajhnega števila žensk aktivnost propadla. Družila jih je predvsem želja po gibanju in druženju. Več kot leto dni so povsem prostovoljno in neformalno delovali člani kegljaške ekipe. Srečevali so se v Trenti, kjer so si sami uredili kegljaško stezo. Te aktivnosti so doživljali predvsem kot lastno zadovoljstvo, hkrati je bila to dodatna ponudba za druge obiskovalce doline. Pred dobrim mesecem so ustanovili kegljaško društvo, uredili vso potrebno dokumentacijo, uvedli članarino ter vpisali 23 članov iz doline in nekaj iz Bovca. Trenutno načrtujejo nakup rabljene avtomatske steze ter v prihodnosti organizacijo kakšnega pomembnega tekmovanja. Vse, kar so do sedaj ustvarili, je plod njihovega trdega dela, obilice dobre volje, energije in predvsem vztrajnosti. Druženje je njihov primarni cilj, ki ga pogosto popestrijo s hrano in pijačo. Strokovnosti jim v društvu ne primanjkuje, saj so nekateri člani igrali v dobrih ekipah, želijo pa si več mlajših članov.

4.2 Kapitalske oblike v skupnosti

Za razumevanje socialnega kapitala je pomembno, da poznamo tudi ostale kapitalske oblike, saj so le-te prav tako pomembne in dragocene kot socialni kapital. Kapitalske oblike se med seboj dopolnjujejo, in so zato še bolj učinkovite.

Dolina ima ogromno naravnih lepote, ki jih lahko poimenujemo naravni kapital. V njej se bohotijo gore, številne reke in potočki, krasi jo tudi veliko kulturnozgodovinskih posebnosti. Pokrajina ponuja ogromno sprehajalnih poti, različnih zahtevnosti. Vsako leto dolino obišče veliko število obiskovalcev in gostov, ki v dolini preživijo dopust ali počitnice. Veliko je tudi takih, ki se vsako leto znova in znova vračajo. Ljudje v dolini ponujajo pestro izbiro sob, apartmajev, penzionov, turističnih kmetij in podobno. Te dejavnosti pomenijo za prebivalce tudi določen denarni prihodek, kar lahko uvrstimo v denarno kapitalsko obliko. Vlaganje v ureditev, obnovo ali razširitev spalnih kapacitet, lahko dolgoročno pomeni, da posameznik tudi nekaj iztrži iz te dejavnosti.

Oblika proizvodnega kapitala v dolini je nedvomno delovanje društva podeželskih žena, ki iz volne (neuporabne surovine) izdelujejo volnene izdelke. Aktivacija te kapitalske oblike je odvisna od človekovih zmožnosti. To so predvsem sposobnosti žensk, ki volnene nogavice, rokavice in podobne stvari izdelujejo. Te izdelke kasneje prodajajo in denar namenijo za dejavnosti društva.

Kot zadnjo in najpomembnejšo kapitalsko obliko naj omenim še človeški kapital, brez katerega doline ne bi živela. To so predvsem sposobni ljudje, z veliko dobre volje, energije in vztrajnosti, ki znajo te svoje sposobnosti produktivno izkoristiti. Pomanjkljivost je zgolj ta, da mladi ne vidijo perspektive v dolini, jo zapuščajo, hkrati pa se večja delež starih ljudi, ki so osamljeni, odvisni od pomoči drugih.

4.3 Prostor, informiranost in dostopnost

Skupnost nima osrednjega prostora, kjer bi se ljudje redno srečevali. Skupni prostor namreč pomeni prostor skupnega delovanja, omogoča več in predvsem lažje povezave med ljudmi, povečuje možnosti za skupne akcije ter zmanjšuje osamljenost v skupnosti. To pomeni, da ima tudi prostor pomembno vlogo pri vzpostavljanju in ohranjanju socialnih mrež, ki so temelj skupnostnega delovanja in večanja socialnega kapitala. Ko govorimo o skupnih prostorih, moramo imeti v mislih takšne prostore, ki ne pripadajo nikomur in so z enakimi pogoji dostopni vsem prebivalcem skupnosti. Pomemben prostor dogajanja in življenja v skupnosti je gotovo Na Logu, kjer je edini strnjeni del doline, zgoščenih je nekaj hiš, tukaj pa stoji tudi stavba Informacijskega središča Triglavskega narodnega parka.

Informiranost v skupnosti je dobra, saj se informacije prenašajo tako ustno, preko oglasnih desk in tudi po pošti. O prireditvah in dogodkih je namreč obveščeno čisto vsako gospodinjstvo. Vse to ljudem omogoča družbeno udeležbo, od njih pa je odvisno, ali bodo participirali pri dejavnostih ali ne. Neinformiranost lahko povzroča osamitve ljudi, je ovira za družbeno udeležbo in pogloblja družbeno neenakost.

Informiranost je povezana tudi z dostopnostjo. S tem mislimo na dvoje. Fizično dostopnost ljudi do resursov- javnih služb, uradov, kulture, izobraževanja in javnih prostorov ter na možnost vplivanja na odločitve v skupnosti, v kateri živijo. Življenje v dolini je zaradi prostorske oddaljenosti in manjše dostopnosti do trgovine, zdravstvene oskrbe, izobraževanja in delovnih mest veliko težje kot v mestu. V skupnosti je zgolj ena trgovina, Na Logu, do katere večina prebivalcev te doline ne more peš, saj so od nje oddaljeni kilometer ali več. Ta problem rešujejo predvsem z mobilno trgovino, ki ljudem ustavi v neposredni bližini doma, je pa res, da mora biti človek ob točno določenem dnevu v tednu in uri doma, drugače ne dobi ničesar.

Prav ta nedostopnost do resursov sili ljudi v organizacijo vsakodnevnih aktivnosti. Predvsem starejše postavlja organiziranje prevozov do mesta in dostavo pomembnih dobrin, kot je hrana, v odvisen položaj. Če ima človek dobro socialno mrežo, je to veliko lažje, kot če je sam. Je pa pozitivna stran organizacije ta, da je

vloga ljudi v dolini ustvarjalna. S trdim delom, oblico volje in vztrajnosti so ustanovili in postavili na noge že mnogo društev ter organizirali veliko kulturnih in ostalih prireditev. S projektom Gibanje za obstoj človeka v Triglavskem narodnem parku so nekateri člani skupnosti posegli izven njenih okvirov, saj so pripravljeni sodelovati pri sprejemanju novega zakona o TNP. Njihovi cilji so ohranitev človeka domačina v parku, oživitev njihovih vasi in skrb za boljše in lepše življenje, za sožitje z naravo in odprtost do obiskovalcev in gostov.

Kot eden od izrazov dostopnosti je tudi vpliv, ki ga imajo ljudje iz doline na mestno politiko v Bovcu. V skupnosti živi svetnica, ki zagotavlja povezanost z mestnimi oblastmi ter omogoča vplivanje na mestne odločitve o skupnosti, v kateri živijo. Ljudje v dolini so informirani, obveščeni o tekočem dogajanju, ne pa v tolikšni meri, da bi to lahko izkoriščali za zagotovitev resursov, kot so denar, vpliv ali ugled. To je bolj dostopno ljudem, ki zasedajo v skupnosti vrednejše družbene položaje, in jih je v skupnosti zelo malo. Kljub temu, pa se več kot polovica ljudi v skupnosti počuti cenjenih s strani sovaščanov, domačih in tudi v službi, kar nekaj pa jih je odgovorilo tudi z ne vem.

Prostor in dostopnost govorita tudi o infrastrukturi ali skupnostnih resursih. Glavna cesta, ki pelje skozi dolino je asfaltirana, vse stranske poti, ki vodijo do osamljenih domačij so makadamske. Najnujnejše, kot je vodovod, imajo v skupnosti urejeno. Ker pa je dolina tako razpotegnjena niso urejeni pločniki, le na nekaterih mestih je urejena javna razsvetljava, na komunalno neurejenost nekaterih delov doline pa domačini že dolgo časa opozarjajo. Avtobusne povezave so izven sezone slabe, le dvakrat dnevno. To sta delavski in šolski avtobus.

Na obrobje, kot je dolina Trente, Soče in Lepene, intervencije javnih služb skorajda ne sežejo. Center za socialno delo, s sedežem v Tolminu, je oddaljen okoli 55 kilometrov. Pomoč na domu je storitev, ki jo prejemajo trije člani skupnosti, vsi starejši od 65 let. V skupnost prihaja vsak dan oskrbovalka, ki jim pomaga predvsem pri gospodinjskih opravilih. V skupnosti pa lahko zasledimo tudi RK in Karitas, ki sta pomembna predvsem zaradi materialne pomoči prebivalcem doline.

4.4 Mreže in učinki

Skupnost bi lahko opredelila kot aktivno in v določenih zadevah konfliktno. Aktivno predvsem iz razlogov, da v njej prevladuje samoiniciativnost ljudi in udeležba krajanov in krajanov. V skupnosti lahko najdemo tako društva, neformalne skupine kot tudi obilico dejavnosti, pri katerih sodeluje večina prebivalcev. Lep primer je vsakoletna čistilna akcija, ki aktivira veliko krajanov in je v dobro vseh, ki v skupnosti prebivajo. Znani so po dobrih medsebojnih odnosih, samopomoči, med sabo se veliko obiskujejo, spletene so tudi pomembne medgeneracijske povezave, ki omogočajo, da se v skupnost vključuje tako stara, srednja in mlajša generacija.

Konfliktnost sem opazila predvsem pri pogovorih s predstavniki organizacij, glede določene teme. To je razdružitev turističnega društva na dve društvi, ki je negativno vplivala tako na ljudi, ki se počutijo razdvojeni, kot tudi na delovanje društev in celo lovske družine. Društvi sta sedaj obe aktivni, ali bodo kdaj sodelovali, še ne vedo. Delitev ljudi na dva tabora je mogoče opaziti tudi pri pogovoru o Triglavskem narodnem parku. Ta je edini narodni park v Sloveniji, v katerem velja poseben naravovarstveni režim, kar nekateri izrecno podpirajo, drugi temu nasprotujejo. Ker je dolina bolj zaprta skupnost, se konflikti odražajo tudi na osebnem življenju. Človek nima prostora za umik, saj prav ta majhnost in medsebojno poznanstvo vseh članov, to onemogočajo.

Zaradi majhne prostorske in socialne fleksibilnosti je tako socialna kontrola močna, kar pomeni, da se posameznik težko »izvleče« iz obstoječe socialne mreže. Tipično zahodne aspiracije (individualnost, samostojnost, lastna krivda za neuspeh ipd) se prepletajo s predindustrijskimi vzorci (majhna prostorska in socialna fleksibilnost), kar posameznike potiska v dvojno, nasprotujočo si vlogo. Po eni strani se od posameznika pričakuje avtonomija, individualnost, samostojnost, ki pa jih po drugi strani onemogoča socialna kontrola (Žnidarec Demšar, 2002: 111).

Torej, če se človek ne more umakniti lastni socialni mreži, se bo umaknil vase. Posledica tega lahko iščemo tako v samomarih kot tudi v zasvojenosti. V skupnosti je pred več kot šestimi leti prišlo do samomora, kateremu pa je botrovala huda stiska

zaradi bolezni. Drugih podobnih dogodkov ne pomnijo. Glede zasvojenosti pa sem dobila precej skope podatke, vendar če sklepam iz vidika, da izven sezone gostilne v dolini ne obratujejo in se ljudje v večini zadržujejo doma, mislim, da zasvojenost ni razširjena.

4.5 Omrežja, solidarnost in zaupanje

Relacije med posamezniki, ki sestavljajo popolno omrežje, so lahko različnih vrst. V dolini lahko vidimo, da odnosi članov skupnosti temeljijo na osnovnih vrednotah, kot so spoštovanje, zaupanje in prijateljstvo, med njimi potekajo procesi izmenjave različnih oblik opore; pomoč pri nakupu, bolezni, dostava zdravil, tako tudi opora v težkih trenutkih naravnih nesreč, smrti... V dolini se ljudje počutijo doma, so člani skupnosti. Dolina je zanje prostor, ki je varen. Zaupajo drug drugemu in so vedno pripravljeni pomagati. Pomemben občutek pripadnosti in vpetosti v dogajanje nedvomno zagotavljajo društva. Ljudje se po pomoč in pomembne življenjske informacije obračajo predvsem na družino, prijatelje, partnerja in sorodstvo. Osebne mreže večine prebivalcev ne segajo čez skupnostne meje, medtem ko je pri mlajših opaziti, da imajo predvsem prijatelje izven skupnosti.

Solidarnost in samopomoč sta razviti in potrebni, saj posredovanja javnih služb skorajda ni. V skupnosti lahko govorimo o močni prisotnosti neformalne opore, ki jo ljudje namenjajo predvsem sosedom in starejšim prebivalcem. Zaradi večjega deleža starih in povečevanja regionalnih neenakosti postajala model pomoči med ljudmi čedalje bolj problematičen in ga sama civilna družba najverjetneje ne bo zmogla rešiti brez podpore države in lokalne skupnosti.

Skupnost treh vasi je torej mreža, ki krajanke povezuje, jim omogoča razvoj in tudi zmanjšuje pojavljanje potreb po državnih institucijah. V skupnosti se razvijajo odnosi, ki temeljijo na medsebojni pomoči in zaupanju ter na podlagi katerih posamezniki gradijo svoja omrežja socialne opore in sodelovanje. In kjer je sodelovanje in medsebojno dogovarjanje, je potencial, socialni kapital.

5 SKLEPI IN PREDLOGI

Analizo intervjujev, ki sem jih opravila s krajsani in krajsankami, predstavniki organizacij in društev ter neformalnima skupinama, lahko strnem v naslednje ugotovitve:

- skupnost razpolaga tako s socialnim kapitalom kot tudi z ostalimi kapitalskimi oblikami (naravni, denarni, proizvodni in človeški kapital), ki se med seboj dopolnjujejo, in so zato še bolj učinkovite;
- od socialnega kapitala ima koristi celotna skupnost; to so predvsem povezanost ljudi in zaupanje med njimi, urejenost okolice, obilo dogajanja v skupnosti, razne prireditve, koncerti in dejavnosti, prepoznavnost in promocija doline, vzpodbujanje turizma ter razvoj skupnosti;
- skupnost je dobro povezana in informirana, nobenega posameznika ne izloča in je precej aktivna;
- v skupnosti aktivno deluje 6 društev, ki skrbijo za ohranitev naravnih lepote, organizacijo kulturnih in športnih dejavnosti, prireditev, koncertov, promocijo domačih izdelkov, privabljanje gostov; društva so tisti mehanizem v skupnosti, ki skrbijo za povezovanje ljudi, druženje, vzpodbujajo razvoj in strmijo k napredku v skupnosti;
- povezave med ljudmi temeljijo na medsebojnem zaupanju, spoštovanju, vzajemni pomoči in predvsem druženju;
- omrežja socialne opore posameznikov so številčno šibka in majhna, omejena znotraj skupnosti, vendar zelo podporna, zanesljiva, in kar je najbolj važno, posamezniku nudijo občutek varnosti in pripadnosti ;
- v skupnosti je prisotna tako neformalna pomoč kot solidarnosti;
- intervencije javnih, zasebnih in nevladnih služb v skupnost skorajda ne sežejo; jih pa ljudje v skupnosti niti ne pogrešajo, ker sta solidarnost in samopomoč v skupnosti tisti, ki jim vzbujata občutek varnosti ;

- starostna struktura prebivalstva v dolini je zaskrbljujoča; vedno manj je aktivnega prebivalstva, mladi zapuščajo dolino ker v njej ne vidijo perspektive, delež starih ljudi pa strmo narašča;
- pri dostopu do pomembnih virov oz. resursov so prebivalci skupnosti v neugodnem položaju, saj jih izkušnja, da je vse oddaljeno prisili v to, da vse postorijo raje sami oz. s pomočjo krajanov.

Glede na rezultate raziskave vidim v skupnosti naslednje možnosti:

- stopnja samoorganizacije je presenetljivo velika, tako da bi bilo potrebno to sposobnost ljudi v prihodnje ohraniti, razvijati in prenašati na mlajše prebivalce skupnosti;
- tudi solidarnost in samopomoč sta v skupnosti dobro razviti in nudita ljudem občutke varnosti in pripadnosti, vendar je potrebno upoštevati dejstvo, da število starejših strmo narašča, kar pomeni, da bo vedno več ljudi, ki potrebujejo pomoč;
- zaradi večjega deleža starih in povečevanja regionalnih neenakosti postajala model pomoči med ljudmi čedalje bolj problematičen in ga sama civilna družba najverjetneje ne bo zmogla rešiti brez podpore države in lokalne skupnosti;
- omrežja socialne opore prebivalcev so majhna in predvsem omejena z mejami skupnosti in mogoče v določenih trenutkih delujejo kot sistem kontrole, kateremu pa se posameznik zaradi majhnosti ne more izogniti; k rešitvi bi lahko prispevala številčno večja omrežja, ki bi jih posameznik ohranjal zunaj skupnosti.

6 LITERATURA

Adam, Frane. Rončević, Borut. 2003. *Socialni kapital: opredelitve in raziskovalne strategije*. V: Matej Makarovič (ured.), Socialni kapital v Sloveniji. Ljubljana: Založba Sophia.

*

Bahovec, Igor. 2005. *Skupnosti: teorije, oblike, pomeni*. Ljubljana: Založba Sophia.

*

Butler, Tim. Watt, Paul. 2007. *Understanding social inequality*. London: SAGE Publications.

*

Dragoš, Srečo. 2002. Socialni kapital- dragocena, nejasna in nevidna dobrina. *Socialno delo*, 41,2: 71-89.

*

Dragoš, Srečo. 2004. *Socialna omrežja: izvor socialnega kapitala*. V: Mojca Novak, Omrežja socialne opore prebivalcev Slovenije. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

*

Dragoš, Srečo. Leskošek, Vesna. 2003. *Družbena neenakost in socialni kapital*. Ljubljana: Mirovni inštitut

*

Dremelj, Polona. 2004. *Sorodstvo kot vir socialne opore*. V: Mojca Novak, Omrežja socialne opore prebivalcev Slovenije. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

*

Dremelj, Polona. Kogovšek, Tina. Hlebec, Valentina. 2004. *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*. V: Mojca Novak, Omrežja socialne opore prebivalcev Slovenije. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

*

Flajs, Darjo. Kravanja, Marija. Mlekuž, Žarko. 2007. *Glasilo Gibanja za obstoj človeka v TNP*. Žirovnica: Medium d.o.o.

Haralambos, Michael. Holborn, Martin. 1999. *Sociologija: Teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.

*

Hlebec, Valentina. Kogovšek, Tina. 2004. *Konceptualizacija socialne opore*. V: Mojca Novak, Omrežja socialne opore prebivalcev Slovenije. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

*

Jeriček, Helena. 2004. *Skupnost, izziv osamljenosti*. Ljubljana: Založništvo Jutro.

*

Kump, Sonja. 2003. *Socialni kapital in izobraževanje odraslih*. V: Matej Makarovič (ured.), Socialni kapital v Sloveniji. Ljubljana: Založba Sophia.

*

Leskošek, Vesna. 2005. Globalne neenakosti. *Socialno delo*, 44,4/5: 241-249.

*

Leskošek, Vesna. 2006. *Prikrite ideologije reformatorjev*. V: Niko Toš (ured.), Pogledi na reforme. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.

*

Mesec, Blaž. 1997a. *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I*. Ljubljana: VŠSD.

*

Mesec, Blaž. 1997b. *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Ljubljana: VŠSD.

*

Mesec, Blaž. 2003. *Navodila za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita*. Ljubljana: VŠSD.

*

Mesec, Bojana. 2006. *Življenjski cikel neprofitne organizacije* (Gradivo za predavanja). Ljubljana: FSD.

*

Nastran Ule, Mirjana. 2000. *Sodobne identitete. V vrtincu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Novak, Mojca. Nagode, Mateja. 2004. *Omrežja socialne opore in revščina*. V: Mojca Novak, Omrežja socialne opore prebivalcev Slovenije. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

Onyx, J. Bullen, P. 2000. Measuring social capital in five communities. V: Dragoš, Srečo. Leskošek, Vesna. 2003. *Družbena neenakost in socialni kapital*. Ljubljana: Mirovni inštitut

*

Rapoša Tajnšek, Pavla. 1993. Skupnostno socialno delo in skupnostna usmeritev v praksi socialnega dela. *Socialno delo*, 32, 5-6: 139-151.

*

Rapoša Tajnšek, Pavla. 2002. *Skupnostno socialno delo* (Gradivo za predavanja 2002/2003). Ljubljana: FSD.

*

Trbanc, Martina. Boškić, Ružica. Kobal, Barbara. Rihter, Liljana. 2003. *Socialna in ekonomska vključenost ranljivih skupin v Sloveniji- možni ukrepi za dvig zaposljivosti najbolj ranljivih kategorij težje zaposljivih in neaktivnih oseb*. Ljubljana: FDV.

*

Zaviršek, Darja. Škerjanc, Jelka. 2000. Analiza položaja izključenih družbenih skupin v Sloveniji in predlogi za zmanjšanje njihove izključenosti v sistemu socialnega varstva. *Socialno delo*. 39, 6: 387-419.

*

Žnidarec Demšar, Simona. 2002. *Skupnostna usmeritev v socialnem delu* (Analiza skupnostnih projektov in skupnostne skrbi na celjskem območju). Magistrska naloga. Ljubljana: FDV.

*

Žnidarec Demšar, Simona. 2004. *Skupnostno socialno delo* (Gradivo za predavanja 2004/2005). Ljubljana: FSD.

*

Žnidarec Demšar, Simona. 2006. *Romi kot »objekt« toleriranja večine*. V: Klopčič Vera, Žagar Nada (ured.), Poklicno informiranje in svetovanje za Rome- PISR. Črnomelj: Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj.

*

Zakon o socialnem varstvu (2007), Uradni list RS št. 3. Ljubljana.

*

www.trenta-soca.si

7 POVZETEK

V prvem delu diplomske naloge sem povzela različne interpretacije, lastnosti in funkcije socialnega kapitala ter »prostor« njegovega nastajanja. Med različnimi avtorji zasledimo predvsem dve opredelitvi socialnega kapitala. Normativno funkcionalistična perspektiva poudarja pomen človeških odnosov, zaupanja, norm in vrednot. Pogled na socialni kapital s perspektive kritične teorije družbe pa socialni kapital opredeljuje kot mehanizem, ki reproducira nepravilne družbene odnose, družbeno neenakost. Za razumevanje socialnega kapitala so pomembne tudi ostale kapitalske oblike kot so naravni, denarni, proizvodni, blagovni in človeški kapital, ki prav tako vplivajo na trende na vseh nivojih človekovega delovanja.

Socialni kapital je torej »dobrina«. Najdemo jo lahko v vsakem posamezniku, vendar kot »potencial«, ki se aktivira v odnosih med posamezniki, v skupnosti. Posameznik torej »pride« do socialnega kapitala z zavestnimi in nezavednimi vlaganji v socialne odnose, ki slej kot prej obljublajo neko korist. Dragoš in Leskošek (2003: 60) pravita, da je »...socialni kapital v prvi vrsti kolektivna dobrina in je najbolj vreden takrat, ko je koristen za celotno skupnost in ne le za nekaj posameznikov.« Pri raziskovanju socialnega kapitala nikakor ne moremo mimo omrežji socialne opore, ki posamezniku omogočajo socialne stike, povezovanje v skupine ali skupnost ter mu nudijo oporo in občutke varnosti.

V drugem delu naloge pa sem se usmerila na skupnost, ki zajema tri vasice, Lepeno, Sočo in Trento. Prostorska oddaljenost, ruralnost in majhno število prebivalstva me je pritegnilo, da sem se vprašala, s kakšnim socialnim kapitalom skupnost razpolaga. Ali jo povezuje in ji omogoča doseganje skupnih ciljev in razvoj, ali se razvija predvsem v korist določenih posameznikov? Zbiranje podatkov je bilo zelo prijetno, saj so me ljudje toplo in prijazno sprejeli. Priznati moram, da sem bila pozitivno presenečena nad njihovo sposobnostjo samoorganiziranja in visoko stopnjo solidarnosti. Kljub temu, da imajo tamkajšnji prebivalci številčno majhna in šibka omrežja socialne opore, so le-ta trdna, zanesljiva in jim dajejo občutek varnosti in pripadnosti. Prav zaradi tega ne izražajo potreb po poseganju javnih

institucij v njihova življenja. Skupnost je aktivna na mnogih področjih od kulture, športa, turizma, raznih prireditev, koncertov, zabav, gledaliških predstav in podobno. Ima kar šest različnih društev, ki skrbijo za povezovanje med ljudmi, druženje in predvsem za prepoznavnost in razvoj doline.

Starostna struktura prebivalstva v dolini je zaskrbljujoča. Vedno manj je aktivnega prebivalstva, mladi zapuščajo dolino, ker v njej ne vidijo perspektive, delež starih ljudi strmo narašča. V skupnosti so trenutno trije starostniki, ki prejemajo pomoč pri gospodinjskih delih, velika večina skrbi zase sama. Intervencije javnih, zasebnih in nevladnih služb v skupnost skorajda ne sežejo; jih pa ljudje v skupnosti niti ne pogrešajo, ker sta solidarnost in samopomoč v skupnosti tisti, ki jim vzbujata občutek varnosti in zanesljivosti. Velikokrat sem v pogovorih slišala besede, kot so »tukaj se ljudje zanesemo eden na drugega«, »tukaj se vsi poznamo in vemo, da nas ljudje v dolini ne bodo pustili na cedilu, ko jih bomo potrebovali«.

8 DODATEK

Prepisani intervjuji

Pogovor s kontaktno osebo

1. Kolikšna je vloga krajevne skupnosti, čemu namenja največ pozornosti?

Vloga krajevne skupnosti je zmeraj bolj pomembna. Opozarjamo predvsem na komunalno neopremljenost, deloma pa opozarjamo in prenašamo informacije o socialnih stiskah in problemih. Vsak mandat imamo tudi občinskega svetnika, ki je naša povezava z občino Bovec. Vloge krajevne skupnosti deloma prevzemajo tudi druge organizacije, predvsem Zadruga in Turistična društva.

2. Kaj so socialne značilnosti skupnosti?

O revščini težko govorimo, ne moremo. Skupnost je socialno in ekonomsko dobro stoječa. Osrednja težava je predvsem depopulacija. Predvsem zadnjih petnajst let turizem srka nezaposlenost. Zmeraj manj ljudi je zaposlenih v tovarnah v Bovcu, vedno več pa jih je v turizmu, nekaj pa tudi samozaposlenih v gozdarstvu, zidarstvu, trgovina, gostinstvo.

3. Ali je veliko primerov, ko v gospodinjstvu negujejo starejše ali invalidne osebe ali pa živijo starejši sami brez posebne pomoči? Večinoma ljudje sami skrbijo zase, je pa nekaj primerov, ko žena neguje moža ali pa pomaga tudi sorodstvo.

4. Ali se v skupnosti dogajajo kakšni posebni dogodki, ki ljudi povezujejo med sabo?

Zadnje čase se veliko dogaja na novem kegljišču. Čez leto, predvsem v sezoni je veliko prireditev (od glasbenih do kulturnih...). Ljudje se srečujejo tudi ob čistilnih ali delovnih akcijah Turističnega društva. Tukaj je tudi zbor krajanov. Ponavadi so to kar vedno isti ljudje.

5. Ali se ljudje vključujejo v različne dejavnosti, ki se odvijajo redno (npr.: pevski zbor)? Da, tako v pevskem zboru, na kegljišču, v aktivnostih turističnega društva, kulturnega društva...Se vključujejo, vendar vedno eni in isti ljudje.

6. Si ljudje nasplošno pomagajo med sabo ali živijo predvsem sami zase? Da, absolutno. Predvsem v zaselkih, kjer je vsaj nekaj hiš skupaj, obstaja veliko samopomoči. Ljudje se dnevno videvajo, imajo osebne kontakte. Pomoč je velikokrat usmerjena predvsem na vsakodnevna ali težja opravila, izredna stanja (smrt, nesreča...). Če se nekomu nekaj zgodi, gredo vsi na pomoč, brez pomislekov.

7. Ali delujejo v skupnosti kakšne organizacije in kaj imajo ljudje od njih? V skupnosti delujeta dve turistični društvi, aktiv podeželskih žena, krajevna skupnost, zadruga, kulturno društvo, športno društvo, lovska družina ter gasilska enota. Pomemben je tudi mednarodni glasbeni forum, kjer sodelujemo z Dunajsko filharmonijo, pa Trentarski »senjem«. V okviru tega se odvrti okoli deset prireditev. Kot kulturno umetniška prireditev pa je Trenta Ars.

8. Ali kdo v skupnosti posebej izstopa po svojem pozitivnem delovanju za skupnost? To je predsednik KS, ki za skupnost tvega svoj prosti čas in tudi službo, deluje v korist skupnosti. Druga je svetnica, ki je skrbela predvsem za povezovanje skupnosti z občino Bovec. Včasih sem bil tudi sam veliko bolj dejaven. Dajali smo veliko pobu in idej, ker nam je tudi položaj/služba to omogočala. Vzame ti veliko prostega časa, je pa dobro tudi to, da »daš otroka« (projekt) naprej.

9. Ali je kdo, ki ga je skupnost izločila, ki ni povezan z ostalimi? Ne. Določen delež ljudi je v dolini, ki jih ni nikjer. To pomeni, da ne sodelujejo pri nobenih aktivnostih, nimajo veliko stikov z ostalimi. To je mogoče okoli deset ljudi, različnih starosti. Pri starejših se moramo zavedati, da v dejavnostih ne sodelujejo, ker preprosto ne morejo. Je pa res tudi to, da so včasih starejši ljudje še bolj dejavni in aktivni kot mladi.

10. Ali center za socialno delo opravlja kakšne posebne dejavnosti v skupnosti, v njej redno deluje? Ne oz. zelo malo, kar je dober znak. Po potresu je začela socialna delavka obiskovati nekaj ljudi na domu. Drugega pa nič. Včasih so preko Karitasa ljudje prejeli tudi pakete, vendar mislim, da danes ne več.

11. Kakšne so potrebe v skupnosti, kakšne servise bi ljudje potrebovali oz. kakšni programi bi se morali v skupnosti odvijati, da bi ljudje imeli od njih korist? Najboljši vir pomoči vidim v programih, ki jih pripravljajo domačini, in ki bi bili subvencionirani s strani države, občine. Tudi vzpostavitev državnih delovnih mest je pozitivno za skupnost. Potrebovali bi bolj urejen javni prevoz ter zdravstvena oskrba, saj je oddaljenost velik problem. Pomembna tema je tudi trgovina, ki je v Soči sploh ni (odprta je zgolj čez sezono,

poleti), v Trenti pa ima trgovino v lasti upokojena gospa, in sicer kot popoldansko obrt. Če je doma ti odpre in lahko kaj nakupiš. Če je pa ni, pa ne moreš. Veliko pritožb se sliši od turistov, krajani pa so tega navajeni. Pa tudi skoraj vsakdo ima svoj avtomobil ali nekoga, ki je vsak dan v Bovcu in nabavi vse potrebno.

12. Kakšne so perspektive skupnosti? Perspektive so izjemno dobre, predvsem v turizmu. Potrebno je pa paziti, da ne izumre kmetijska dejavnost v dolini. Ljudje ne živijo več od pridelovanja, kot so včasih. Danes imamo v dolini dve dokaj veliki kmetiji, vse ostalo pa je živetarjenje predvsem starejših ljudi. Živino imajo predvsem iz tradicije, ker so jim to zapustili starši.

13. Ali je v skupnosti kaj samomorov? Ne. Edini, ki se je pripetil je bil kakšnih šest let nazaj. Povod je bila huda stiska zaradi bolezni.

14. V kolikšni meri to vpliva na razvoj skupnosti? Ne vpliva, ker je bila zares izjema. Se pa dogajajo nesreče, ki so povezane z delom v gozdu, kjer so ljudje dodatno izpostavljeni nevarnosti.

15. Na katere institucije se ljudje obračajo po pomoč? Moram poudariti, da ljudje v večini vse opravijo sami. Izkušnja, da je vse daleč, te prisili v to, da raje narediš sam. Na Bovec smo vezani zaradi zdravniške pomoči, trgovine in občine. Glede urejanja papirjev, dokumentov, davkov in podobno pa se obračajo na upravno enoto Tolmin. Po pomoč se ljudje glede pisarniških zadev (internet, fotokopiranje, faks...) obračajo pa tudi na pisarno informacijskega središča Triglavskega narodnega parka.

Pogovor s predstavniki organizacij

Turistično društvo Soča-Trenta

1. Kdo je dal pobudo za vaše delovanje v skupnosti? Pobudo za ustanovitev TD Soča-Trenta leta 1988 so dali aktivni in prizadevni domačini iz vasi Trenta, Soča in Lepena, ki jim za počasno »umiranje in razpadanje« tega dela Bovške ni bilo vseeno.

2. Katere programe izvajate? Trenutno TD Soča-Trenta izvaja spekter različnih programov in storitev. Najpomembnejši so organizacija in izvedba prireditev (Vzpon na Vršič, Trenta Ars, Trentarski »senjem«, Mednarodni glasbeni forum Trenta), promocijske aktivnosti

(izdelava zgibanke Trenta – Štiri letni počasi, internetna stran www.trenta-soca.si, označevalne table), aktivnosti urejanja okolja in nadelava poti (vsakoletna čistilna akcija v sodelovanju z LD Soča, urejanje zelenic,...), skrb za druženje med člani TD (izleti, pikniki...).

3. Zakaj ste jih začeli izvajati? Te programe izvajamo zato, ker želimo popestriti družabno in kulturno dogajanje v Trenti, ki tudi zaradi teh dogodkov postaja vse bolj prepoznavna destinacija. Prav tako je TD Soča-Trenta postala krovna tržna organizacija za vse ponudnike, ki so člani TD. Eden od pomembnih razlogov pa je tudi medsebojno druženje in zabava.

4. Ali delujete le v tej skupnosti ali še kje drugje? TD deluje na področju vasi Trenta, Soča in Lepena, čeprav v zadnjem času (od razdružitve starega društva in ustanovitve TD Soča-Lepena) predvsem na območju Trente, za člane iz Soče in Lepene izvajamo predvsem promocijske aktivnosti.

5. Koliko ljudi iz skupnosti je vključeno v program? Ne vem natančno, ampak približno 60 članov, od tega nas je okoli 20, redno in intenzivno aktivnih.

6. Koliko jih je vključenih v načrtovanje in izvajanje? Za načrtovanje in izvajanje programov je pristojen 7-članski upravni odbor (OU), v nekaterih odborih pa sodelujejo še drugi člani TD.

7. Komu so programi namenjeni? Turistom in obiskovalcem Trente, domačinom (tu mislim ožje na prebivalce teh tri vasi in širše na celotno Bovško) in turističnim ponudnikom članom TD.

8. Ali imate za izvajanje programa tudi denar? Brez denarja je v teh časih nemogoče delati, še posebej zdaj, ko so vsi projekti že na pol profesionalni.

9. Kako ste ga pridobili in od koga? Sredstva pridobivamo z izvedbo samih programov, iz proračuna občine Bovec, iz razpisov LTO Bovec, iz razpisov drugih državnih služb in s pomočjo sponzorjev in donatorjev.

10. Na katere težave ste naleteli v skupnosti? Najhujša težava do zdaj je bila razdružitve starega TD Soča-Trenta, saj ga je zapustila večina članov iz Soče in Lepene in ustanovila

novo TD Soča-Lepena. Poleg tega pa se redno pojavljajo manjše težave ob izvajanju posameznih programov, ki pa se jih da z zavzetim delom in dobro voljo vedno rešiti.

11. Ali ste v skupnosti naleteli na kakšne negativne izkušnje? Negativna izkušnja se je pojavila predvsem v povezavi z prej omenjeno razdružitvijo, ko so se v javnosti pogosto neupravičeno pojavljale laži in šikaniranja, ki pa so skupnosti kot celoti samo škodovala. Zadeve se po dveh letih počasi umirjajo.

12. Kakšne so prednosti delovanja v tej skupnosti? Člani skupnosti se relativno dobro odzivajo na »delovne akcije«, ki jih organizira in vodi TD Soča-Lepene. Počasi tudi ljudje spoznavajo, da so se časi spremenili in da je vsako stvar potrebno vzeti profesionalno ali vsaj pol-profesionalno, v nasprotnem primeru si obsojen na neuspeh.

13. Kakšne pozitivne izkušnje imate? Človek se notranje boljše počuti, če naredi nekaj za skupno dobro, od katerega imajo vsi koristi.

14. Ali vaše delovanje prispeva k razvoju skupnosti in kako? Kot sem že omenil, naredi TD za skupnost veliko dobrega in razvoja Trente v prihodnosti si brez te organizacije sploh ne znam predstavljati.

15. Ali se vam zdi skupnost povezana, ali so v njej kakšni ljudje izolirani in zakaj? Skupnost je relativno dobro povezana, obstaja nekaj posameznikov, ki so od skupnosti odmaknjeni, vendar so sami sebe izolirali, ne pa skupnost njih.

16. Kaj po vašem mnenju potrebujejo v skupnosti? Moje mnenje je, da največjo težavo predstavlja generacijski preskok, saj so starejši ljudje ostali v času, v katerem so živeli svojo mladost in se jih spremembe niso dotaknile, mladi pa sledimo modernim in sodobnim trendom.

Turistično društvo Soča-Lepena

1. Kdo je dal pobudo za vaše delovanje v skupnosti? Do aprila 2006 smo delovali v enotnem turističnem društvu, kasneje pa smo ustanovili novo Turistično društvo Soča-Lepena. Pobuda je prišla sama od sebe, ker se v nekaterih zadevah nismo strinjali. Hoteli smo stopiti iz sence doline Trente in pokazati, kaj je lepega tudi v Soči in Lepeni.

2. Katere programe izvajate? Gre predvsem za programe, ki načrtujejo urejanje turističnih zanimivosti in vasi Soča, Lepena, Na Skali, Vrsnik ter drugih zaselkov.

3. Zakaj ste jih začeli izvajati? Začeli smo izvajati tudi program, ki vključuje turistični podmladek. To so predvsem mladi iz doline. Vseh je okoli 15. Njihov namen je predvsem v pomoči pri organiziranju prireditev, redarstvo, razne čistilne akcije, pomoč odboru TD ter razna srečanja in sestanki. Zanima nas predvsem to, kaj mladi razmišljajo, kaj bi oni naredili, kaj novega bi uvedli in podobno.

4. Ali delujete le v tej skupnosti ali še kje drugje? Delujemo samo v Soči in Lepeni.

5. Koliko ljudi iz skupnosti je vključeno v program? V društvo so včlanjeni skoraj vsi nosilci turistične ponudbe v vaseh Soča in Lepena, pa tudi večina domačinov in priseljencev. Med člani so tudi domači ljudje, ki so morali v preteklosti zapustiti dolino zaradi službe in preživetja ter lastniki počitniških hiš. Društvo šteje okoli 120 članov.

6. Koliko jih je vključenih v načrtovanje in izvajanje? Ponavadi tako pri načrtovanju in izvajanju sodelujejo predvsem eno in isti ljudje. Mogoče okoli dvajset ljudi.

7. Komu so programi namenjeni? Tako našim gostom kot tudi domačinom. Predvsem gostom želimo predstaviti najlepše skrite kotičke naših krajev. Naš prvi rezultat je gotovo tematska pot, Šunikov vodni gaj. Letos pa bo zaživel program 7 dni, 7 poti. Torej brošura, kjer bo lahko gost vsak dan v tednu preizkusil novo pot, nov izlet v naravo.

8. Ali imate za izvajanje programa tudi denar? Da.

9. Kako ste ga pridobili in od koga? Sredstva pridobivamo predvsem na podlagi programov, ki morajo biti ovrednoteni. Dobimo jih ali od občine Bovec ali od LTO (lokalne turistične organizacije). Pomagajo nam pri večjih prireditvah. Nekaj denarja pa pridobimo tudi z donacijami.

10. Na katere težave ste naleteli v skupnosti? Težav skorajda ni. Je nekaj domačinov, ki niso naši člani, in nasprotujejo našemu delu, vendar to se dogaja povsod.

11. Ali ste v skupnosti naleteli na kakšne negativne izkušnje? Niti ne, imamo dobre odnose tako z domačini, občino in LTO-jem.

12. Kakšne so prednosti delovanja v tej skupnosti? Pomembno je to, da lahko s časom nekaj dosežemo. Veliko let se ni nič dogajalo in spremenilo v dolini. Ljudje, predvsem mladi pa si želijo sprememb, kaj novega. Podatek, da smo v Lepeni komaj kakšno leto nazaj dobili internetno povezavo nam vam lahko veliko pove.

13. Kakšne pozitivne izkušnje imate? /

14. Ali vaše delovanje prispeva k razvoju skupnosti in kako? Seveda prispeva. Naš rezultat dobrega delovanja je gotovo ureditev poti in brošure za Šunikov vodni gaj. Tudi nekateri domačini niso bili še nikoli tam in se bodo sedaj lahko sprehodili po urejeni poti, ki pa je bila še pred nedavnim popolnoma zaraščena. Tam si lahko ogledajo tudi ostanke mlina, ki je deloval do prve svetovne vojne. Ohranjene so tudi ruševine žage, ki je služila svojemu namenu še v petdesetih letih prejšnjega stoletja.

15. Ali se vam zdi skupnost povezana, ali so v njej kakšni ljudje izolirani in zakaj? /

16. Kaj po vaše mnenju potrebujejo v skupnosti? Zaradi oddaljenosti bi moral biti absolutno bolj urejen javni prevoz.

Kulturno društvo

1. Kdo je dal pobudo za vaše delovanje v skupnosti? Pred 36-timi leti prof. Dane Škerl. Tedaj je ustanovil moški pevski zbor »Triglav« Trenta, ki še vedno deluje. V Trenti je imel počitniško hišo in bil z domačini zelo tesno povezan.

2. Katere programe izvajate? V KD Triglav Trenta delujeta moški pevski zbor in zadnjih 5 let gledališka skupina

3. Zakaj ste jih začeli izvajati? Ker je pokojni profesor opazil talente domačinov in ker je bilo področje kulture v dolini povsem mrtvo.

4. Ali delujete le v tej skupnosti ali še kje drugje? Delujemo v naši KS Soča Trenta, nastopamo seveda povsod drugod.

5. Koliko ljudi iz skupnosti je vključeno v program? V zboru je aktivnih 10 pevcev, v gledališki skupini 12 članov.

6. Koliko jih je vključenih v načrtovanje in izvajanje? Vsi člani.

7. Komu so programi namenjeni? Predvsem domačinom, zadnja leta prireditve redno obiskujejo lastniki počitniških hiš in vikendov in naključni obiskovalci.

8. Ali imate za izvajanje programa tudi denar? Denarja s strani ZKD Tolmin in občine Bovec je komaj dovolj za normalno delovanje, pomagajo nam sponzorji.

9. Na katere težave ste naleteli v skupnosti? Največja težava je v tem, da je v KS malo domačinov in še manj tistih, ki bi bili pripravljeni prostovoljno delovati v KD.

10. Ali ste v skupnosti naleteli na kakšne negativne izkušnje? Obiskovalci naših prireditev so večinoma od drugod, domačinov je zelo, zelo malo.

11. Kakšne so prednosti delovanja v tej skupnosti? Lastno zadoščenje, predpogoj je obilica entuziazma. Drugih prednosti ne vidim.

12. Kakšne pozitivne izkušnje imate? To bi težko odgovoril v imenu vseh članov KD; tu in tam pridejo tudi pohvale, a kot rečeno večinoma »od zunaj.«

13. Ali vaše delovanje prispeva k razvoju skupnosti in kako? Mislim da je o vlogi kulture, pa čeprav ljubiteljske, odveč govoriti. Ob padcu meja in dejstvu, da živimo in delamo na stičišču treh narodov, je utrjevanje mnogih prijateljskih vezi na ta način še toliko bolj pomembno.

14. Ali se vam zdi skupnost povezana, ali so v njej kakšni ljudje izolirani in zakaj? Če je kdo izoliran, je to stvar osebne odločitve, načina življenja.

15. Kaj po vašem mnenju potrebujejo v skupnosti? V Trenti izstopa demografski problem, sicer pa je KS v zadnjih 15 – tih letih naredila na večini področjih življenja ogromen razvojni korak.

Lovska družina Soča

Ustanovljena je bila 21. septembra leta 1946, uradno prijavljena in registrirana pa leto pozneje. Lovska družina je članica Lavske zveze Gornje Posočje in ima 42 članov. Člani so večinoma prebivalci vasi Trente, Soče in Lepene, prihajajo iz Kala-Koritnice, nekaj iz Bovca, dva pa sta domačina, ki živita v Ljubljani. Razpolagamo z 3600 hektari lovišča katastrske občine Soča in Lepena. Gospodarimo največ z gamsom, srnjadjo in muflonom. Povprečna

starost člana lovske družine je 50 let, kljub temu pa imamo kar osem članov mlajših od 30 let.

Sredstva za delovanje družine pridobivamo sami, predvsem z vodenjem gostov na lov, z odstrelom ter prodajo divjadi. Vsa sredstva, ki jih pridobimo, vračamo nazaj v lovišča. Naše osnovne naloge so predvsem skrb za živali, ohranjanje in čiščenje poti v okolici, upravljamo tudi z lovskimi kočami. Vsako leto pa v sodelovanju z krajevno skupnostjo izvedemo tudi čistilno akcijo z naslovom Naravi krademo smeti. Trudimo se, da v tem okolišu ohranjamo število divjadi in preprečujemo izbruhe bolezni, kot so garje.

Lovska družina dobro sodeluje tako z krajani kot ostalimi organizacijami v dolini. Po potresu smo solidarnostno pomagali prizadetim krajanom, pred kratkim smo nakazali sredstva za pomoč v Železnikih. Kadar pride do tragedije, smrti v družini kakšnega od članov, lovska družina poskrbi za vse potrebno. V večini primerov se družinski člani obrnejo na nas. V preteklosti je lovska družina tudi prispevala za nakup inventarja za podružnično šolo Soča, vsako leto pa je preko donatorjev in sponzorjev poskušala zagotoviti sredstva za obdaritev osnovnošolskih otrok.

Predvsem zaradi majhnega števila prebivalcev v dolini, je potrebno veliko delati na povezovanju in ohranjanju dobrega vzdušja med ljudmi. Pred kratkim, pa se je turistično društvo razdelilo na dve manjši društvi. Moram priznati, da se to pozna med ljudmi, pozna se še v lovski družini. Ljudje so razdvojeni, ne vedo h komu bi se ali vpisali ali prepisali. Skratka, ni prijetno, vendar bo čas pokazal. Se pa pri vsaki stvari pokažejo tako pozitivni kot negativni dejavniki.

Z vidika lovcev bi si želeli predvsem več sodelovanja s parkom (TNP), kajti Trenta je edini zaselek v Sloveniji, ki nima svojega lovišča. Prizadevamo si, da bi upoštevali tudi naše mnenje. Ljudje, ki v parku živijo bi morali pozitivno gledati na park in imeti mogoče kakšno korist od njega, ne pa same omejitve, prepovedi in nadzor.

Učiteljica na podružnični OŠ Soča

1. Kolikšna je vloga krajevne skupnosti, čemu namenja največ pozornosti? Naloga krajevne skupnosti v dolini je predvsem v tem, da stvari, ki jih poveri občina prenaša med ljudi. Gre torej za obveščanje ljudi, je kot nekakšen posrednik med ljudmi in državnimi institucijami. Ne razpolaga z denarjem, lahko pa predlaga zadeve. Vsakdo lahko pride in pove svoje mnenje. Zavzema se predvsem za infrastrukturo v kraju (javne ceste, objekti,

športne površine) ter tudi za spomenike, kulturno dediščino. Vsak mandat ima KS tudi svetnico v občini Bovec, ki skrbi za povezovanje in prenašanje podatkov.

2. Kaj so socialne značilnosti skupnosti? Na pragu revščine ne živi nihče v dolini. Življenje je v nekaterih primerih zares težko. Mladi v kraju ne vidijo perspektive, zato prihaja do depopulacije. Mi vemo, da otroci v kraju ne bodo ostali. V 90. letih so se rodili skoraj štirje otroci na generacijo, danes pa mogoče dva. Mlade družine, ki danes še živijo v dolini, imajo že po dva otroka. Več jih ne načrtujejo. Zato je tudi obstoj šole, podružnice OŠ Bovec v Soči dolgoročno vprašljiv. Mladi torej odhajajo, zato dolini v prihodnje grozi, da postane naselje upokojencev.

3. Ali je veliko primerov, ko v gospodinjstvu negujejo starejše osebe ali pa živijo starejši sami brez posebne pomoči? V dolini je zelo malo aktivne populacije, torej ljudi od 30- 50 let. Veliko oz vedno več pa je starejšega prebivalstva. Večina ljudi, ki so nepokretni ali potrebujejo nego, živi v domovih za stare. Kljub temu pa je v dolini še veliko starejših prebivalcev, ki živijo sami, brez pomoči. V večini so to ženske, vdove.

4. Ali se v skupnosti dogajajo kakšni posebni dogodki, ki ljudi povezujejo med sabo? Pred več kot dvajsetimi leti je bilo ustanovljeno Turistično društvo, ki je bilo precej aktivno in je dolga leta ljudi povezovalo in družilo. Vendar se je pred kakšnim letom razdelilo na dve ločeni društvi. To je močno vplivalo na celotno prebivalstvo doline, kajti ljudje so razdvojeni. Tudi krajevna skupnost in ostale organizacije združujejo ljudi v dolini. Projekt, ki je tudi povezal del prebivalstva, je bilo Gibanje za obstoj človeka v Triglavskem narodnem parku. Šlo je za sodelovanje s komisijo, ki je sprejemala nov zakon o TNP, ter za podajanje razvojnih pobud. Zavedati se moramo, da ohranitev narave ni dovolj. Tukaj moramo biti pozorni tudi na človeka, krajana, ki tukaj živi, mu omogočiti možnosti turizma ter drugih dejavnosti. Naj ima tudi človek kakšno korist od tega.

5. Ali se ljudje vključujejo v dejavnosti, ki potekajo v skupnosti? Se, vendar bi se lahko še več. Veliko prireditev in dogodkov je premalo obiskanih.

6. Si ljudje nasplošno pomagajo med sabo ali živijo sami zase? V preteklosti je v dolini živel več ljudi. Imeli so manj premoženja, vendar se je več stvari skupaj naredilo skupaj. Prisotna je bila večja kohezija med ljudmi. Danes pa skoraj problem zbrati deset ljudi skupaj in nekaj skupaj narediti. Iz tega lahko izvzamemo nekaj deset ljudi, ki pa so močno aktivni,

vedno in pri vsaki stvari zraven. Nekateri službeno, drugi prostovoljno. Vendar tako hitro izgoriš.

7. Ali je kdo, ki ga je skupnost izločila, ki ni povezan z ostalimi? Ne. Tukaj je malo ljudi, zato je potrebno skrbeti za pozitivno klimo. Prihaja tudi do konfliktov, vendar jih je potrebno reševati. Tisti posameznik, ki pa se odloči, da bo ta konflikt ali zamero generiral, postane osamljen. Se v bistvu sam izloči, se na nek način izolira.

8. Kakšne so problemi in potrebe skupnosti? Kot prvi problem bi izpostavila trgovino, katera je nedostopna predvsem starejšim ljudem. Mlajši, aktivni imajo skoraj pri vsaki hiši avtomobil ali dva, tako da vse potrebne nakupe opravijo v Bovcu. V dolino prihaja mobilna trgovina, vendar to ni enako. Kakšnih dobrih šest let je zaprta tudi pošta, saj ni dovolj ljudi v dolini, da bi bilo njeno obratovanje še smiselno. Danes lahko vse storitve, od plačila položnic, pošilk in podobno opraviš kar pri poštarju. Tudi gostilne, ki so včasih pomenile jedro zbiranja, so v času, ko ni sezone zaprte. Ljudje, predvsem stari večino svojega časa preživijo doma. Pomembna naprava, ki ljudem krajša čas in jim dela družbo, je gotovo televizija. Mladi imajo tudi računalnike, končno pa smo kakšno leto nazaj dobili tudi ADSL v dolino. Kot problem poleg staranja populacije, odhoda mladih iz kraja, izpostavimo tudi prisotnost drog in alkoholizem. Tako med moškimi in ženskami. Tukaj lahko govorimo o posledicah, ki jih trpi družina, o nasilju ter slabšem gmotnem stanju družine. Vedno večja težave pa bodo nastajale tudi glede odprodaje zemljišč in posesti v dolini. Že sedaj so kar nekaj velikih objektov kupili tujci, Angleži, ki nameravajo zgraditi apartmajski kompleks. Ljudje v dolini nimajo kapitala, da bi takšne projekte lahko izvedli, tujci, pa bi iz doline radi potegnili vedno večji zaslužek.

9. Ali center za socialno delo opravlja kakšne dejavnosti v skupnosti? Da, občasno prihaja mobilna socialna delavka, ki nudi ljudem pomoč na domu. Kdor zaprosi za pomoč, jo vedno dobi. Mislim, da je v dolini le kakšen posameznik ali dva, ki dobivata pomoč. Tukaj delujejo tudi Karitas in Rdeči Križ, predvsem z materialno podporo.

Aktiv podeželskih žena Trenta

1. Kdo je dal pobudo za vaše delovanje v skupnosti? TNP (Triglavski narodni park) in Stanka Pretner na podlagi diplomskega dela in ugotovitve, da je volna neuporabna surovina in da so žene povečini nezaposlene in doma brez možnosti velike socializacije.

- 2. Katere programe izvajate?** Članice aktiva izdelujejo izdelke iz volne; nogavice, rokavice, copate, brezrokavnike in puloverje ter degustacije domače hrane.
- 3. Zakaj ste jih začeli izvajati?** Te ponudbe do tedaj v dolini in na Bovškem ni bilo oz. je bila zelo skromna.
- 4. Ali delujete le v tej skupnosti ali še kje drugje?** Nekateri tudi drugje.
- 5. Koliko ljudi iz skupnosti je vključeno v program?** Okoli 20.
- 6. Koliko jih je vključenih v načrtovanje in izvajanje?** Dve ali mogoče tri. .
- 7. Komu so programi namenjeni?** Obiskovalcem in ob posebnih priložnostih tudi domačinom.
- 8. Ali imate za izvajanje programa tudi denar?** Samo tistega, ki si ga prislužijo sami in kdaj pa kdaj kakšna donacija.
- 9. Kako ste ga pridobili in od koga?** S prodajo izdelkov iz volne ter degustacije hrane.
- 10. Na katere težave ste naleteli v skupnosti?** Delovanje je precej sezonsko, v času zimskih mesecev. Imamo pa tudi premalo mladih članic.
- 11. Ali ste v skupnosti naleteli na kakšne negativne izkušnje?** Ne.
- 12. Kakšne so prednosti delovanja v tej skupnosti?** Predvsem uporaba volne kot surovine. Pomembno je tudi zaradi zaposlitev žena, ki so doma brez služb ali v pokoju.
- 13. Kakšne pozitivne izkušnje imate?** Občinsko priznanje, veliko gostovanja na raznih sejmi in predstavitev v Sloveniji in tujini.
- 14. Ali vaše delovanje prispeva k razvoju skupnosti in kako?** Za skoraj vsak dogodek pripravijo pogostitve, so skoraj nepogrešljive.
- 15. Ali se vam zdi skupnost povezana, ali so v njej kakšni ljudje izolirani in zakaj?/**

16. Kaj po vašem mnenju potrebujejo v skupnosti? Več druženja.

»Dom Trenta« na Logu v Trenti (Informacijsko središče TNP)

Dom je odprt od 27. aprila do 31. oktobra: vsak dan od 10.00 - 18.00 ter od 26. decembra do 26. aprila vsak dan od 10.00 do 14.00. Napovedane skupine lahko informacijsko središče obiščejo kadarkoli. Skupinam vodniki predstavijo muzej v slovenščini, angleščini, nemščini in italijanščini. Dom Trenta je posebej urejen za obisk invalidov: dostopne rampe, osebno dvigalo, posebne sanitarije. V Domu Trenta so predstavljene naravne posebnosti edinega narodnega parka v Sloveniji ter bogata etnološka dediščina doline Trenta. Občasno obiskovalce pričakajo tudi priložnostne razstave. Posebnost muzeja je video instalacija Andreja Zdraviča: Skrivnosti Soče - časovno obzorje.

Posebej usposobljeni vodniki Triglavskega narodnega parka vas lahko popeljejo na različno zahtevne poldnevne, enodnevne in večdnevne ture po dolini ali v okoliške gore. V zgornjem delu reke Soče, od njenega izvira do Doma Trenta so številne naravne znamenitosti in kulturni spomeniki, ki zaznamujejo podobo doline. Najlažje si jih obiskovalec ogleda z lahkim sprehodom po Soški poti. Vsak četrtek v juliju avgustu, je organizirano strokovno vodenje z začetkom ob 9.00 uri pri koči pri izviru Soče. Vodenje traja 4- 5 ur in vključuje ogled Informacijskega središča TNP Na Logu v Trenti.

Dom Trenta je središče kulturnega in drugega družabnega življenja v dolini, kjer se odvijajo različni dogodki (koncerti, gledališke in lutkovne predstave, razstave, itd.). Prostori (večnamenska dvorana za 100 ljudi, multivizijska dvorana za 70 ljudi, dve sobi za 25 ljudi) nudijo možnost organizacije različnih seminarjev ter poslovnih in strokovnih srečanj.

Namen Informacijskega središča v Domu Trenta je, da opozori na vse znamenitosti v Triglavskem narodnem parku, skrbi tudi za Trentarski muzej, kjer je predstavljena naša kulturna dediščina. Obiskovalci so v dolini Trente deležni številnih posebnosti kot so izvir reke Soče, alpski botanični vrt, ki je bil urejen v 20-ih letih prejšnjega stoletja - Alpinum Juliana, Mlinarica, kjer lahko vidimo kako je voda izdolbla ozka in globoka korita, spomenik Juliusu Kugyju, kulturne spomenike, Trentarsko-bovško hišo, poizkusite pa tudi pristno domačo hrano-čompe, sir in skuto.

Športno društvo Trenta

Predvsem mladi so se v dolini vedno ukvarjali s športom. Nekateri z nogometom, drugi smučanjem, pa tekom in podobno. Iz tega ven je nastala ideja, kaj če bi se ustanovilo

društvo. Pobuda za nastanek je prišla predvsem od prebivalcev Soče in Trente. Vse skupaj je nastalo predvsem iz ljubezni do športa, do gibanja, skratka kakršnikoli aktivnosti.

Trenutno so naše aktivnosti usmerjene predvsem na nogomet ter organizacijo nogometnih turnirjev v Trenti, kjer imamo tudi nogometno igrišče. Kolikor je zima polna snega, organiziramo tudi smučarski tečaj, predvsem za otroke, da bi se čim prej vključili v športne dejavnosti. Na žalost pa smo vsako leto odvisni od zime oz od tega, koliko snega je v dolini. V kolikor bodo v prihodnosti finančna sredstva dopuščala, bomo ponudbo razširili. Razmišljamo o sankanju, pa mogoče teku na smučeh.

V društvu je aktivnih članov okoli deset. Programi in ponudba so plod našega športnega duha, hkrati pa je pomembno tudi druženje in tudi to, da se v dolini nekaj dogaja, da k nam prihajajo ekipe iz drugih vasi, mest ali občin.

Vsako registrirano društvo dobi nekaj denarja za njegovo delovanje, veliko pa si pridobimo tudi sami, preko sponzorjev in donatorjev.

Člani društva se med seboj dobro razumemo, je pa edina ovira ta, da so nekateri premalo zavzeti za delo, so premalo aktivni. Kot pozitivno točko našega delovanja vidim v tem, da skušamo mladim približati zdrav način življenja, poudarjamo pomen športa in gibanja v vsakdanjem življenju, hkrati pa smo dober zgled za mlajše in starejše generacije. Veseli smo, da smo začeli sodelovati tudi z turističnim društvom. To nam odpira nove možnosti in priložnosti.

Gasilska enota Trenta

Formalno spadamo pod PGD Bovec, tako da opravljamo približno iste naloge kot v Bovcu:

- požarna varnost
- preprečevanje in gašenje požarov
- pomoč ob naravnih nesrečah (Log pod Mangartom, Kanalska dolina, Železniki)
- pomoč domačinom (npr. dovoz vode v sušnem obdobju)
- redne gasilske vaje, kjer preverjamo naše znanje in opremo
- udeležba na različnih specialnih usposabljanjih (dihalni aparati, strojniki, gašenje s helikopterjem...).

Članov je nekje med 15 in 20, vseh starosti. Zbiramo se kar pogosto (vsaj tisti najbolj aktivni tudi vsak mesec), drugače pa imamo nekje 4-5 vaj letno, par sestankov, vse ostale akcije pa so odvisne od dogodkov in nesreč v okolici.

Agrarna skupnost vasi Trenta

Za datum ponovne ustanovitve agrarne skupnosti vasi Trenta (v nadaljevanju AS Trenta) lahko štejemo 4. december 1998, ko je bil na Ustanovnem zboru članov sklenjen in podpisan sporazum o ponovni vzpostavitvi AS Trenta, sprejeta pa so bila tudi pravila. AS je v začetku štela 23 članov (vsi nekdanji člani oziroma njihovi pravni nasledniki).

Trenutno šteje AS 29 članov. Vanjo so vključene naslednje domačije: Metevž, Otokar, Gousner, Plajer, Fačer, Skaler, Maselc, Metic, Marka, Tomaž, Metoja, Jurc, Tonšč, Sp. Rogar, Čuot, Tužin, Mota, Zg. Rogar, Špik, Kurtle, Rutar, Rožen, Andrej, Kopiščar, Plajer, Štrukelj, Paver in Furlan. Vsi člani AS so med seboj enakopravni.

Organi AS so zbor članov, upravni ter nadzorni odbor. Zbor članov AS je najvišji organ skupnosti in ga sestavljajo vsi njegovi člani, pristojen pa je za sprejemanje temeljnih aktov in odločitev, vezanih na AS. Naloga upravnega odbora je vodenje tekočih poslov ter priprava osnutkov sklepov in aktov, ki jih nato potrdi zbor članov. Nadzorni odbor šteje tri člane in opravlja nadzor nad delom UO in drugih pooblaščenecv. NO spremlja zlasti finančno poslovanje in upravljanje s premoženjem ter najmanj enkrat letno poroča zboru članov svoje ugotovitve. Mandat članov NO prav tako traja štiri leta.

Pravilnik o sečnji lesa na panju določa, da imajo vsi krajani vasi Trenta pravico do sečnje drv in lesa iglavcev za domačo rabo v gozdovih AS Trenta, ne glede na to, ali so njeni člani ali ne. Za vse krajane velja enotna cena, omejitev pa je 2 m³ lesa iglavcev in/oziroma 10 m³ drv za kurjavo letno. Prijava sečnje za potrebe posameznih domačij za naslednjo leto se začne predvidoma spomladi.

Pogovor z neformalno skupino

Rekreacija za ženske

V dolini se na kakršenkoli problem ali pobudo, kaj hitro organizira dejavnost ali aktivnost. Potrebno je le nekaj aktivnih zavzetih ljudi. Tako je nastala tudi rekreacija za ženske, ki se je

odvijala v prostorih telovadnice podružnične šole v Soči. Aktivnosti so potekale od jeseni pa do pomladi, enkrat tedensko. Sprva je sodelovalo tudi do 12 žensk, postopoma pa je zaradi premajhnega števila aktivnost propadla. Skupnost takšne dejavnosti in aktivnosti absolutno podpira. To so dejavnosti, ki ljudi povezujejo, jih družijo. Rekreativna je tudi dober način sprostitve od napornega delavnika in tudi način, kako si lahko ženska vzame tudi nekaj časa zase, za svoje dobro.

Kegljišče v Trenti

Več kot leto dni je kegljaška ekipa delovala povsem prostovoljno in neformalno, pred dobrim mesecem pa so uradno registrirali Kegljško društvo Trenta. Imajo 23 članov, predvsem iz Trente in Soče, nekaj pa jih je tudi iz Bovca. Člani so tako moški kot ženske, predvsem starejši. Želijo si tudi mlajših članov, vendar zaenkrat še ni zanimanja. Trenirajo predvsem ob vikendih, torej v soboto in nedeljo po tri do štiri ure. Nekateri člani so v svoji mladosti igrali tudi v kegljaški ekipi Mebla v Novi Gorici, tako da jim strokovnosti ne primanjkuje.

Do sedaj so imeli stezo, ki so jo naredili sami, trenutno pa načrtujejo njeno zamenjavo. Dogovorili so se za nakup dveh rabljenih avtomatskih stez od kegljaškega društva v Novi Gorici. Sredstva za nakup bodo dobili nekaj od Občine, nekaj od sponzorjev. Sedaj, ko so registrirali društvo, pravijo, da bodo mnogo stvari lažje izpeljali. Vsak član mora letno prispevati tudi članarino, s katero bodo lahko pokrili nekaj stroškov delovanja. Načrtujejo tudi vpis v Zvezo kegljačev, kar bi mogoče v prihodnosti pomenilo organiziranje kakšnega bolj vidnega in pomembnega tekmovanja.

V letu delovanja so organizirali nekaj tekmovanj, s simboličnimi nagradami. Za prvi maj in še kakšen praznik, organizirali pa so tudi ekipno tekmovanje. V letošnjem letu nameravajo to ponoviti, saj želijo, da le-ta tekmovanja postanejo tradicionalna. Vse kar je do sedaj ustvarili in dosegli je plod njihovega trdega dela, obilico dobre volje, energije in vztrajanja. Člani to doživljajo kot lastno zadovoljstvo, hkrati pa je to dodatna ponudba tudi za druge prebivalce in obiskovalce doline. Člani so v zelo dobrih odnosih, družijo jih veselje do kegljanja. Sobote in nedelje so napolnjene z veliko dobre energije, veliko druženja. Na kegljišče ponavadi vsak prinese še nekaj hrane in pijače, kar je še dodatna vzpodbuda za prijeten klepet in zabavo.

Pogovor s posameznikom

Spol: M Starost: 39

1. Ali pomagata kakšni lokalni skupnosti kot prostovoljec? Da. Sodelujem pri veliko aktivnostih v skupnosti. Sem v pevskem zboru, lovskem, gasilskem in turističnem društvu, pa tudi pri aktivnostih podeželskih žena.

2. Ali ste se v preteklih šestih mesecih udeležili kakšnega dogodka v lokalni skupnosti? Vseh kar je mogoče.

3. Ste aktivni član kakšne lokalne organizacije ali kluba? Aktivno sodelujem in sem tudi zaposlen v Informacijskem središču Triglavskega narodnega parka. Prostovoljno pa sodelujem pri vseh procesijah v skupnosti.

4. Ste član upravnega odbora ali organizacijskega odbora kakšne lokalne skupine ali organizacije? Da, v lovskem društvu, pa v Zadrugi Trenta in v Turističnem društvu Soča-Trenta.

5. Ali ste v preteklih treh letih kdaj sodelovali v akciji lokalne skupnosti za reševanje kakšnega nujnega primera? Da, po potresu. Ter ob kakšni nepredvidljivi nesreči, smrti, bolezni.

6. Ali ste kdaj sodelovali v projektu za organizacijo nove dejavnosti v vaši soseski? Da. V Trenti je par ljudi, ki so pri vseh stvareh zraven.

7. Ste kdaj pobrali smeti za drugimi na javnem prostoru? Da, zmeraj. Naša okolica je zgledno urejena. Vsako leto priredimo tudi čistilno akcijo, kjer očistimo tudi kakšna stara odlagališča.

8. Ali greste na obisk k svoji družini iz lokalne skupnosti? Da, pogosto.

9. Če potrebujete informacije za življenjsko odločitev, ali veste, kje jih boste našli? Da, pri ženi. Vprašam jo za mnenje. Je pa res, da včasih mogoče preveč sprašujem in govorim.

10. Ali si upate glasno izraziti svoje mnenje, če se ne strinjate s tistim, s čimer se strinjajo drugi? Da, vendar sem vedno pozoren na kakšen način to storim. Včasih ne moremo mnenja izraziti na direkten način.

11. Ali ste se pripravljeni pogajati po posredniku, če se sprete s sosedi? Ne.

12. Ali ste prejšnji teden v službi pomagali sodelavcu, čeprav tega ni v opisu del in nalog za vaše delovno mesto? Zmeraj pomagam. Karkoli. Naj bo to privat ali službeno. Zaposleni v Informacijskem središču Triglavskega narodnega parka smo veliko skupaj, zato tukaj sploh ni težav.

13. Se počutite varne, ko ponoči hodite po ulici? Izjemno.

14. Se strinjate, da lahko večini ljudi zaupate? Da. Mi tudi gradimo na tem. V Trenti nikoli ne zaklepam avtomobila.

15. Če se neznani osebi pokvari avtomobil pred vašo hišo, ali ji ponudite svoj telefon? Da, tudi popraviti ga pomagamo, če je v naši moči.

16. Ali je soseska, kjer stanujete, znana po tem, da je varna? Da.

17. Ali se v svoji lokalni skupnosti počutite doma? Da.

18. Ali lahko dobite pomoč od prijateljic, ko jo potrebujete? Da, čeprav tisti prave prijatelje imam še iz srednje šole in so izven doline.

19. Če bi skrbeli za otroka in bi morali za trenutek skočiti ven, ali bi prosili soseda ali soseda za pomoč? Da.

20. Ste prejšnji teden obiskali kakšnega soseda ali soseda? Sem.

21. Ali velikokrat srečate prijatelje in znance, kadar greste po nakupih v lokalni skupnosti? Da, povsod.

22. Ali ste v preteklih šestih mesecih naredili uslugo bolnemu sosеду ali bolni sosedi? Da. Fizična pomoč.

23. Kolikokrat ste se v preteklem tednu pogovarjali po telefonu s prijatelji/prijateljicami? 4-5 krat.

24. Ali imate med vikendi kosilo oz. večerjo z drugimi zunaj vašega gospodinjstva? Če kam gremo, mogoče dvakrat mesečno.

25. Ali menite, da multikulturalnost izboljšuje življenje v vaši soseski? Do neke mere. Sodelovanje z dunajskimi filharmoniki je zame krasno, z vikendaši, ki imajo svoj stil življenja pa malce manj.

26. Ali radi živite med ljudmi z različnimi življenjskimi slogi? Da, ker sem človek, ki veliko preizkuša. Npr. življenjski stil športnikov mi je zelo zanimiv.

27. Se vam zdi, da vas družba ceni? Mislim, da ja. Je pa tudi veliko takšnih ljudi, ki se ne strinjajo z mano.

Spol: Ž Starost: 28

1. Da, v turističnem društvu Soča-Trenta.

2. Da, Trentarskega »senjema« in vseh prireditev v okviru le tega.

3. Da, informacijskega središča Triglavskega narodnega parka, kjer sem zaposlena in občasno kolikor mi čas dopušča tudi turističnega društva.

4. Ne.

5. Da, pomagala sem bolni sosedi, pri nakupih.

6. Ne.

7. Da, zmeraj. Skoraj vsak dan. Predvsem po obisku šolskih skupin v času sezone, je

okolica vedno polna smeti. Vsako leto pa imamo tudi čistilne akcije.

8.Živim še doma.

9.Ponavadi pri družini, pri partnerju. Občasno se po pomoč obrnem tudi na prijatelje.

10.Da, vedno povem svoje. Tako je tudi prav.

11.Ne, nikoli.

12.Vedno si pomagamo. Vsi, brez izjeme.

13.Pomoči niti ne hodim sama, smo vedno v skupini.

14.Ne, to je bilo možno včasih, danes ne več.

15.Da.

16.Da, zaenkrat je.

17.Da.

18.Da, vedno.

19.Če ne bi bilo drugega, zakaj pa ne.

20.Ne.

21.Da, velikokrat.

22.Sosedov skoraj nimam. So precej oddaljeni.

23.Trikrat, vsakič z drugo.

24.Večinoma jem doma. Zelo redko zunaj.

25.Ne, kvečjemu povzroča težave.

26.Ne, ker sem stalno v enakem krogu ljudi.

27.Da, ker sem nekonflikten človek.

Spol: M Starost: 36

1.Da, pomagam v Turističnem društvu Soča-Lepena, pa tudi sosedom ali prijateljem pri težjih fizičnih opravilih in podobno.

2.Da, pustnega sprevoda, pa cerkvenega obreda, božičnega sprevoda z baklami...

3.Da, turističnega društva Soča-Lepena.

4.Da, v turističnem društvu Soča-Lepena.

5.Ne.

6.Da, sodeloval sem pri organiziranju podmladka turističnega društva Soča-Lepena.

7.Da.

8.Kolikor mi čas dopušča. Očeta nimam več, mama pa živi na Mostu na Soči.

9.Vem, pri sebi.

10.Definitivno.

11.Ne.

12.Zmeraj, to spada k službi.

- 13.Da.
- 14.Ne, izkušnje so mi pokazale, da tega ne moreš.
- 15.Da.
- 16.Da, nikoli ne zaklenem avta. Nikjer, pa tudi ponoči ne.
- 17.Ne, vendar težko opredelim zakaj.
- 18.Da. Živijo v Bovcu in bi mi pomagali tudi sredi noči.
- 19.Ne, sosed je predaleč.
- 20.Da, zaradi pusta. Smo se šli pokazat po hišah.
- 21.Vsak dan.
- 22.Ne, samo svojim domačim.
- 23.3 krat
- 24.Redko.
- 25.Ne, vendar me ne moti.
- 26.Niti ne.
- 27.Odvisno katera. Predvsem domači in v službi me cenijo. Za druge me pa ne zanima.

Spol: M Starost: 59

- 1.Ne, smo prestari.
- 2.Da, predstave v Trenti.
- 3.Ne.
- 4.Ne.
- 5.Ne.
- 6.Ne.
- 7.Seveda, če kaj vidiš pobereš.
- 8.Sva sama z ženo.
- 9.Predvsem pri sestri ali pri sorodstvu.
- 10.Ne.
- 11.Najbližji sosed je 300 metrov oddaljen, tako da se sploh ne kregamo.
- 12.Upokojen.
- 13.Zaenkrat še. Za naprej pa ne vemo.
- 14.Da.
- 15.Da. Še peljem ga do prvega mehanika. Veste kako pravi pregovor: Roka roko umije. Denar ne velja veliko, bolj je pomembno, ti meni uslugo jaz tebi.
- 16.Da. Tukaj se človek lahko boji le potresa.
- 17.Da.
- 18.Če prosim zanjo. Sam od sebe ti nihče nič ne pomaga.

- 19.Da.
- 20.Ne.
- 21.Ne, ker grem mogoče dvakrat na mesec v Bovec v trgovino.
- 22.Kadarkoli, tudi ob enih ponoči bi šel pomagat. Tukaj se ljudje zanesemo eden na drugega. Lahko računaš na pomoč.
- 23.Nimamo hišnega telefona, samo mobitel. Ga uporabljam po potrebi, ne govorim kar brez veze. Mogoče ga rabim dvakrat na teden.
- 24.Vedno doma. Ponavadi kuha žena.
- 25.Ne vem.
- 26.Ne, ker tukaj vsi živijo na enak način, vsi po istem kopitu.
- 27.Da.

Spol: M Starost: 27

- 1.Da.Turistično društvo – TD, Agrarna skupnost – As, Kulturno društvo – KD, prostovoljni gasilec pri PGD Bovec – enota Trenta.
2. Udeležil sem se kulturne prireditve ob dnevu mrtvih (1. november), koncert okteta Deseti brat ter gledališke predstave.
3. Aktivno sodelujem v moškem pevskem zboru Triglav Trenta, TD Soča-Trenta, AS vasi Trenta, ŠD Soča-Trenta, gasilska enota Trenta.
4. Ste član upravnega odbora ali organizacijskega odbora kakšne lokalne skupine ali organizacije?
KD Triglav Trenta – član UO in tajnik.
TD Soča-Trenta – član UO in tajnik.
AS vasi Trenta – član UO in tajnik
- 5.Gašenje požara na pobočju Berebice ter organizacija kulturnih prireditev.
- 6.Ustanovitev ŠD Soča-Trenta.Ustanovitev gledališke skupine Trenta (katere član nisem več). Član delovne skupine, ki je razvijala Program razvoja doline Trenta.
- 7.Vsako leto vsaj enkrat na skupni čistilni akciji, ki jo organizirata LD Soča in TD Soča-Trenta.
- 8.Da
- 9.Da, pri družini.
- 10.Da, zmeraj.
- 11.Če je nujno potrebno.
- 12.Da.
- 13.Da.
- 14.Da, ker se gibljam med ljudmi, ki jih poznam in me niso še nikoli pustili na cedilu.

- 15.Da, zmeraj.
- 16.Da, ljudje se poznajo med seboj in si zaupajo.
- 17.Da.
- 18.Da.
- 19.Da.
- 20.Da.
- 21.Vsakič.
- 22.Noben ni bil bolan.
- 23.5 krat na dan.
- 24.Redko.
- 25.Da.
- 26.Da.
- 27.Kar.

Spol:Ž Starost: 59

- 1.V TD Soča-Lepena in KS Soča Trenta.
- 2.Samo sestankov TD Soča Lepena.
- 3.TD Soča Lepena.
- 4.Ne.
- 5.Ne.
- 6.Ne.
- 7.Da, zmeraj.
- 8.Da, pogosto.
- 9.Pri svojih najbližjih. Družina in sorodniki.
- 10.Odvisno od situacije, vendar se ponavadi ne izpostavljam.
- 11.Ne.
- 12.Upokojena.
- 13.Ne.
- 14.Ne, ker niso iskreni, se jim enostavno ne da zaupat.
- 15.Da.
- 16.Zaenkrat da.
- 17.Da.
- 18.Da, večinoma.
- 19.Da.
- 20.Da.
- 21.Da, zelo pogosto.

22.Da. Od pomoči v hiši, pa družba je tudi pomembna.

23.Mogoče dvakrat.

24.Ne.

25.Ne.

26.Ne vem, tukaj vsi podobno živijo.

27.Ne.

Spol: Ž Starost: 60

1.V TD Soča-Lepena.

2.Ne.

3.TD Soča Lepena ter Kulturnega društva.

4.Ne.

5.Da, pri bolezni.

6.Da, pri nastajanju športnega društva.

7.Da, zmeraj.

8.Da.

9.Pri sosedih.

10.Da.

11.Ne.

12.Upokojena, vendar prostovoljno delam še v trgovini, občasno. Če je potrebno, seveda da pomagam.

13.Da, čeprav ne hodim pogosto ponoči naokrog.

14.Da, ker so ljudje pošteni.

15.Da.

16.Da. To je majhen kraj, kjer se vsi med sabo poznamo.

17.Da.

18.Da.

19.Da.

20.Da.

21.Da.

22.Da, pomoč pri gospodinjstvu.

23.Mogoče dvakrat ali trikrat.

24.Ne.

25.Da.

26.Da.

27.Da.

Spol: M Starost: 40

1. Da, gasilsko društvo.
2. Da, predstave v Trenti.
3. Turističnega društva, gasilskega društva in Zadruga Soča Trenta.
4. Da, Zadruga Soča Trenta.
5. Ne.
6. Ne.
7. Da.
8. Da.
9. Pri prijateljih in znancih, kakšno koristno informacijo najdem tudi na spletu.
10. Odvisno od situacije, večinoma da.
11. Ne.
12. Da.
13. Da, vedno.
14. Ne, to ni mogoče.
15. Da.
16. Da, ker smo na podeželju in se med seboj vsi poznamo.
17. Da.
18. Da, vedno.
19. Da.
20. Da, šel sem na kavo.
21. Da, pogosto.
22. Da.
23. Trikrat.
24. Ne.
25. Da.
26. Ne.
27. Ne vem.

Spol: Ž Starost: 37

1. Ne.
2. Da
3. Kulturnega in turističnega društva ter društva podeželskih žena doline Trente.
4. V TD in Društvu podeželskih žena doline Trente.
5. Ne.
6. Ne.

- 7.Da, vedno in povsod.
- 8.Da, skoraj vsak dan.
- 9.Da, pri partnerju.
- 10.Da.
- 11.Ne.
- 12.Sodelavkam vedno pomagam.
- 13.Da.
- 14.Ne. Menim, da je treba osebo zelo dobro poznati, preden ji kaj zaupaš.
- 15.Da.
- 16.Glede na razvoj in »prostost« mislim, da je varnih kotičkov zelo malo.
- 17.Niti ne.
- 18.Da, brez dvoma.
- 19.Da.
- 20.Da.
- 21.Da.
- 22.Da.
- 23.Velikokrat.
- 24.Ne.
- 25.Ne.
- 26.Odvisno.
- 27.Odvisno od posameznika

Spol: M Starost: 58

- 1.V raznih čistilnih akcijah in podobno.
- 2.Udeležil sem se kulturne prireditve in čistilne akcije.
- 3.Da, turističnega društva.
- 4.UO Turističnega društva.
- 5.Ne.
- 6.Sodeloval sem pri Zadrugi in tudi TD.
- 7.Da.
- 8.Pogosto.
- 9.Vedno v družini.
- 10.Da.
- 11.Ne.
- 12.Da, to se dogaja vsak dan.
- 13.Da.

- 14. Ne, osebne stvari zaupam samo najbližjim.
- 15. Da.
- 16. Varna, ker je majhen kraj in se med seboj večinoma vsi dobro poznamo.
- 17. Da.
- 18. /
- 19. Da.
- 20. Da.
- 21. Da.
- 22. Ne, ni bilo potrebe.
- 23. S prijatelji kakšnih petkrat, s prijateljicami pa ne.
- 24. Ne.
- 25. Ne.
- 26. Ne.
- 27. Ne vem, nisem prepričan.

Spol: Ž Starost: 35

- 1. Ne.
- 2. Šolske prireditve.
- 3. Turističnega društva.
- 4. Ne.
- 5. Da, pri prometni nesreči.
- 6. Ne.
- 7. Da.
- 8. Ne.
- 9. Z družino, partnerjem, prijatelji.
- 10. Da, vedno.
- 11. Ne.
- 12. Da.
- 13. Ne. Tudi ne hodim ponoči okoli.
- 14. Ne.
- 15. Da.
- 16. Da.
- 17. Da.
- 18. Da.
- 19. Ne.
- 20. Ne.

- 21.Pogosto.
- 22.Da.
- 23.Mogoče trikrat.
- 24.Da, včasih.
- 25.Ne vem, mogoče.
- 26.Ne.
- 27.Ne vem.

Spol: Ž Starost: 31

- 1.Ne.
- 2.Udeležila sem se kulturne prireditve- Trentarski »senjem« ter čistilne akcije.
- 3.Da, turistično društvo.
- 4.Ne.
- 5.Ne.
- 6.Ne.
- 7.Da.
- 8.Ne.
- 9.Predvsem partner in prijatelji.
- 10.Odvisno od okoliščin. Včasih ja včasih pa raje ne.
- 11.Ne.
- 12.Da.
- 13.Da.
- 14.Ne.
- 15.Da.
- 16.Da.
- 17.Da.
- 18.Da.
- 19.Da.
- 20.Da.
- 21.Ne.
- 22.Da.
- 23.Velikokrat.
- 24.Da, kar pogosto.
- 25.Da, ker razbija monotonost in rutino.
- 26.Da, je izziv.
- 27.Ne vem.

Spol: Ž Starost: 44

- 1.Nisem prostovoljka.
- 2.Ne.
- 3.Ne. Sodelujem oz. sem članica volilne komisije.
- 4.Ne.
- 5.Pomagala sem pri sosedovih, ko so imeli smrt v družini.
- 6.Pomagala sem pri organiziranju Agrarne skupnosti in TD.
- 7.Da.
- 8.Da.
- 9.Da.
- 10.Da.
- 11.Ne.
- 12.Prejšnji teden sem bila na bolniški, drugače pa vedno pomagam. NI važno kaj.
- 13.Ponavadi ne hodim ponoči naokrog.
- 14.Ne, ne moreš.
- 15.Bi ponudila telefon, seveda. Pa tudi drugo pomoč.
- 16.Ne vem.
- 17.Da.
- 18.Da.
- 19.Da.
- 20.Da.
- 21.Da.
- 22.Da.
- 23.Velikokrat.
- 24.Ne.
- 25.Da.
- 26.Ne vem, večinoma živim z enakimi oz. stalnimi ljudmi.
- 27.Ne.

Spol: Ž Starost: 49

- 1.Kot prostovoljka pomagam v TD in Aktivu podeželskih žena.
- 2.Ne.
- 3.TD in Aktiv žena.
- 4.Ne.
- 5.Ne.
- 6.Ne.

- 7.Da.
- 8.Da.
- 9.Družina, prijatelji.
- 10.Da, vedno.
- 11.Ne, s sosedi imamo dobre odnose.
- 12.To spada k naši vsakodnevni rutini.
- 13.Da.
- 14.Da, vendar res zaupne stvari zelo malo ljudem.
- 15.Da.
- 16.Da, saj to je majhen kraj.
- 17.Da.
- 18.Da.
- 19.Da.
- 20.Da.
- 21.Da.
- 22.Majhne usluge, kot so nakup v trgovini ali zdravila iz lekarne.
- 23.Večkrat.
- 24.Ne. Občasno poleti ob kakšnih priložnostih, kakšen piknik.
- 25.Ne vem če.
- 26.Ne vem. Ne živim v takem kraju, kjer bi živelo več različnih ljudi z različnimi slogi.
- 27.Mogoče, ne vem.

Obdelava intervjujev

Izpis relevantnih delov besedila iz intervjujev s posamezniki

Vprašanje Oseba	1	2	3	4	5	6	7
1 MOŠKI 39	Pevski zbor,lovsko, gasilsko društvo,Aktiv podeželskih žena.	Da.	Zaposlen v Informacijskem središču TNP.	Lovsko društvo, Zadruga Trenta, TD Soča Trenta.	Pri potresu, smrti, naravni nesreči.	Da.	Da, vedno.Vsako leto imamo čistilno akcijo.
2 ŽENSKA 28	TD Soča Trenta.	Trentarski »senjem«.	Info središče TNP.	Ne.	Bolni sosedi pri nakupih.	Ne.	Da, zmeraj.
3 MOŠKI 36	TD Soča Lepena.	Pustni sprevod, maša, božični pohod z baklami.	TD Soča Lepena.	TD Soča Lepena.	Ne.	Da.	Da.
4 MOŠKI 59	Ne.	Predstave v Trenti.	Ne.	Ne.	Ne.	Ne.	Da.
5 MOŠKI 27	TD Trenta, Agrarna skupnost, kulturno dr., gasilci,pevski zbor.	Gledališka predstava, kulturna prireditev, koncert.	Pevski zbor, TD, AS, gasilska enota, ŠD.	Kulturno turistično društvo, agrarna skupnost.	Gašenje požara, organizacija kulturne prireditve.	Da.	Vsaj enkrat letno.
6 ŽENSKA 59	TD Soča Lepena, krajevna skupnost.	Sestanki TD Soča Lepena.	TD Soča Lepena.	Ne.	Ne.	Ne.	Da, zmeraj.
7 ŽENSKA 60	TD Soča Lepena.	Ne.	TD in KD.	Ne.	Pri bolezni.	Da.	Da.
8 MOŠKI 40	Gasilsko društvo.	Predstave v Trenti.	TD, gasilsko društvo, Zadruga Soča Trenta.	Zadruga Soča Trenta.	Ne.	Ne.	Da.
9 ŽENSKA 37	Ne.	Da.	KD, TD, Društva podeželskih	TD, Aktiv žena.	Ne.	Ne.	Da, vedno in povsod.

			žena.				
10 MOŠKI 58	Čistilna akcija.	Kulturna prireditve, čistilna akcija.	TD.	TD.	Ne.	Da.	Da.
11 ŽENSKA 35	Ne.	Šolske prireditve.	TD.	Ne.	Pri prometni nesreči.	Ne.	Da.
12 ŽENSKA 31	Ne.	Kulturna prireditve, čistilna akcija.	TD.	Ne.	Ne.	Ne.	Da.
13 ŽENSKA 44	Ne.	Ne.	Članica volilne komisije.	Ne.	Pomoč sosedom.	Da.	Da.
14 ŽENSKA 49	TD, Aktiv žena.	Ne.	TD, Aktiv žena.	Ne.	Ne.	Ne.	Da.

Vprašanje Oseba	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Da.	Žena.	Da. Ne vedno direktno.	Ne.	Vedno.	Da.	Da.	Da.
2	Živim še doma.	Družina, partner, Prijatelji.	Da, povem svoje.	Ne.	Vedno.	Ne hodim ponoči sama ven.	Ne.	Da.
3	Odvisno od časa.	Pri sebi.	Da.	Ne.	Zmeraj.	Da.	Ne.	Da.
4	Sama z ženo.	Sestra, sorodstvo.	Ne.	Ne.	Upokojen.	Zaenkrat še.	Da.	Da.
5	Da.	Družina.	Da, zmeraj.	Če je nujno.	Da.	Da.	Da, te ljudi poznam	Da.
6	Da, pogosto.	Družina, sorodniki.	Odvisno od situacije.	Ne.	Upokojena	Ne.	Ne,niso iskreni.	Da.
7	Da.	Sosedje.	Da.	Ne.	Upokojena	Da.	Da.	Da.
8	Da.	Prijatelji, znanci,splet.	Da.	Ne.	Da.	Da.	Ne.	Da.
9	Vsak dan.	Partner.	Da.	Ne.	Da.	Da.	Ne.	Da.
10	Pogosto.	Družina.	Da.	Ne.	Da.	Da.	Ne.	Da.
11	Ne.	Družina, partner, prijatelji.	Da, vedno.	Ne.	Da.	Ne, ne hodim ponoči ven.	Ne.	Da.
12	Ne.	Partner prijatelji.	Odvisno.	Ne.	Da.	Da.	Ne.	Da.
13	Da.	Družina, prijatelji.	Da.	Ne.	Vedno.	Ne hodim ponoči ven.	Ne.	Da.
14	Da.	Družina, prijatelji.	Da, vedno.	Ne.	Da, to spada k rutini.	Da.	Da.	Da.

Vprašanje								
-----------	--	--	--	--	--	--	--	--

Oseba	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	4-5	2 krat mesečno
2	Da.	Da.	Da.	Da.	Ne.	Da.	Sosedi so precej oddaljeni.	3 krat.	Redko zunaj.
3	Da	Ne.	Da.	Sosed je predaleč.	Da.	Vsak dan.	Ne, samo domačim.	3 krat.	Redko.
4	Da.	Da.	Da.	Da.	Ne.	Ne.	Ne.	2 krat na mesec	Vedno doma
5	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Ne.	5 krat	Redko.
6	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	2 krat	Ne.
7	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	2-3	Ne.
8	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	3 krat	Ne.
9	Ne.	Ne.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Velikokrat	Ne.
10	Da.	Da.	/	Da.	Da.	Da.	Ne.	5 krat	Ne.
11	Da.	Da.	Da.	Ne.	Ne.	Pogosto	Da.	3 krat.	da
12	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Ne.	Da.	Velikokrat.	Da.
13	Ne vem	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Velikokrat.	Ne.
14	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Da.	Majhne usluge, lekarna, nakup.	Velikokrat.	Ne.

Vprašanje Oseba	25	26	27
1	Do neke mere.	Da	Da.
2	Ne, le težave prinaša.	Ne	Da.
3	Ne, me ne moti.	Niti ne.	Domači in služba gotovo.
4	Ne vem	Ne	Da.
5	Da.	Da	Kar.
6	Ne.	Ne	Ne.
7	Da.	Da.	Da.
8	Da.	Ne.	Ne vem.
9	Ne.	Odkvisno	Odkvisno
10	Ne.	Ne.	Ne vem.
11	Ne vem	Ne	Ne vem.
12	Da.	Da	Ne vem.
13	Da.	Ne vem.	Ne.
14	Ne vem.	Ne.vem	Ne vem.

Hierarhična ureditev pojmov

1. Prostovoljno sodelovanje:

- pevski zbor (1,5)
- lovska družina (1)
- gasilsko društvo (1,5,8)
- aktiv podeželskih žena (1,14)
- TD (2,3,5,6,7,14)
- agrarna skupnost (5)
- kulturno društvo (5)
- krajevna skupnost (6)
- čistilna akcija (10)
- ni vključen (4,9,11,12,13)

2. Udeležba v skupnosti:

- da (1,9)
- Trentarski »senjem« (2)
- pustni sprevod (3)
- maša (3)
- božični pohod z baklami (3)
- predstava (4,5,8)
- kulturna prireditev (5,10,12)
- koncert (5)
- sestanki TD (6)
- čistilna akcija (10,12)
- šolska prireditev (11)
- ne (7,13,14)

3. Aktivni član organizacije ali društva:

- informacijsko središče TNP (1,2)
- TD (3,5,6,7,8,9,10,11,12,14)
- pevski zbor (5)
- agrarna skupnost (5)
- gasilska enota (5,8)
- športno društvo (5)
- kulturno društvo (7,9)
- Zadruga (8)
- društvo podeželskih žena (9,14)
- član volilne komisije (13)
- ne (4)

4. Član upravnega odbora:

- lovsko društvo (1)
- Zadruga (1,8)
- TD (1,3,5,9,10)
- kulturno društvo (5)
- agrarna skupnost (5)
- društvo podeželskih žena (9)
- ne (2,4,6,7,11,12,13,14)

5. Sodelovanje pri reševanju nujnega primera:

- smrt (1)
- naravna nesreča (1,5)
- bolezen (2,7)
- pomoč sosedom (2,13)
- prometna nesreča (11)
- ne (3,4,6,8,9,10,11,12,14)

6. Sodelovanje pri organizaciji nove dejavnosti:

- da (1,3,5,7,10,13)
- ne (2,4,6,8,9,11,12,14)

1. Prostovoljno sodelovanje:

- v društvih, organizacijah in aktivnostih (1,2,3,5,6,7,8,10,14)
- ni vključen (4,9,11,12,13)

2. Udeležba v skupnosti:

- prireditve, predstave, koncerti (1,2,3,4,5,8,9,10,11,12)
- maša (3)
- sestanki TD (6)
- čistilna akcija (10,12)
- nisem se udeležil (7,13,14)

3. Aktivni član organizacije ali društva:

- organizacije (1,2,5,8,13)
- društva (3,5,6,7,8,9,10,11,12,14)
- gasilske enote (5,8)
- nisem član (4)

4. Član upravnega odbora:

- ene ali dveh društev/organizacij (1,3,5,8,9,10)
- nobenega dr/org (2,4,6,7,11,12,13,14)

5. Sodelovanje pri reševanju nujnega primera:

- sem sodeloval (1,2,5,7,13)
- nisem sodeloval (3,4,6,8,9,10,11,12,14)

7.pobiranje smeti za drugimi

-da, vedno (vsi od 1-14)

8.obiskovanje svoje družine

-da (1,5,6,7,8,9,10,13,14)

-živim še doma (2)

-odvisno od časa (3)

-sama z ženo (4)

-ne (11,12)

8.Obiskovanje svoje družine

-redno jo obiskujem (1,5,6,7,8,9,10,13,14)

-jo ne obiskujem (11,12)

-drugo (2,3,4)

9.informacije za življenjsko odločitev dobim pri:

-ženi (1)

-družina (2,5,6,10,11,13,14)

-partner (2,9,11,12)

-prijatelji (2,8,11,12,13,14)

-sebi (3)

-sestra (4)

-sorodstvo (4,6)

-sosedje (7)

-splet (8)

9.pomoč dobim od:

-družine (2,5,6,10,11,13,14)

-prijateljev (2,8,11,12,13,14)

-partnerja (1,2,9,11,12)

-sorodstva (4,6)

-sosedov (7)

-pri sebi (3)

-na spletu (8)

10.upate izraziti svoje mnenje

-da (2,3,5,7,8,9,10,11,13,14)

-da, vendar ne vedno direktno (1)

-odvisno od situacije (6,12)

-ne (4)

11.pripravljeni pogajati po posredniku s sosedom

-ne (1,2,3,4,6,7,8,9,10,11,12,13,14)

-da, če je nujno (5)

12.pomoč sodelavcu, čeprav to ne spada k vašemu delovnemu mestu:

-vedno (1,2,3,5,8,9,10,11,12,13,14)

-upokojen (4,6,7)

13.se počutite ponoči varne v skupnosti:

-da (1,3,4,5,7,8,9,10,12,14)

-ne hodim ponoči sama ven (2,11,13)

-ne (6)

14.večini ljudi lahko zaupate:

-da (1,4,5,7,14)

-ne (2,3,6,8,9,10,11,12,13)

15.Če se neznani osebi pokvari avto pred vašo hišo, ali ji ponudite telefon?

-da (vsi od 1-14)

16.je vaša soseska varna

-da (1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,14)

-ne (9)

-ne vem (13)

17.se v svoji lokalni skupnosti počutite kot doma

-da (1,2,4,5,6,7,8,10,11,13,14)

-ne (9)

-ne vem (13)

18.lahko dobite pomoč od prijateljev, ko jo rabite

-da (1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14)

-ni odgovora (10)

19.Če bi skrbeli za otroka in bi morali za trenutek skočiti ven, ali bi prosili sosede za pomoč?

-da (1,2,4,5,6,7,8,9,10,12,13,14)

-ne (11)

-sosed je predaleč (3)

20. Ste prejšnji teden obiskali kakšnega soseda?

-da (1,3,5,6,7,8,9,10,12,13,14)

-ne (2,4,11)

21. Velikokrat srečate znance in prijatelje, ko greste po nakupih v lokalni skupnosti?

-da (1,2,5,6,7,8,9,10, 11,13,14)

-vsak dan (3)

-ne (4,12)

22. Ste v preteklih 6 mesecih naredili uslugo bolnemu sosеду?

-da (1,6,7,8,9,11,12,13,14)

-sosedi so precej oddaljeni (2)

-ne (3,4,5,10)

23. Kolikokrat na teden se pogovarjate s prijatelji po telefonu?

- 2 krat na mesec (4)

- 2-3 krat (2,3,6,7,8)

- 4-5 krat (1,5,10)

- velikokrat (9,13,14)

24. Imate med vikendi kosilo/večerjo z drugimi zunaj vašega gospodinjstva?

-redko zunaj(2,3,5)

-vedno doma (4)

-2 krat mesečno (1)

-da (11,12)

-ne (6,7,8,9,10,13,14)

25. Ali multikulturalnost izboljšuje življenje v skupnosti?

-da, do neke mere (1)

-da (5,7,8,12,13)

-ne, le težave prinaša (2)

-ne (3,6,9,10,

-ne vem (4,11,14)

26. Radi živite med ljudmi z različnimi življenjskimi slogi?

-da (1,5,7,12)

-ne (2,3,4,6,8,10,11)

-odvisno (9)

-ne vem (13,14)

27. Vas družba ceni?

-da (1,2,4,5,7)

-domači in v službi gotovo (3)

-ne (6,13)

-ne vem (8,10,11,12,14)

-odvisno (9)

Izpis relevantnih delov besedila iz intervjujev s predstavniki organizacij

Krajevna skupnost Soča Trenta:

-zmeraj bolj pomembna (9.1.1)

-opozarja na komunalno neopremljenost (9.1.1)

-je povezava z občino Bovec (9.1.1)

-njene vloge prevzemajo tudi druge organizacije v dolini (9.1.1)

-stvari, ki jih poveri občina prenaša med ljudi (9.1.2.5)

-je posrednik med ljudmi in državnimi institucijami (9.1.2.5)

-obvešča ljudi (9.1.2.5)

-vsakdo lahko pride in pove svoje mnenje(9.1.2.5)

-zavzema se za infrastrukturo v kraju ter kulturno dediščino (9.1.2.5)

-krajevna skupnost združuje ljudi v dolini (9.1.2.5)

Socialne značilnosti skupnosti:

- o revščini težko govorimo (9.1.1)
- socialno in ekonomsko dobro stoječa (9.1.1)
- osrednja težava je predvsem depopulacija (9.1.1)
- nezaposlenost srka predvsem turizem (9.1.1)
- ljudje sami skrbijo zase (9.1.1)
- izkušnja, da je vse daleč, te prisili v to, da raje narediš vse sam (9.1.1)
- v skupnosti obstaja veliko samopomoči (9.1.1)
- če se komu nekaj zgodi, gredo vsi na pomoč, brez pomislekov (9.1.1)
- v zaselkih se ljudje dnevno videvajo, imajo osebni stik (9.1.1)
- življenje v dolini je v nekaterih primerih zares težko (9.1.2.5)
- mladi v kraju ne vidijo perspektive (9.1.2.5)
- prihaja do depopulacije (9.1.2.5)
- obstoj šole je dolgoročno vprašljiv (9.1.2.5)
- dolini grozi, da postane naselje upokojencev (9.1.2.5)
- malo je aktivne populacije, od 30 do 50 let (9.1.2.5)
- vedno več je starejšega prebivalstva (9.1.2.5)
- veliko starejših živi samih, brez pomoči (9.1.2.5)
- v preteklosti je v dolini živelo več ljudi, bilo je več kohezije med ljudmi (9.1.2.5)

Sodelovanje ljudi v dejavnostih:

- ljudje se vključujejo, vendar vedno eno in isti (9.1.1)
- v pevskem zboru, aktivnostih TD, KD, pa na kegljišču (9.1.1)
- posebej izstopa predsednik KS, ki za skupnost »reskira« svoj prosti čas in tudi službo (9.1.1)
- veliko pripomore tudi svetnica, ki povezuje skupnost z občino Bovec (9.1.1)
- ljudje v večini vse opravijo sami (9.1.1)
- se vključujejo, vendar bi se lahko še več (9.1.2.5)
- veliko prireditev in dogodkov je premalo obiskanih (9.1.2.5)
- danes je skoraj problem zbrati deset ljudi in narediti eno akcijo (9.1.2.5)
- nekaj deset ljudi je močno aktivnih, vedno in povsod zraven (9.1.2.5)

Osamljenost/ izolacija posameznikov v skupnosti:

- določen delež ljudi je, ki ga nikjer ni (9.1.1)
- ne sodelujejo pri nobeni aktivnosti, nimajo veliko stikov z ostalimi (9.1.1)
- mogoče okoli deset ljudi (9.1.1)
- skupnost je relativno dobro povezana (9.1.2.1)
- obstaja nekaj posameznikov, ki so odmaknjeni, vendar so sami sebe izolirali, ne skupnost njih (9.1.2.1)
- če je kdo izoliran, je to stvar osebne odločitve, načina življenja (9.1.2.3)
- skupnost nobenega ne izloča (9.1.2.5)
- posameznik, ki se odloči generirati konflikt ali zamero, postane osamljen (9.1.2.5)
- posameznik se sam izloči, se izolira (9.1.2.5)

Problematika skupnosti:

- depopulacija (9.1.1)
- TD Soča Trenta- razdelitev turističnega društva na dve manjši (9.1.2.1)
 - manjše težave ob izvajanju programov (9.1.2.1)
 - generacijski preskok (9.1.2.1)
- TD Soča Lepena-nekaj domačinov, ki niso naši člani in nasprotujejo našemu delu (9.1.2.2)
- KD -demografski problem (9.1.2.3)
 - malo domačinov in še manj tistih, ki bi prostovoljno delovali v KD (9.1.2.3)
- LD –razdvojenost ljudi glede TD se pozna tudi v lovski družini (9.1.2.4)
- nedostopnost trgovine (9.1.2.5)
- zaprta pošta, saj ni dovolj ljudi (9.1.2.5)

- zaprte gostilne, ko ni sezone (9.1.2.5)
- staranje populacije (9.1.2.5)
- odhod mladih iz doline (9.1.2.5)
- prisotnost drog in alkoholizem (9.1.2.5)
- vedno večji problem je odprodaja zemljišč in posesti v dolini tujcem s kapitalom (9.1.2.5)
- Aktiv podeželskih žena – sezonsko delovanje in premalo mladih članic (9.1.2.6)
- ŠD –premalo aktivnih članov (9.1.2.8)

Potrebe skupnosti:

- več programov, ki jih pripravijo domačini in jih subvencionira država ali občina (9.1.1)
- vzpostavitev državnih delovnih mest je pozitivno (9.1.1)
- bolje urejen javni prevoz ter zdravstvena oskrba (9.1.1)
- pomembna tema je trgovina (9.1.1)
- bolje urejen javni prevoz (9.1.2.2)
- trgovina, ki je nedostopna predvsem starejšim ljudem (9.1.2.5)

Dogodki v skupnosti:

- aktivnosti na kegljišču (9.1.1)
- TD, pevski zbor, KD (9.1.1)
- Aktiv podeželskih žena, KS, Zadruga, ŠD, LD, gasilska enota Trenta (9.1.1)
- Mednarodni glasbeni forum Trenta, kjer sodeluje tudi Dunajska filharmonija (9.1.1)
- Trentarski »senjem«, ki zajema okoli deset prireditev (9.1.1)
- kulturno umetniška delavnica, Trenta Ars (9.1.1)
- TD, ki je zelo aktivno (9.1.2.5)
- projekt Gibanje za obstoj človeka v TNP (9.1.2.5)
- koncerti, gledališke in lutkovne predstave, razstave (9.1.2.7)
- nogometni turnirji, smučarski tečaji (9.1.2.8)
- čistilna akcija »Naravi krademo smeti« (9.1.2.4)

Perspektiva skupnosti:

- izjemno dobra (9.1.1)
- poudarek na turizmu (9.1.1)
- potrebno je paziti, da ne izumre kmetijska dejavnost v dolini (9.1.1)
- predvsem mladi si želijo sprememb, kaj novega (9.1.2.2)

Pobude za delovanje/ustanavljanje organizacij:

- TD Soča Trenta -aktivni in prizadevni domačini iz vasi Trenta, Soča in Lepena (9.1.2.1)
- TD Soča Lepena -samo od sebe, ker se v določenih zadevah nismo strinjali (9.1.2.2)
- KD -pred 36-letji prof. Dane Škerl, ker je opazil talente domačinov (9.1.2.3)
- Lovska družina Soča- ustanovljena leta 1946 (9.1.2.4)
- Aktiv podeželskih žena Trenta – Triglavski narodni park in Stanka Pretner na podlagi diplomskega dela (9.1.2.6)
- ŠD –pobuda za ustanovitev društva je prišla od prebivalcev Soče in Trente (9.1.2.8)

Združevanje sorodnih izjav v kategorije

Krajevna skupnost Soča Trenta:

- VLOGA: -zmeraj bolj pomembna (9.1.1)
- je povezava z občino Bovec (9.1.1)
 - njene vloge prevzemajo tudi druge organizacije v dolini (9.1.1)
 - stvari, ki jih poveri občina prenaša med ljudi (9.1.2.5)
 - je posrednik med ljudmi in državnimi institucijami (9.1.2.5)

-krajevna skupnost združuje ljudi v dolini (9.1.2.5)

NALOGE: -opozarja na komunalno neopremljenost (9.1.1)

-obvešča ljudi (9.1.2.5)

-zavzema se za infrastrukturo v kraju ter kulturno dediščino (9.1.2.5)

DOSTOPNOST: -vsakdo lahko pride in pove svoje mnenje(9.1.2.5)

Socialne značilnosti skupnosti:

MATERIALNA PRESKRBLJENOST: -o revščini težko govorimo (9.1.1)

-socialno in ekonomsko dobro stoječa (9.1.1)

-ljudje sami skrbijo zase (9.1.1)

-življenje v dolini je v nekaterih primerih zares težko (9.1.2.5)

PROBLEMATIKA: -osrednja težava je predvsem depopulacija (9.1.1)

-nezaposlenost srka predvsem turizem (9.1.1)

-izkušnja, da je vse daleč, te prisili v to, da raje narediš vse sam (9.1.1)

-mladi v kraju ne vidijo perspektive (9.1.2.5)

-prihaja do depopulacije (9.1.2.5)

-obstoj šole je dolgoročno vprašljiv (9.1.2.5)

-dolini grozi, da postane naselje upokojencev (9.1.2.5)

-malo je aktivne populacije, od 30 do 50 let (9.1.2.5)

-vedno več je starejšega prebivalstva (9.1.2.5)

-veliko starejših živi samih, brez pomoči (9.1.2.5)

-v preteklosti je v dolini živelo več ljudi, bilo je več kohezije med ljudmi (9.1.2.5)

STIKI IN SAMOPOMOČ MED LJUDMI: -v skupnosti obstaja veliko samopomoči (9.1.1)

-če se nekemu nekaj zgodi, gredo vsi na pomoč, brez pomislekov (9.1.1)

-v zaselkih se ljudje dnevno videvajo, imajo osebni stik (9.1.1)

Sodelovanje ljudi v dejavnostih:

AKTIVNO: -ljudje se vključujejo, vendar vedno eno in isti (9.1.1)

-v pevskem zboru, aktivnostih TD, KD, pa na kegljišču (9.1.1)

-posebej izstopa predsednik KS, ki za skupnost »reskira« svoj prosti čas in tudi službo (9.1.1)

-veliko pripomore tudi svetnica, ki povezuje skupnost z občino Bovec (9.1.1)

-ljudje v večini vse opravijo sami (9.1.1)

-nekaj deset ljudi je močno aktivnih, vedno in povsod zraven (9.1.2.5)

PASIVNO: -se vključujejo, vendar bi se lahko še več (9.1.2.5)

-veliko prireditev in dogodkov je premalo obiskanih (9.1.2.5)

-danes je skoraj problem zbrati deset ljudi in narediti eno akcijo (9.1.2.5)

Osamljenost/ izolacija posameznikov v skupnosti:

VPLIV SKUPNOSTI: -skupnost je relativno dobro povezana(9.1.2.1)

-skupnost nobenega ne izloča (9.1.2.5)

VPLIV POSAMEZNIKA: -določen delež ljudi je, ki ga nikjer ni (9.1.1)

-ne sodelujejo pri nobeni aktivnosti, nimajo veliko stikov z ostalimi (9.1.1)

-mogoče okoli deset ljudi (9.1.1)

-obstaja nekaj posameznikov, ki so odmaknjeni, vendar so sami sebe izolirali, ne skupnost njih (9.1.2.1)

-če je kdo izoliran, je to stvar osebne odločitve, načina življenja (9.1.2.3)

-posameznik, ki se odloči generirat konflikt ali zamero, postane osamljen (9.1.2.5)

-posameznik se sam izloči, se izolira (9.1.2.5)

Problematika skupnosti:

CELOTNE SKUPNOSTI: -depopulacija (9.1.1)
-nedostopnost trgovine (9.1.2.5)
-zaprta pošta, saj ni dovolj ljudi (9.1.2.5)
-zaprte gostilne, ko ni sezone (9.1.2.5)
-staranje populacije (9.1.2.5)
-odhod mladih iz doline (9.1.2.5)
-prisotnost drog in alkoholizem (9.1.2.5)
-vedno večji problem je odprodaja zemljišč in posesti v dolini tujcem s kapitalom (9.1.2.5)

DRUŠTEV: -TD Soča Trenta- razdelitev turističnega društva na dve manjši (9.1.2.1)
-manjše težave ob izvajanju programov (9.1.2.1)
-generacijski preskok (9.1.2.1)
-TD Soča Lepena-nekaj domačinov, ki niso naši člani in nasprotujejo našemu delu (9.1.2.2)
-KD -demografski problem (9.1.2.3)
-malo domačinov in še manj tistih, ki bi prostovoljno delovali v KD (9.1.2.3)
-LD –razdvojenost ljudi glede TD se pozna tudi v lovski družini (9.1.2.4)
-Aktiv podeželskih žena – sezonsko delovanje in premalo mladih članic (9.1.2.6)
-ŠD –premalo aktivnih članov (9.1.2.8)

Potrebe skupnosti:

-več programov, ki jih pripravijo domačini in jih subvencionira država ali občina (9.1.1)
-vzpostavitev državnih delovnih mest je pozitivno (9.1.1)
-bolje urejen javni prevoz ter zdravstvena oskrba (9.1.1)
-pomembna tema je trgovina (9.1.1)
-bolje urejen javni prevoz (9.1.2.2)
-trgovina, ki je nedostopna predvsem starejšim ljudem (9.1.2.5)

Dogodki v skupnosti:

PRIREDITVE: -Mednarodni glasbeni forum Trenta, kjer sodeluje tudi Dunajska filharmonija (9.1.1)
-Trentarski »senjem«, ki zajema okoli deset prireditev (9.1.1)
-kulturno umetniška delavnica, Trenta Ars (9.1.1)
-nogometni turnirji, smučarski tečaji (9.1.2.8)
-koncerti, gledališke in lutkovne predstave, razstave (9.1.2.7)

POJEKTI: -projekt Gibanje za obstoj človeka v TNP (9.1.2.5)
-čistilna akcija »Naravi krademo smeti« (9.1.2.4)

DRUŠTVA IN ORGANIZACIJE: -aktivnosti na kegljišču (9.1.1)
-TD, pevski zbor, KD (9.1.1)
-Aktiv podeželskih žena, KS, Zadruga, ŠD, LD, gasilska enota Trenta (9.1.1)
-TD, ki je zelo aktivno (9.1.2.5)

Perspektiva skupnosti:

-izjemno dobra (9.1.1)
-poudarek na turizmu (9.1.1)
-potrebno je paziti, da ne izumre kmetijska dejavnost v dolini (9.1.1)
-predvsem mladi si želijo sprememb, kaj novega (9.1.2.2)

Pobude za delovanje/ustanavljanje organizacij:

S STRANI DOMAČINOV: -TD Soča Trenta -aktivni in prizadevni domačini iz vasi Trenta, Soča in Lepena (9.1.2.1)
-TD Soča Lepena -samo od sebe, ker se v določenih zadevah nismo strinjali (9.1.2.2)
-KD -pred 36-letji prof. Dane Škerl, ker je opazil talente domačinov (9.1.2.3)
-Lovska družina Soča- ustanovljena leta 1946 (9.1.2.4)
-Aktiv podeželskih žena Trenta – Triglavski narodni park in Stanka Pretner na podlagi diplomskega dela (9.1.2.6)
-ŠD –pobuda za ustanovitev društva je prišla od prebivalcev Soče in Trente (9.1.2.8)

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Mateja Komac, prvič vpisana na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2002/ 2003 kot redna študentka, izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom Socialni kapital prebivalcev tradicionalne ruralne skupnosti napisala samostojno, s korektnim navajanjem virov in ob pomoči koomentorja mag. Simone Žnidarec Demšar in mentorja dr. Liljane Rihter.

marec 2008

Mateja Komac